

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**İLKÖĞRETİM OKULLARI SEKİZİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN OKUL
PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK SERVİSİNDEN YARARLANMA
DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Erdoğan TEZCİ

HAZIRLAYAN
Cahit POLAT

ELAZIĞ–2007

ONAY

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANA BİLİM DALI

İLKÖĞRETİM OKULLARI SEKİZİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN OKUL PSİKOLOJİK
DANIŞMA VE REHBERLİK SERVİSİNDEN YARARLANMA DÜZEYLERİNİN
BELİRLENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bu tez .../.../2007 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile kabul edilmiştir.

Başkan
Yrd.Doç.Dr. Burhan AKPINAR

Üye (Danışman)
Yrd.Doç.Dr.Erdoğan TEZCİ

Üye
Yrd.Doç.Dr. Bahadır KÖKSALAN

**Bu tezin kabulü, Sosyal Bilimler Enstitüsü yönetim kurulu .../.../2007 tarih Sayılı
kararı ile onaylanmıştır.**

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın amacı, ilköğretim okulları sekizinci sınıf öğrencilerinin okul psikolojik danışma ve rehberlik servisinden yararlanma düzeylerini belirlemek, öğrencilerin hangi konularda daha çok rehberlik hizmetlerinden yararlandığını ortaya koymak ve öğrencilerin rehberlik hizmetlerinden maksimum seviyede yararlanmalarını sağlamak için önerilerde bulunmaktır.

Tez çalışmasının her aşamasında ve oluşumunda büyük katkısı bulunan tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Erdoğan Tezci'ye çok teşekkür ederim. Ayrıca, istatistiksel çözümler konusunda yardımlarından dolayı Yrd. Doç. Dr. Burhan Akpınar'a çok teşekkür ederim. Anketin oluşumunda değerli fikirlerini ve yardımlarını esirgemeyen Psikoloji Ana Bilim Dalı Başkanı Yrd. Doç. Dr. Bahadır Köksalan'a çok teşekkür ederim.

Ayrıca, araştırmaya ilgili anketleri doldurarak görüşleri ile büyük katkı sağlayan Malatya'da uygulama yaptığım ilköğretim okulu öğrencileri ile rehber öğretmenlerine ve tez çalışmalarım süresince her türlü yardımını esirgemeyen bana her yönüyle destek olan Uzm. Psikolog Saim Dursun'a, tez çalışmalarım süresince bana büyük destek veren ve anlayış gösteren eşim Süreyya Polat'a çok teşekkür ederim.

Cahit POLAT

Elazığ- 2007

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

İlköğretim Okulları Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Servisinden Yararlanma Düzeylerinin Belirlenmesi

Cahit POLAT

Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Psikoloji Anabilim Dalı

Ocak 2007, Sayfa 88

Bu araştırmanın genel amacı, İlköğretim okulları sekizinci sınıf öğrencilerinin okul psikolojik danışma ve rehberlik servisinden yararlanma düzeylerinin belirlenmesidir. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Gereksinim duyduklarında okul psikolojik danışma ve rehberlik servisinden yararlanmaya yönelik öğrenci görüşleri nelerdir?
2. Rehberlik hizmetlerinin önemi ve gerekliliğine olan inançtan dolayı okul psikolojik danışma ve rehberlik servisinden yararlanmaya yönelik öğrenci görüşleri nelerdir?
3. Kişisel problemlerin çözümünde okul psikolojik danışma ve rehberlik servisinden yararlanmaya yönelik öğrenci görüşleri nelerdir?
4. Sosyal problemlerin çözümünde okul psikolojik danışma ve rehberlik servisinden yararlanmaya yönelik öğrenci görüşleri nelerdir?
5. Okul ve okul yaşamı ile ilgili problemlerin çözümünde okul psikolojik danışma ve rehberlik servisinden yararlanmaya yönelik öğrenci görüşleri nelerdir?
6. Verimli ders çalışma ve başarılı olma ile ilgili okul psikolojik danışma ve rehberlik servisinden yararlanmaya yönelik öğrenci görüşleri nelerdir?
7. Belirlenen yukarıdaki altı alt amaca bağlı öğrencilerin okul, cinsiyet, gelir durumu, babanın öğrenim durumu ve annenin öğrenim durumu değişkenlerine göre anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırma evrenini, 2006–2007 öğretim yılında Malatya’da öğrenim gören ilköğretim okulları sekizinci sınıf öğrencileri; örneklem ise, evreni temsil niteliğine sahip olacağı düşünülen Malatya’da 7 farklı ilköğretim okulunda okuyan toplam 566 öğrenciden oluşmaktadır.

Veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen anketle elde edilmiş olup, SPSS programında analiz edilmiştir. Verilerin analizinden elde edilen bulgular aşağıdaki gibi özetlenebilir:

1. Öğrenciler, gereksinimleri olduğunda rehberlik hizmetlerinden yardım istemeyi dūřunmaktadırlar. Ancak yardıma ihtiyaçları olduğunda yardım almaları konusunda öğrencilerin teşvik edilmeleri gerekmektedir.
2. Öğrenciler, rehberlik hizmetlerinin gerekliliğine ve önemine inanmaktadırlar.
3. Öğrenciler, sosyal problemlerin üzümünde rehberlik hizmetlerinden yardım istemektadırlar. Öğrenciler, rehberlik hizmetlerinin öğrencilerin sosyalleşmesinde katkısı olduğunu ve rehber öğretmenlerin başkaları ile daha iyi sosyal ilişki kurduğunu dūřunmaktadırlar.
4. Öğrenciler, bireysel sorunları ile ilgili psikolojik danışmandan yardım istemeyi dūřunmaktadırlar. Ancak zel ve gizli bilgilerinin rehberlik servisi tarafından korunup-korunmadığı konusunda kararsız kalmışlardır.
5. Öğrenciler ders çalışma ve ders başarısını artırmada rehberlik hizmetlerinden yardım almaktadırlar. Ancak bu anlamda yapılan çalışmaları yetersiz grmektadırlar.
6. Öğrenciler, okula uyum sağlamada rehberlik hizmetlerinin önemli katkısının olduğunu dūřunmaktadırlar.
7. Belirlenen alt problemlerle ilgili özellikle okul ve gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılıkların olduğu grlmştir.

ABSTRACT

Masters Thesis

To Determine Benefitting Levels of The Eighth Grade Students in Primary School from the Guidance Services

Cahit Polat

Firat University Social Science Institute

Department of Psychology

January 2007, Page 88

The general aim of this study is to determine benefitting levels of the eighth grade students in primary school from the guidance services. In the frame of this general aim, the following questions are required to be answered:

1. What are the opinions of the students related to benefitting from the guidance services when they need?
2. What are the opinions of the students related to benefitting from the guidance services because of the importance of the guidance services and the belief about its necessity?
3. What are the opinions of the students related to benefitting from the guidance services to solve the personal problems?
4. What are the opinions of the students related to benefitting from the guidance services to solve the social problems?
5. What are the opinions of the students related to benefitting from the guidance services to solve the problems about school life?
6. What are the opinions of the students related to benefitting from the guidance services about studying lessons effectively and be successful?

7. According to the variables about the students' schools, sexes, the situation of income, the education levels of the aims above.

The universe of the study consists of the eighth (8)grade students who attend primary school in Malatya in 2006-2007 school year ; the experimental group of this study consists of five hundred sixty six(566) students who are thought they will have a quality to represent the universe. The students are from seven different schools in Malatya. The data were obtained from the questionnaire that was developed by the researcher and they were analysed in the programme of the SPSS. The results that were obtained from the analysis of the data can be summarized like in the following:

1. The students think that they ask for help from the guidance services when they need. But the students should be encouraged when they need for help.
2. The students believe the importance of the guidance services and its necessity.
3. The students ask for help from the guidance services to solve the social problems. They think that the guidance services make a contribution to the students for their socialization, and the guide teachers have a better social relations with the other people.
4. The students think of asking for help from the psychological adviser about their own personal problems; but they are undecided about whether their special and secret information are concealed or not.
5. The students are taking help from the guidance services about increasing the success of the lesson and studying lesson; but they think that the studies about this subject are insufficient.
6. The students think that the guidance services have an important contribution to the students for their adaptations to the school.
7. Significant differences related to the problems that were determined according to the variables of the school and income situation.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
Önsöz.....	II
Özet	III
Abstract	V
İçindekiler.....	VII
Tablolar Listesi.....	XI

BÖLÜM I

1.GİRİŞ	1
1.1. PROBLEM DURUMU	1
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI	4
1.2.1. Alt Problemler	5
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	5
1.4. SAYILTILAR	7
1.5. SINIRLILIKLAR	8
1.6. TANIMLAR.....	8
1.6.1. Rehberlik	8
1.6.2. Kişisel/Sosyal Rehberlik	9
1.6.3. Eğitsel Rehberlik	9
1.6.4. Mesleki Rehberlik	10
1.6.5. Rehber Öğretmen (Psikolojik Danışman)	10
1.6.6. Rehberlik Ve Psikolojik Danışma Servisi	10
1.6.7. Sınıf Rehber Öğretmeni	11
1.6.8. Benlik	11
1.6.9. Grup Rehberliği	11
1.6.10. Psikolojik Danışma	11

BÖLÜM II**2. LİTERATÜR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR 12****2.1. İLKÖĞRETİMDE REHBERLİK 12**

VIII

2.1.1. İlköğretimde Rehberliğin Amaçları ve İlkeleri	13
2.1.2. Öğretmenlerin İlköğretim Rehberlik Hizmetleri İle İlgili Görevleri ...	15
2.1.3. İlköğretimde Rehberlik Programının Özellikleri	16
2.1.4. İlköğretimde Rehberlik Servislerinin Yapacağı Çalışmalar	17
2.1.4.1. Bireyi Tanıma	18
2.1.4.2. Öğrencinin Kendini Tanımasına Yardımcı Olma	18
2.1.4.3. Öğrenci Problem ve İhtiyaçlarını Saptama	18
2.1.4.4. Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Öğrencileri Önceden Tespit Etmek	19
2.1.4.5. Eğitim Problemleri Hakkında Bilgi Verme	19
2.1.4.6. Bireysel Psikolojik Danışma	19
2.1.4.7. Grupla Psikolojik Danışma	20
2.1.4.8. Mesleki Bilgi Verme	20
2.1.4.9. Duruma Alıştırma (Oryantasyon)	21
2.1.4.10. Öğrenci Velileri ile Çalışma	21
2.1.5. Rehberliğin Fonksiyonları	21
2.1.5.1. Çocuğun Rehberlik Servisinde Çalıştırılması	22
2.1.5.2. Özel İhtiyaçların Erken Teşhisi	22
2.1.5.3. Bireysel Çalışma ve Grup Çalışması	22
2.1.5.4. Çocuğun Çevresindeki Yetişkinlerle Çalışması	23
2.1.5.5. Mesleki Gelişim	23
2.1.5.6. Konsültasyon	25
2.1.6. Rehberlik Hizmetlerinin Değerlendirilmesi	26
2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	26
2.2.1. Konuyla İlgili Olarak Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	26
2.2.2. Konuyla İlgili Olarak Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	27

BÖLÜM III

3. YÖNTEM.....	30
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	30
3.2. EVREN.....	30

3.3. ÖRNEKLEM	30
3.4. VERİ TOPLAMA ARACININ GELİŞTİRİLMESİ	31
3.4.1. Denemelik Madde Yazımı	31
3.4.2. Ölçeğin Yapısı	32
3.4.3. Ön Denemenin Yapılması	32
3.4.4. Madde Analizi ve Güvenilirlik Hesaplarının Yapılması	32
3.5. VERİLERİN TOPLANMASI	36
3.6. VERİLERİN ANALİZİ	36

BÖLÜM IV

4. BULGULAR VE YORUM	39
4. 1. ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN KİŞİSEL BİLGİLERİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR	41
4. 2. REHBERLİK HİZMETLERİNDEN YARARLANMAYA YÖNELİK ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR	41
4.2.1. Gereksinim Duyduğunda Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmaya İlişkin Bulgular	42
4.2.2. Rehberlik Hizmetlerinin Önemi ve Gerekliliğine Olan İnançtan Dolayı Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmaya İlişkin Bulgular	44
4.2.3. Kişisel Problemlerin Çözümünde Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmaya İlişkin Bulgular	50
4.2.4. Sosyal Problemlerin Çözümünde Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmaya İlişkin Bulgular	55
4.2.5. Okul Ve Okul Yaşamı İle İlgili Problemlerin Çözümünde Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmaya İlişkin Bulgular	57
4.2.6. Verimli Ders Çalışma Ve Başarılı Olma İle İlgili Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmaya İlişkin Bulgular	61

BÖLÜM V

5. SONUÇ VE ÖNERİLER	65
5.1. SONUÇLAR	65

5.1.1. Gereksinim Duyduğunda Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmaya İlişkin Öğrenci Görüşlerine Dayalı Sonuçlar	65
5.1.2. Rehberlik Hizmetlerinin Önemi ve Gerekliliğine Olan İnançtan Dolayı Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmaya İlişkin Öğrenci Görüşlerine Dayalı Sonuçlar	65
5.1.3. Kişisel Problemlerin Çözümünde Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmaya İlişkin Öğrenci Görüşlerine Dayalı Sonuçlar	66
5.1.4. Sosyal Problemlerin Çözümünde Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmaya İlişkin Öğrenci Görüşlerine Dayalı Sonuçlar	66
5.1.5. Okul Ve Okul Yaşamı İle İlgili Problemlerin Çözümünde Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmaya İlişkin Öğrenci Görüşlerine Dayalı Sonuçlar	67
5.1.6. Verimli Ders Çalışma Ve Başarılı Olma İle İlgili Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmaya İlişkin Öğrenci Görüşlerine Dayalı Sonuçlar	67
5. 2. ÖNERİLER	67
KAYNAKLAR.....	69
EKLER	74
ÖZGEÇMİŞ	88

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1: Faktör Analizi Sonucunda Ölçekte Yer Almasına Karar Verilen Maddeler ve Faktör Yük Değerleri	34
Tablo 2: Ölçekte Yer Alan Maddelerin Ayırıcılık Güçleri	35
Tablo 3: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kişisel Bilgileri	40
Tablo 4: Yardıma Gerekse Dduğunda Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmaya İlişkin Öğrenci Görüşleri	41
Tablo 5: Rehberlik Hizmetlerinin Önemi ve Gerekliliğine Olan İnançtan Dolayı Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmaya İlişkin Öğrenci Görüşleri	46
Tablo 6: Kişisel Problemlerinin Çözümünde Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmaya İlişkin Öğrenci Görüşleri	51
Tablo 7: Sosyal Problemlerinin Çözümünde Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmaya İlişkin Öğrenci Görüşleri	56
Tablo 8: Okul ve Okul Yaşamı ile İlgili Problemlerinin Çözümünde Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmaya İlişkin Öğrenci Görüşleri	59
Tablo 9: Verimli Ders Çalışma ve Başarılı Olma ile İlgili Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmaya İlişkin Öğrenci Görüşleri	62
Tablo 10: Öğrencilerin Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmaya İlişkin Genel Görüşleri...	75
Tablo 11: Okul Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Öğrencilerin F Testi Sonuçları	76
Tablo 12: Cinsiyete Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Öğrencilerin t Testi Sonuçları	78

Tablo 13: Gelir Durumu Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Öğrencilerin F Testi Sonuçları	81
Tablo 14: Babanın Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Öğrencilerin F Testi Sonuçları	83
Tablo 15: Annenin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Öğrencilerin F Testi Sonuçları	85

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

“İlköğretim Okulları Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Servisinden Yararlanma Düzeylerinin Belirlenmesi’ doğrultusunda öğrencilerin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan araştırmanın bu bölümünde problem, amaç, önem, sayılılar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1. PROBLEM DURUMU

İnsanlık tarihi boyunca eğitim, hem mevcut kültürü aktaran statik yapısıyla, hem de kültürel dönüşümlere göre, kendini yeniden yapılandırma ihtiyacından doğan dinamik yapısıyla, daima toplumların ilgi odağı olmuştur. İnsanlık tarım ve sanayi kültürlerini aşmış, bilgi kültüründe ilerlemektedir. Her üç kültürün eğitim felsefeleri ve paradigmaları farklıdır. Tarım toplumu kas gücünü, sanayi toplumu makine gücünü, bilgi toplumu bilgi gücünü esas alır. Bilgi toplumunda bilgi entelektüel sermayedir. 1960’lı yıllardan itibaren insanlık tarihi boyunca üretilen bilgi kümesi latif bir artışla 6–7 kez katlanmıştır. Bu durum sadece bireylerin değil, kurumların hatta toplumların öğrenmesini zorunlu kılmıştır. Öğrenen insan, öğrenen kurum, öğrenen toplum; gelişen insan, gelişen kurum, gelişen toplum anlamına gelir. Bu öğrenme ve gelişme yaşam boyudur. Amaç kendini gerçekleştirmeye dönüktür. İnsanlarımızı, kurumlarımızı ve toplumumuzu yirmi birinci yüzyıla hazırlamak, eğitim sistemimizi bilgi toplumunun paradigmalarına uydurmakla mümkündür.

İnsan, doğumdan ölümüne kadar, fiziksel ve toplumsal çevresi ile etkileşim halindedir ve bu etkileşim süreci boyunca her an çevrenin istek ve beklentilerine uygun davranışlar geliştirir. Bireyde meydana gelen davranış değişikliklerinin bir kısmı rastlantılarla ve kendiliğinden gerçekleşir. Bir kısmı ise, yetişkinler tarafından planlı ve kasıtlı olarak gerçekleştirilir. Bireyde toplumca istenen davranışları geliştirme sürecine "Eğitim" adı verilmektedir.

Her bireyde, ihtiyaçlarını karşılama ve gizil güçlerini gerçekleştirme yolunda doğal bir eğilim vardır. Eğitim, bireylerdeki bu eğilimi toplumun beklentileri doğrultusunda karşılama yolunda davranışlar kazandırma süreci olarak düşünülebilir. Şu halde eğitimin amacı, genel

anlamda, "Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla istendik yönde davranış değişikliği meydana getirme süreci" (Ertürk, 1984: 12) olarak tanımlanmaktadır.

Bireyin kendi yaşantısı yoluyla davranışlarını değiştiren, ona çeşitli beceriler kazandırmayı amaçlayan eğitim, bireyin çeşitli etkileşimler sonucu istendik davranışlar oluşturmalarına yardımcı olmaya çalışan bir süreci oluşturur. Bilim ve teknolojiadaki gelişmeler her geçen gün daha da artmakta plansız bir şekilde yapılan kültürlenme olayı insanların ihtiyaçlarına cevap verememektedir. Bunun üzerine yetişkinler planlı programlı bir şekilde genç kuşakların yetiştirilmelerinin okullarda yapılması gerektiğine inanmışlar ve bu nedenle okullara büyük önem vererek gelişmelerine katkıda bulunmuşlar. İşte okullarda planlı programlı olarak yapılan bu kasıtlı kültürlenme olayı genel anlamda bakıldığında eğitimidir.

Demokratik ve özgür bir toplumda bireyin en üst düzeyde gelişmesi eğitimle sağlanır. Eğitim yoluyla bireyin ulaşacağı düzeye yükselmesini ona verilecek olanaklarla sağlanabilir. Bu çerçevede eğitim sürecinde amaçlar belirlenmekte birçok plan program geliştirilmektedir. Eğitim, öğrencinin birey olarak kendine özgü gereksinimleri, istekleri, güduları ile ilgilenerek gelişmesine yardım etmektir. Çocuğun gelişmesine yardımcı amaçlayan ve onu toplumda sorumlu birey düzeyine gelmesini sağlamaya çalışan eğitim kurumları okullardır.

Genel olarak eğitimde planlı öğrenim durumları hazırlanarak, öğrencilere kültürel mirasın aktarılmasında, onların zihin güçlerinin geliştirilmesine, çevreye uyum için gerekli bilgi ve becerileri kazanmalarına ve böylece yetişkin toplumuna hazırlanmalarına ağırlık verilmektedir. Ancak, toplumsal değişme hızının gittikçe artması üzerine, bireylerin bilgili ve hâlihazır topluma uyum gösteren kimseler olarak değil, hızla değişen ve karmaşık hale gelen toplumda, ortaya çıkmakta olan sorunlarla baş edebilecek ve durmadan değişen çevresine uyum gösterebilecek kimseler olarak yetiştirilmeleri gereği daha çok hissedilmektedir. Bu nedenle, artık okullarda bireylere, geçmişin ve bugünün sorunlarına bulunmuş çözümleri aktarma yanında, belki daha da önemli olarak, onların problem çözme güçlerinin geliştirilmesi amacına da yer verilmeye başlanmıştır (Kuzgun,1992:2).

İnsan çevresine uyum yaparken çok kere yeni yollar bulmak zorundadır. Gelişmiş bir sinir sistemine sahip olmak insana, içgüdü türünden davranışlar yerine, öğrenilmiş davranışlar geliştirme olanağı sağlamıştır. İnsan geniş bir öğrenme ve problem çözme gücü sayesinde, bir

ihtiyacını karşılamada eski davranış biçimleri ise yaramayınca yenisini geliştirme imkânına sahiptir. Bunu yaparken, geçmişte edindiği deneyimlerini işe koşabilir, onları yeni durumlara uyarlayabilir ya da onların yeni bir sentezini yapabilir ve sorunlara yeni çözümler getirebilir. Ayrıca, kendi deneyimlerinin yanında başka deneyimlerden de yararlanabilir.

Problem çözme işleminde başarı, her şeyden önce, problemin doğru bir biçimde tanımlanmasına bağlıdır. Kişiyi huzursuz eden durumun ne olduğu kesin bir biçimde tanımlanamazsa çözümü için doğru yaklaşım da bulunamaz. Güçlüğü doğru tanımlanması yanında, sorun ile ilgili konuda yeterli bilgi sahibi olmak da gereklidir. Sorunun nereden kaynaklandığı, hangi koşullarda arttığı veya azaldığı konusunda yeterli bilgi sahibi olunamazsa bulunacak çözümler etkisiz kalabilir.

Yeterli bilgi toplandıktan sonra, güçlüyü gidereceği düşünülen seçenekten başlanarak, mevcut seçenekler uygulamaya konur. Bir seçenek uygulamaya konduktan sonra, etkisi değerlendirilir. Eğer tutulan yol, güçlüğü gidermede etkili olmuş ise, o yolda devam edilir. Güçlüğü gidermede başarısız olan hatta onu daha artıran yol terk edilir. Ve bir diğer seçenek uygulamaya konur.

Fiziksel ve toplumsal yaşamla ilgili olgulardan kaynaklanan sorunların ve bunlara bulunmuş çözüm yollarının tanıtılması ve karşılaşılabilecek yeni sorunların çözüm bulabilme becerilerinin geliştirmesi, okullarda çeşitli ders konularının amacını oluşturmaktadır. Ancak, bir kimsenin kendi yaşamında karşılaştığı kişisel sorunlar hiçbir dersin konusu değildir. Bu, "Rehberlik ve Psikolojik Danışma" adı verilen servislerin görevi olma durumundadır. Rehberlik ve psikolojik danışma, bireye, kişisel sorunlarının çözümü için gerekli olan olgusal bilgileri sağlayan, kişinin isteklerini ve imkânlarını, çeşitli özelliklerini tanımasına yardımcı olan ve nihayet bu bilgilerden yararlanarak özünü gerçekleştirmesine yardım eden bir hizmet alanıdır (Kuzgun,1992:3).

Şu halde denilebilir ki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri, birinci derecede, bireylerin 'karar verme' sorunlarına yardımcı olmaktadır. Karar verme, yukarıda da belirtildiği gibi bir güçlüğü gidermede şu ya da bu seçeneğe yönelme meselesidir. Karar verme, problem çözme işleminin en önemli aşamasını oluşturmaktadır. İnsan, hayatı boyunca pek çok konuda karar verir. Bazı konularda verilen kararlar bütün hayatı etkileyecek güce sahip olabilir. Böyle dönemlerde İnsan kaygılı bunalım yaşayabilir; yalnız olgusal bilgiye

değil, "Psikolojik desteğe" de ihtiyaç duyabilir. Rehberlik ve Psikolojik Danışma, bireylere bu desteği sağlamaya çalışır (Kuzgun, 2000: 2). Bir kimsenin kendi yaşamında karşılaştığı kişisel sorunlar hiçbir dersin konusu değildir. O halde çocuğa belli temel bilgileri veren sınıfların yanında onun kişi olarak her yönden gelişmesini amaçlayan öğrenci kişilik hizmetlerine yer verilmelidir (Tan, 1992:3).

Bireyin kendi başına hareket edebilmesi karşılaştığı sorunların çözümünde aldığı yardımları yorumlayarak kendi kararlarıyla varmasını öz olarak kendi kendine yetmesini rehberlik hizmetleri sağlar. Rehberlikte merkez bireydir. Her şeyden önce birey kendisini iyi tanımalıdır. İlgilerini, yeteneklerini, ihtiyaçlarını, içinde bulunduğu koşulları bilmek zorundadır. Bu durumdaki bir bireyin yani kendisini tanıyan bir bireyin verdiği kararlar, yaptığı tercihler ve planlar kendi imkânlarının gerçekleri doğrultusunda olacaktır.

Bu aşamada rehberlik etkinlikleri bireyin kendisini tanımasını ve kendisine uygun hareket tarzını izlemesi için bireye yardım edecektir. Öğrenci kişilik hizmetleri genellikle öğrencinin barınma, beslenme, sağlık, boş zamanları değerlendirme ihtiyaçlarını giderecek yardımların yanında onların gizil güçlerini geliştirme yetenek ve ilgilerine uygun okul ve meslek seçme insanlarla daha iyi ilişki kurabilme gibi kişilerin gelişimi ve uyumuna ilişkin sorunların çözümü için onlara yapılacak yardımları kapsamaktadır. Yapılan araştırmalarda okullardaki mevcut rehberlik uygulamalarından öğrencilerin yeterince yararlanmadığı ve buna bağlı olarak rehberlik servislerinin işlevlerini tam olarak gerçekleştirmediği düşünülmüştür. Bu süreçte; ilköğretim sekizinci sınıfın, üst öğrenim kurumlarına yöneltmede önemli bir eğitim kademesi olduğu düşünülerek öğrencilerin rehberlik servislerinden yararlanma düzeyinin belirlenmesi, bu kurumlara işlevsellik sağlaması açısından yararlı olacağı düşünülerek bu araştırma gerçekleştirilmiştir.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırmanın genel amacı; ‘İlköğretim Okulları Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanma Düzeyinin Belirlenmesi’dir. Bu genel amacı gerçekleştirmek için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1.2.1. Alt Problemler

İlköğretim sekizinci sınıfta okuyan öğrencilerin;

8. Gereksinim duyduklarında rehberlik hizmetlerinden yararlanmaya yönelik öğrenci görüşleri nelerdir?
9. Rehberlik hizmetlerinin önemi ve gerekliliğine olan inançtan dolayı rehberlik hizmetlerinden yararlanmaya yönelik öğrenci görüşleri nelerdir?
10. Kişisel problemlerin çözümünde rehberlik hizmetlerinden yararlanmaya yönelik öğrenci görüşleri nelerdir?
11. Sosyal problemlerin çözümünde rehberlik hizmetlerinden yararlanmaya yönelik öğrenci görüşleri nelerdir?
12. Okul ve okul yaşamı ile ilgili problemlerin çözümünde rehberlik hizmetlerinden yararlanmaya yönelik öğrenci görüşleri nelerdir?
13. Verimli ders çalışma ve başarılı olma ile ilgili rehberlik hizmetlerinden yararlanmaya yönelik öğrenci görüşleri nelerdir?
14. Öğrencilerin; gereksinim duyduklarında, rehberlik hizmetlerinin önemi ve gerekliliğine inanma, kişisel, sosyal, okul ve okul yaşamı ile ilgili problemlerin çözümü, verimli ders çalışma ve başarılı olma ile ilgili rehberlik hizmetlerinden yararlanmaya yönelik görüşleri;
 - a) Okul,
 - b) Cinsiyet,
 - c) Gelir Durumu,
 - d) Babanın Öğrenim Durumu,
 - e) Annenin Öğrenim Durumu
 değişkenleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Çağımızda gençleri hayata etkili, verimli ve uyumlu kişiler olarak yetiştirmede onları bilgili kılmanın ve zekâlarını geliştirmenin gerekli fakat yeterli olmadığı, insanın rasyonel niteliği yanında, kişiliğine ve davranışlarına yön veren sosyal ve duygusal yanları da bulunduğu çağımızda çok daha iyi anlaşılmıştır. Eğitim sisteminde, öğrencilere bilgi aktarma, beceri kazandırma, zekâyı geliştirme okulların başlıca görevi sayılmaktadır. Çağdaş eğitim anlayışı, eğitim sürecinin amacına ulaşabilmesi, öğrencinin ‘bütünlük’ içinde her yönü ile

gelişmesinin sağlanabilmesi için, okulda yer alan öğretim ve yönetim hizmetleri ile eğitim faaliyetlerinin merkezi durumunda olan öğrencilerin gelişimini, kişiliğini destekleyici ve eğitimi tamamlayıcı diğer bazı hizmetleri gerekli ve zorunlu kılmaktadır. Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin ağırlıklı olarak içinde yer aldığı bu hizmetler okullarda önemli bir hizmet alanını teşkil etmektedir (Özgüven, 1987: 8).

Bu durumun önemine Milli Eğitim Bakanlığının 2524 sayılı Tebliğler Dergisinde; Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği madde 6'da değinilmiştir. 'Rehberlik ve Psikolojik Danışma hizmetlerinin amacı; Türk Eğitim Sisteminin genel amaçları çerçevesinde eğitimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma hizmetleri temelde; öğrencilerin kendilerini gerçekleştirmelerine, eğitim sürecinden yetenek ve özelliklerine göre en üst düzeyde yararlanmalarına ve gizilgüçlerini en uygun şekilde kullanmalarına ve geliştirmelerine yöneliktir. Öğrencilere yönelik olarak her türlü Rehberlik ve Psikolojik Danışma hizmetleri bu amaçlar doğrultusunda bütünleştirilerek verilir' denmektedir (MEB. Mayıs 2001–2524 Sayılı Tebliğler Dergisi).

Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetleri, bireysel değerlendirme, psikolojik danışma ve bilgi verme gibi öğrencilere yönelik temel hizmetler yolu ile bireyin kendini ve içinde yaşadığı fiziki ve sosyal çevreyi, genel ve özel yeteneklerini, ilgilerini, güçlü ve zayıf yönlerini daha iyi tanımlarına olanak verir. Kişi bu bireysel yardımların ışığında olanakları kendisi ve toplum için en iyi bir şekilde kullanmaya, olumlu yetenek ve ilgilerini daha çok geliştirmeye çalışır, kendisi ve çevresi ile ilgili gerçekçi bilgilerin ışığı altında geleceğe yönelik amaç ve planlar geliştirir. Rehberlik hizmetleri bu konularda da bireye yardım eder. Öğrencilerin utangaçlık, çekingenlik, sinirlilik, çabuk heyecanlanma veya korku gibi öğrenmeyi ve kişisel uyumunu engelleyici duygusal durumlarında bireye psikolojik danışma yöntemleri ile yardımcı olur (Özgüven, 1987: 46).

Çağdaş ve demokratik tüm eğitim uygulamalarında olduğu gibi rehberlik hizmetlerinin eğitimin ayrılmaz ve tamamlayıcı bir yanı olarak yerini alması gerekmektedir. Bu açıdan rehberlik hizmetlerinin öğrenci üzerindeki rolü konusuna açıklık getirmesi bakımından önem kazanmaktadır.

Çağdaş eğitim ve öğretim çalışmalarının merkezinde öğrenci vardır. Öğrencilerin eğitim-öğretim çalışmalarında başarılı olmalarının yanı sıra sağlıklı kişilik geliştirmelerinin

de önemi büyüktür. Bunda da rehberlik hizmetlerinin önemli bir işlevi vardır. Bu anlamda ülkemizde ilköğretim okulu öğrencilerinin rehberlik hizmetlerinden ne derece yararlandıkları, rehberlik hizmetlerine bakış açısı konusunda araştırmalar yok denecek kadar azdır.

Bu araştırmanın önemi, ilköğretim düzeyinde öğrencilerin rehberlik hizmetlerinden ne derece yararlandığını ve ilköğretimde rehberlik hizmetlerine gereken önemin verilmesine yardımcı olma amacı taşımaktadır.

Ülkemizde yapılan araştırmalar; ilköğretim okulu öğrencilerine oranla daha çok ortaöğretim seviyesindeki öğrencilere yöneliktir (Tuzcuoğlu,1995:71). Rehberliğin temel anlayışlarından birisi, rehberlik hizmetlerinin yaşam boyu yararlanılacak bir hizmet olmasıdır. Günümüzde yaygınlıkla kabul edilen gelişimsel rehberlik modeli, ilköğretim okullarında da rehberliğin ne kadar önemli olduğunu açık göstergesidir.

Sonuç olarak, çağdaş eğitimde önemli bir yer tutan ve öğrencilerin kişisel gelişim ihtiyaçlarını karşılayarak, etkin, aktif, yaratıcı, kendini geliştirme özelliklerine sahip olan öğrencilerin Psikolojik Danışma ve Rehberlik servisini iyi ve doğru tanımaları, sadece sorunlu ve problemlı öğrencilerin yararlanabileceği bir hizmet olmayıp, tüm öğrencilerin yararlanabileceği bir hizmet olduğunu bilmeleri önemlidir. Bu araştırma öğrencilerin Psikolojik Danışma ve Rehberlik servisinde yararlanma düzeylerini ortaya koyma açısından önemli sonuçlar ortaya koyacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda bu araştırma ile elde edilecek sonuçların eğitim uygulamalarında uygulayıcılara yarar sağlayacağı ve Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanında araştırma yapmak isteyen araştırmacılara kaynaklık yapacağı umulmaktadır.

1.4. SAYILTILAR

1. Veri toplama aracı, araştırmanın amacını gerçekleştirmeyi sağlayacak yeterli ve geçerli bilgileri yansıtacak niteliktedir.
2. Literatür taraması ile elde edilen bilgiler yeterlidir.
3. Örneklem alınan okul ve öğrenci sayısı evreni yeterli düzeyde temsil edecek nitelik ve niceliktedir.

1.5. SINIRLILIKLAR

1. Araştırma, 2006–2007 eğitim-öğretim yılında okula devam eden sekizinci sınıf öğrencileriyle sınırlıdır.
2. Bu araştırma; örnekleme alınan Malatya-Merkez Fırat İlköğretim Okulu, Hasan Varol 1 İlköğretim Okulu, Mehmet Topsakal İlköğretim Okulu, Şeker İlköğretim Okulu, Barbaros İlköğretim Okulu, Milli Egemenlik İlköğretim Okulu ve Malatya-Battalgazi Hatunsuyu İlköğretim Okulu ve bu okullarda öğrenim gören 566 öğrenci ile sınırlıdır.
3. Araştırma, nicel veri toplama araçlarından ve literatürden elde edilen verilerle sınırlıdır.

1.6.TANIMLAR

1.6.1. Rehberlik

Bireye yönelik, onun gelişimi ve uyumu için ana yardım hizmetlerini kapsayan rehberliğin çok çeşitli tanımları yapılmıştır. Bu alandaki çeşitli tanımlar aşağıda verilmiştir.

"Rehberlik okul içinde öğrencilerin çalışmalarına, onların meslek seçimlerini, eğitim programlarını uygun ve anlamlı bir şekilde planlamalarına, sosyal ve kişisel problemleri için tatmin edici çözümler bulmasına yardım etme sürecidir" (Tan, 1986:17).

"Rehberlik bireye kendini anlaması, çevredeki olanakları tanıması ve doğru kararlar vererek özünü gerçekleştirebilmesi için yapılan sistematik ve profesyonel bir yardım sürecidir" (Kepçeoğlu, 1986:6).

"Rehberlik bireye kendini anlaması, çevredeki olanakları tanıması ve doğru kararlar vererek özünü gerçekleştirebilmesi için yapılan sistematik ve profesyonel bir yardım sürecidir" (Kuzgun, 1992:5).

Özoğlu'na (1982:37) göre rehberlik, bireye yeterliliklerini ve yeteneklerini en üst düzeyde geliştirerek gereksinimlerini doyurmasında, benliğe uygun rol kavramları geliştirerek çevresindeki durumlarla ilişkisinde uyum sağlaması için problem çözme karar verme; benlik

kavramı ile bağdaşan doğal ve toplumsal "gerçeği " içinde öğrenen, anlamlı ve mutlu yaşantı sürdürmesinde bireye profesyonel kişilerce yapılan yardımdır.

Rehberlik bir süreçtir. Çeşitli aşamalar içeren ve süreklilik gösteren bir hizmettir (Yeşilyaprak, 2000:6). Rehberlik, genel olarak, hizmetin kişiye ya da gruba verilmesine, rehberliğin fonksiyonuna ve rehberliğin yapıldığı problem alanına göre sınıflandırılabilir.

1.6.2. Kişisel/Sosyal Rehberlik

Eğitim sürecinde öğrencilerin "kişisel-sosyal" gelişim ihtiyaçlarını karşılamak ve böylece onları kişisel gelişim ve uyumlarına yardımcı olmak amacıyla yürütülecek rehberlik hizmetlerine "kişisel rehberlik" denir.

Psikolojik danışma hizmetleri tüm rehberlik hizmetlerinin temelini ve özünü oluşturur. Ancak danışma servisi, rehberliğin daha çok "kişisel sorunlar" alanını kapsar.

Kişisel-psikolojik sorunlarla ilgili rehberlik fikri, ruh sağlığı hareketi ile doğmuştur denilebilir. Bireyin "bütünlük" ve "kendine özgü" oluşuna ait psikolojik bulgular, eğitim kurumlarının bu tip rehberliği kendi sorumlulukları arasında görmelerine sebep olmuştur (Tan, 1992:139).

Okulda kişisel/sosyal problemlerle ilgili rehberliğin temel amacı, bireyin kendini psiko-sosyal bir realite olarak anlaması ve kabul etmesine, fiziksel ve sosyal çevresini gerçek boyutlarıyla idrak ederek kendi yetenek ve imkânlarını bu realite içinde en iyi şekilde kullanabilmesine yardım etmektir. Özellikle ilköğretim yıllarında, öğrencilerin güven duygusunu geliştirmeye, bu duygusunun temellerini atıp kuvvetlendirmeye ihtiyaçları vardır (Tan, 1992:139).

1.6.3. Eğitsel Rehberlik

Eğitim süreci, "öğrencinin öğrenmesi ve başarılı olması " üzerine odaklaşmıştır. Bu nedenle rehberlik hizmetlerinden beklenen önemli işlevlerden biri de "öğrenmeyi kolaylaştırma ve başarıyı artırma" konusunda yardımdır. Bu alanda yapılan hizmetlere "eğitsel rehberlik" diyoruz (Yeşilyaprak, 2000:117).

Kuzgun (1992:13)'a göre eğitsel rehberlik, "Bireyin yetenek ve ilgilerine uygun bir eğitim dalını seçmesinde ve bu yolda başarılı olmasında kendisine yapılan yardımlardır."

Genel olarak tanımlardan da anlaşıldığı gibi, eğitsel gelişim ve sorunlarla ilgili olarak eğitim sisteminde öğrencilere verilen yardım hizmetlerine eğitsel rehberlik denilmektedir.

1.6.4.Mesleki Rehberlik

Mesleki rehberlik; bireyin kendi nitelik ve şartlarını anlaması, kendisine en uygun bir mesleği seçmesi, bu meslek için hazırlanması ve mesleğe girerek orada başarıyla ilerlemesi oluşumuna yardım faaliyetleridir.

Mesleki rehberlik hizmetlerinden sorumlu kişilerin birincil görevi, öğrencilerin meslek ile ilgili bilgileri edinmelerine, bu bilgilerini değerlendirmelerine ve belli bir meslek seçme konusunda karar vermelerine yardım etmektir (Bakırcıoğlu, 1988:59).

Tanımlardan elde edilen genel sonuca göre mesleki rehberlik; bireyin kendini ve girebileceği meslekleri tanıyarak bu iki unsuru karşılaştırarak sağlıklı meslek seçmesi ve daha sonra da seçtiği meslekte mutlu olması için yapılan profesyonel yardım etme faaliyetidir denilebilir.

1.6.5. Rehber Öğretmen (Psikolojik Danışman)

"Eğitim-öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servisleri ile rehberlik ve araştırma merkezlerinde öğrencilere rehberlik ve psikolojik danışma hizmeti veren, üniversitelerin psikolojik danışma ve rehberlik ile eğitimde psikolojik hizmetler alanında lisans eğitimi almış personeldir" (MEB. Mayıs 2001–2524 Sayılı Tebliğler Dergisi).

1.6.6. Rehberlik ve Psikolojik Danışma Servisi

"Eğitim-öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini yürüten servistir" (MEB. Mayıs 2001–2524 Sayılı Tebliğler Dergisi). Araştırmamızda okul psikolojik danışma ve rehberlik servisi, rehberlik hizmetleri olarak kabul edilmiştir.

1.6.7. Sınıf Rehber Öğretmeni

“Eğitim-öğretim kurumlarında bir sınıfın rehberlik hizmetlerini yürüten ve rehberlik saatlerine giren ilköğretim kurumlarında şube rehber öğretmeni, ortaöğretim kurumlarında ise sınıf öğretmenidir” (MEB. Mayıs 2001-2524 Sayılı Tebliğler Dergisi).

1.6.8. Benlik

Bireyin ne olduğu ne olmak istediği ve çevresince nasıl tanındığı konularındaki kendisi hakkındaki değerlendirmeleridir (Enç, 1980:36).

1.6.9. Grup Rehberliği

Bireye grup içerisinde yardım edilmesi prensibine dayalı olarak bir rehberlik çeşididir (Kepçeoğlu, 1986:187).

1.6.10. Psikolojik Danışma

Psikolojik danışma; çeşitli nedenlerle uyum sıkıntısı çeken, kendini yalnız hisseden, başarısız ve değersiz gören kimselere, sorunlarının kaynağını ve çözüm yolları görmesine yardımcı olma sürecidir (Kuzgun, 1992:121).

BÖLÜM II

2. LİTERATÜR ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde konuyla ilgili literatür incelemesi yapılmış; ilköğretimde rehberlik, temel kavram ve terimler üzerinde durulmuştur.

2.1. İLKÖĞRETİMDE REHBERLİK

İlköğretim kavramı ile bugün 6–14 yaşlar arasında bulunan çocukların devam ettiği okul ifade edilmektedir. Bu okulun 8 yıl ve zorunlu olması düşünülmektedir. İlköğretim çağındaki çocukların gelişim özellikleri ile buna ilişkin gereksinimleri farklıdır. Özellikle 12 yaşından sonra çocuk ergenlik dönemine girmekte bu suretle farklı bedensel, cinsel, bilişsel, duygusal ve toplumsal sorunlarla baş etmek durumunda kalmaktadır (Bakırcıoğlu, 1994:254).

Bu itibarla ilkokulun eğitim ve öğretim ilkeleri içinde rehberliğe ayrı bir önem verilmiştir. "Eğitim ve Öğretimde rehberlik esastır. Bütün okul yönetici ve öğretmenlerinin çocuğu sistemli ve sürekli olarak tanımaya çalışması, ortaya çıkacak eğitim, öğretim ve gelişme problemlerini zamanında etkili tedbirlerle çözmeye yardım etmesi gereklidir. Zira yönetici ve öğretmenin esas görevinin rehberlik olduğu unutulmamalıdır" maddesi ilkokul programı içerisinde yer almıştır (MEB, 1989:36-37).

İlköğretimin ikinci kademesini oluşturan 12–14 yaş grubu öğrencileri için kişilik gelişimine ilişkin sorunların çözümü yanında mesleğe yöneltme çalışmaları da yer almak durumundadır (Bakırcıoğlu, 1994:255). Her ne kadar rehberliğin ilkelerinden birisi, rehberliğin “tüm hayat boyunca” verilmesini gerektiriyorsa da, ilköğretimde rehberlik hizmetleri gerek ülkemizde gerekse dünyada ihmal edilmiş ve genellikle ortaöğretim düzeyinde rehberlik hizmetlerine ağırlık verilmiştir. Ancak dünyada 60'lı yıllar, ülkemizde ise 90'lı yıllardan itibaren bu konuya olan ilgi yoğunlaşmış ve önemi artmıştır. İlköğretim düzeyinde de rehberlik hizmetlerinin sunulmasının gerekçelerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

Öğrencilerin sadece bilişsel kapasitelerinin geliştirilmesi onun eğitildiği anlamına gelmez. Çağdaş eğitim yaklaşımlarının tümünde çocuğun tüm yönleriyle geliştirilmesi

amaçlanmaktadır. Rehberlik hizmetleri verilmeden sadece “öğretim” faaliyetleri ile de bunu gerçekleştirmek imkânsızdır. Kaldı ki; çocuğun bilişsel kapasitelerinin geliştirilmesi de, onun her yönüyle tanınmasını, yani rehberlik hizmetlerini gerektirmektedir. Bu olgular ilköğretim basamağı için de tümüyle geçerlidir.

2.1.1. İlköğretimde Rehberliğin Amaçları ve İlkeleri

Rehberlik hizmetlerinin nihai amacı bireyin kendini gerçekleştirmesine yardım etmektir. Bu nihai amaca ulaşmak için bazı alt amaçlar oluşturulabilir. Kuzgun (1988:4)’a göre ilköğretim süresince verilecek rehberlik hizmetlerinin amacını "öğrencilerin kendilerini tanımlarını sağlamak" biçiminde ifade etmiş ve bu amaca ulaşmada öğretmenlerin sınıfta yaratacağı terapötik ortamın önemini vurgulamıştır. Ayrıca başta ana-babalar olmak üzere çocuğu etkileyen tüm kişilerin çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda eğitilmesi gerekliliğini belirtmiştir.

Kılıççı’ya (1989:12)’a göre ilkokuldaki rehberlik hizmetleri, düzeltici, çocuğun acil ve anlık ihtiyaçlarına dönük ve önleyici nitelikte olmalıdır. Diğer yandan çocuğun gelişim görevlerini yerine getirebilmesi için de rehberlik uzmanının sınıf öğretmeni ile işbirliği içinde sağlayacağı yardıma ihtiyaç söz konusudur.

Ersever’de (1992:7)’a göre ilköğretimdeki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin koruyucu niteliğini vurgulayarak, problemler ortaya çıkmadan öğrencilere, velilere, öğretmenlere ve yöneticilere, öğrencilerin ihtiyaçları, gelişimsel özellikleri, karşılaşılabilecekleri kriz durumları ve bunlarla başa çıkma yolları hakkında bilgi verilerek, hem çok sayıda öğrenciye ulaşılabilirliğini hem de öğrencilerin birçok ihtiyacının karşılanabileceğini belirtmektedir.

Tüm bu görüşlerde ilköğretimde rehberlik hizmetlerinde çok önemli bir yere sahip olan "gelişimsel rehberlik" yaklaşımının yansımalarını görülmektedir. Rehberlik hizmetlerini kriz ya da problem durumlarına çözüm bulmak olarak gören klasik yaklaşımlara bir tepki olarak ortaya çıkan gelişimsel rehberlik yaklaşımına göre, bireylerin hayatlarının her döneminde başarmaları gereken bir takım gelişim görevleri vardır. Bireylere verilecek rehberlik yardımının amacı bu gelişim görevlerini başarıyla tamamlamalarını kolaylaştırmak ve desteklemektir.

Gelişimsel rehberlik müfredatlarında ele alınan başlıca konular şu şekilde sıralanabilir (Yeşilyaprak, 2004:35):

- ✓ Okulu ve çevresini tanıma.
- ✓ Kendini ve davranışları anlama.
- ✓ Karar verme ve problem çözme.
- ✓ Kişiler arası ilişki ve iletişim becerileri.
- ✓ Okul başarısı becerileri.
- ✓ Meslek farkındalığı ve eğitimsel planlama.
- ✓ Toplumsal katılım.

- Gelişimsel rehberlik müfredatları ardışık ve esnek bir yapıya sahiptir. Rehberlik üniteleri farklı yaşlardaki öğrencilerin düzeylerine ve ihtiyaçlarına göre birbirini izleyecek biçimde sıralanırlar. Bu ardışıklık programın sürekliliğine hizmet eder. Ayrıca müfredat katı ve sabit bir yapıda değildir, ihtiyaçlar ve imkanlara göre değişik düzenlemeler yapılabilir.
- Her ne kadar rehberlik programı, akademik programlardan ayrı bir programsa da, bu durum rehberlik programı ile akademik programların birbirinden kopuk olduğu anlamına gelmez. Aksine programlar birbiri ile bağıntılı ve etkileşim halindedir. Buna göre gelişimsel rehberlik okuldaki eğitimsel süreçler bütününe tamamlayıcı bir parçasıdır.
- Rehberlik programının geliştirilmesi, yürütülmesi ve değerlendirilmesinden birinci derecede okul danışmanları sorumlu olmakla beraber, eğer okuldaki tüm personelin katılımı ve işbirliği sağlanamazsa beklenen verim alınamayacaktır.
- Gelişimsel rehberlik öğrencilerin kişisel gelişimleri ve bireysel potansiyelleri üzerinde odaklaşmıştır. Ancak bu durum öğrencilerin akademik başarılarının dikkate alınmadığı anlamına gelmez. Rehberlik programlarının gerçekleştirilen her bir amacının eğitimsel bir temeli vardır ve öğrencilerin daha etkili ve verimli öğrenmelerine doğrudan katkıda bulunur.
- Birçok rehberlik amacı öğretim programlarının ve rehberlik müfredatının çerçevesi içinde gerçekleştirilebilir. Ancak bunların dışında danışmanların bireysel olarak ilgilenmeleri gereken "problemlili" öğrenciler de söz konusudur. Her ne kadar psikolojik danışma hizmeti, psikoterapi değilse de okul psikolojik

danışmanlarının kendi yetki ve sorumluluk sınırları içindeki vaka'lara müdahale edebilecek bilgi ve becerilerle donanmış olması gerekir.

2.1.2. Öğretmenlerin İlköğretim Rehberlik Hizmetleri İle İlgili Görevleri

Rehberlik hizmetlerinin ilkelerinden birinin de, öğrenci ile ilgili tüm kişilerin işbirliği ile yürütülmesi gerekliliği belirtildiği gibi önemli bir husustur. İşbirliği istenen bu kişilerin başında öğretmenler gelmektedir. Tüm öğretim kademelerinde geçerli olan bu ilke öğretmen öğrenci ilişkisinin daha yoğun ve uzun süreli olduğu, ayrıca öğrenciler için öğretmenin daha önemli olduğu ilköğretim basamağında daha fazla önem kazanmaktadır. Elbette bu durum öğretmenlerin rehber öğretmenlerin görevlerini üstlenmeleri anlamına gelmez. Bireysel ya da grupla psikolojik danışma örneklerinde olduğu gibi bazı rehberlik hizmetleri sadece bu konuda eğitim almış uzmanlar tarafından verilebilecektir. Ancak gerekli niteliklere sahip oldukları takdirde öğretmenlerin de yerine getirebilecekleri birçok rehberlik hizmeti söz konusudur. Bu hizmetlerden en önemlisi öğrencilerle sıcak ve olumlu bir öğretmen-öğrenci ilişkisinin kurulmasını sağlayacak olumlu bir iklim oluşturmaktır. Böyle bir ortamda sadece öğrencilerin akademik başarılarının artırılması değil, aynı zamanda onların sınıfta kendilerini güvenli bir ortamda hissetmelerinin sağlanması ve öğrencilerin tüm yönleri ile gelişmesi de hedeflenmektedir. Böyle bir sınıfın öğretmeni, klasik bir öğretmene göre; öğrencilerin duygularına daha çok önem verecek, onları tanımaya daha çok çaba harcayacak, öğrencilerini daha çok dinleyecek, öğretim etkinliklerinde öğrencilerin fikirlerine daha çok yer verecek, öğrencilerle daha çok diyalog kuracak, öğrencilerini daha çok övecek, öğrencilerinin acil ihtiyaçlarına yönelik açıklamalara daha çok yer verecek ve öğrencilerine daha çok gülümseyecektir.

Rehberlik anlayışına sahip öğretmenler olarak nitelendirebileceğimiz bu öğretmenler, her bireyin eşsiz olduğuna inanırlar. Öğrencileri birbirleri ile kıyaslamaz, aynı evde büyüyen çocukların bile, ilgi yetenek ve kişilik özellikleri açısından eşsiz olduklarını bilirler. Öğretmen olarak rollerinin, öğrencilerinin güçlü ya da zayıf yönleri ne olursa olsun sahip oldukları büyük potansiyeli geliştirmelerine yardım olduğunu kabul ederler. Kendi kişilik ve ihtiyaç örüntülerini de sistematik olarak keşfetme çabasında olan bu öğretmenler sınıfta disiplini sağlamak için demokratik yöntemleri kullanırlar. Sınıfın düzen ve özgürlüğün hakim olduğu bir yer olması gerektiğine inanırlar. Öğretmenlerin empati, samimiyet, tutarlılık ve olumlu saygı biçiminde sıralanabilecek, rehberlik anlayışının gerektirdiği özelliklere sahip olması ve

bunları öğrencilerine sunmasının; öğrencilerin gerek akademik başarıları gerekse diğer tüm alanlardaki gelişimleri üzerinde çok olumlu etkiler bırakacaktır.

İlköğretimin temel amaçları şu başlıklar altında toplanabilir;

- Okuma, yazma, konuşma, matematik gibi becerilerin öğretilmesi,
- Büyümekte olan çocukların gittikçe genişleyen bir çevre içinde sosyalleştirilmesi, yani çocukların sosyal bir varlık olarak bulundukları kültürün kendilerinden beklediği hayat rollerinin, karşılıklı ilişkiler tarzının, beraberinde çalışma alışkanlıklarının vb. öğrenilip geliştirilmesi,
- Çocuğun, bir biyo-psiko-sosyal varlık olan kendini ve aynı zamanda çevresini realist bir gözle tanıyabilmesi,
- Çocuğun biyo-psiko-sosyal gelişmesinin normal bir seyir takip etmesinin sağlanması (Tan, 1986:272).

İlköğretim programında yer alan ilköğretimin amaçları rehberlik çalışmaları ile paralellik göstermektedir. İlköğretimin amaç ve görevleri (Kocaoluk & Kocaoluk, 1990:23–28);

- ✓ Her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi ve beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak; onu milli ahlâk anlayışına uygun olarak yetiştirmek;
- ✓ Her Türk çocuğunu ilgi, istidat ve kabiliyetleri yönünden yetiştirerek hayat ve üst öğrenime hazırlamak olarak sıralamaktadır.

2.1.3. İlköğretimde Rehberlik Programının Özellikleri

İlköğretim rehberlik programı oluşturulurken göz önüne alınması gereken belli kurallar vardır. İlköğretimlerde her sınıfın bir öğretmeni vardır. Bu öğretmen öğrencilerini daha yakından tanıyabilme imkânına sahiptir. Ayrıca öğretmen, öğrencilerin model aldığı bir kişi olması sıfatıyla etkilidir. Bir diğer özellik ise bu dönemlerde öğrencilerin problemleri henüz derinleşmiş değildir. Bu durum ortaöğretim öğrencisine göre hem bir avantaj, hem de erken yaşlarda yardım etmenin önemli olması açısından da sorumluluk isteyen bir durumdur. Zira küçük yaşlarda

başlayan ve önemsiz gibi görünen problemler ileriki yıllarda yoğun problemler olarak ortaya çıkabilmektedir. Bu nedenle ilköğretimde rehberlik programı yapılırken çocuk ile ilgili herkesin çalışmalara katılması gerekir.

İlkokulda rehberlik programı; öğretmen-yönetici-veli-danışman işbirliğine ağırlık vermektedir. İlkokullarda bulunan danışmanın görevi daha çok; rehberlik programını örgütlemek, sınıf öğretmenlerinin çalışmalarını koordine etmek, öğretmenlerin rehberlik çalışmalarını kolaylaştıracak araçları ve imkânları hazırlamak, zaman zaman kendisine havale edilmiş uyumsuz öğrencilerin terapisiyle uğraşmak, sınıf öğretmeni, veli ve çevre arasında işbirliğini sağlamak, öğretmenleri görev başında yetiştirme faaliyetlerini organize etmek, sınıf öğretmenin yetki ve sorumluluğuna girmeyen rehberlik çalışmalarını yürütmektir. Bunların dışında, öğrenci ile yüz yüze yapılan rehberlik faaliyetlerini sınıf öğretmenleri yürütmektedir. Görülüyor ki sınıf öğretmeni rehberlik çalışmalarının temelini oluşturmaktadır (Tan, 1986:273).

2.1.4. İlköğretimde Rehberlik Servislerinin Yapacağı Çalışmalar

İlköğretimde rehberlik servislerinin yapacağı çalışmalar şu başlıklar altında toplanabilir (Can, 2004:50);

1. Bireyi Tanıma,
2. Öğrencinin Kendini Tanımasına Yardımcı Olma,
3. Öğrenci Problem ve İhtiyaçlarını Saptama,
4. Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Öğrencileri Önceden Tespit Etmek,
5. Eğitim Problemleri Hakkında Bilgi Verme,
6. Bireysel Psikolojik Danışma,
7. Grupla Psikolojik Danışma,
8. Mesleki Bilgi Verme,
9. Duruma Alıştırma (Oryantasyon),
10. Öğrenci Velileri ile Çalışma.

2.1.4.1. Bireyi Tanıma

Bireyi tanıma, rehberlik programının en önemli çalışmalarından biridir. Bu dönemde çocuklar son derece hızlı bir gelişme içindedirler. Çocuğun bedensel gelişimi, zihinsel gelişimi, yetenekleri, kabiliyetleri, ilgileri, merakları, psikolojik sağlığı hakkında bilgi sahibi olunmasında yarar vardır. Bu bilgiler çerçevesinde çocuk hakkında sağlıklı kararlar alınabilir ve iyi bir yönlendirme yapılabilir. Bunun yanında öğrencilerde görülen normal dışı davranışlar en kısa zamanda tespit edilip gerekli önlemler alınabilir. Rehberlik servisi öğretmenle işbirliği içinde, öğrenciler hakkındaki bilgileri toplamakla yükümlüdür. Öğrencinin ev yaşantısı, sosyal çevresi, okul öncesi dönemdeki gelişmeleri, ailenin özellikleri vb. konularda bilgilerin toplanması gerekir (Patterson, 1971).

2.1.4.2. Öğrencinin Kendini Tanımasına Yardımcı Olma

Rehberlik servisi öğrencinin değişik özellikleri hakkında bilgi elde etmede bireyi tanıma tekniklerinden yararlanmalı, elde ettiği bu bilgileri öğrencilere yansıtarak onların kendileri hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamalıdır. İlgilerini, yeteneklerini, eksik ve güçlü yönlerini bilen çocuk, kendisi hakkında daha geniş düşünebilme imkânına sahip olacaktır. Bu durum öğrencinin sağlıklı bir benlik kavramı geliştirmesine neden olacaktır. Güçlü ve zayıf yönlerini bilen, kendini iyi tanıyan bir öğrenci hangi alanlarda daha başarılı olduğunu, hangi alanlarda zayıf olduğunu bilirse, çalışmalarını o görüş doğrultusunda yönlendirecek dolayısıyla kendine güven kazanacaktır (Ven Hoose, Peters, Leonard, 1970:48).

2.1.4.3. Öğrenci Problem ve İhtiyaçlarını Saptama

Rehberlik servisinin yapacağı çalışmaların başında öğrencilerin ihtiyaç ve problemlerinin tespit edilmesi gelmektedir. Periyodik olarak toplanan bu bilgiler öğrencilerin en çok hangi alanlarda problem yaşadığını ve ihtiyaç duyduğu alanları tespit ederek yapacağı çalışmaları belirleyebilir veya belirli konulara öncelik verebilir. Elde edilen bu veriler doğrultusunda rehberlik servisi belli konularda çalışma başlatılabilir (Tuzcuoğlu, 1995:25).

2.1.4.4. Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Öğrencileri Önceden Tespit Etmek

Rehberlik servisinin özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencileri önceden tespit etmesinin birçok yararı vardır. Her şeyden önce ısrarla üzerinde durulan erken teşhis gerçekleştirilmiş olur. Özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklar ne kadar erken teşhis edilirse o oranda etkili tedbirlerin alınması mümkün olmaktadır (Hawkins, Akt. Tuzcuoğlu).

2.1.4.5. Eğitim Problemleri Hakkında Bilgi Verme

İlköğretimde kazandırılması amaçlanan temel beceriler vardır. Bunların eğitimle ilgili olanları şunlardır; okuma ve yazmayı öğrenmek, düzgün konuşmayı öğrenmek, matematik becerilerini öğrenmek vb. gözlem ve testler yardımıyla bu becerilerde gerilik gösteren öğrencilerin tespit edilmesi son derece yararlıdır. Ayrıca öğrencilerin okul ile ilgili, öğretmen ve yöneticilerle ilgili, arkadaşları ile ilgili olarak yaşadığı problemlerin tespit edilip çözümlenmesi gerekir. Bu konu ile ilgili olarak alınacak tedbirler öğrencinin ileriki öğrenim hayatı için önemlidir (Tuzcuoğlu, 1995:26).

2.1.4.6. Bireysel Psikolojik Danışma

Daha önce de belirtildiği gibi bu dönem çocuklarının problemleri henüz derinleşmiş değildir. Çocuklar için kullanılan basit danışma teknikleri yardımıyla bireysel ve grupla danışma faaliyetleri yapılmalıdır. Çoğu kez yalnızca öğrenci ile görüşmek ve danışmanlık yapmak yeterli değildir. Bu durumda öğrenci ile doğrudan ilişki içinde bulunan öğretmenlere ve aile fertlerine de danışmanlık yapılması yararlı olacaktır.

Ven Hoose, Peters, Leonard'a (1970) göre psikolojik danışmanın hedefleri şunlardır;

- a)** Kendi kendini anlama,
- b)** Benlik kavramının sağlıklı gelişmesi,
- c)** Akademik gelişme,
- d)** Karmaşık ve karşılıklı kişisel ilişkilerle başa çıkma,
- e)** Kişisel ve duygusal problemler.

2.1.4.7. Grupla Psikolojik Danışma

Grupla psikolojik danışma bireysel danışma yanında, ilköğretimde kullanılabilecek uygun bir yöntemdir. İlköğretim yıllarında çocuklar fiziksel ve duygusal açıdan ailelerinden bağımsız olma ve özellikle kendi cinsiyetindeki çocuklarla ilişki kurma eğilimi içindedir. Ayrıca sosyal gelişimleri gereği bir grubun üyesi olma ve grup tarafından kabul görme eğilimi içindedirler (Mahler, 1971:602).

Öğrenciler grup içerisinde problemleri ve görüşleri paylaşırlar, ortak çözüm yollarını keşfederler ve bunların içinden uygun olanını seçmeyi öğrenirler.

2.1.4.8. Mesleki Bilgi Verme

İlköğretim öğrencilerini bir mesleğe yöneltmekten ziyade, öğrencilere öğrenim görmenin ve bir meslek sahibi olmanın yararlarının öğretilmesi gerekir. Öğrencilere ders konuları yardımıyla, değişik meslekler hakkında bilgi verilmelidir. Rehberlik hizmetleri yoluyla kazandırılacak niteliklerin önemli bir bölümü için kritik dönemler ilköğretim çağı içindedir. Daha sonra bu yönde ortaya konacak çabaların sonuca ulaşması ya çok güç ya da imkânsız olmaktadır.

İlköğretimden sonra iş hayatına atılacak ya da çeşitli üst öğretim kurumlarına yönelmesi gereken bireyleri, bu konuda verecekleri kararların sağlıklı olması için, kendilerine katkı sağlayacak rehberlik hizmetlerinden mahrum bırakmak, çağdaş eğitim ve demokrasi ilkelerine uygun olmayacaktır.

İlköğretim düzeyinde rehberlik hizmetlerinin verilmesi, daha üst öğretim basamaklarında sunulacak olan rehberlik hizmetlerinin verimliliğini artıracaktır. Rehberlik hizmetlerinin ilköğretim düzeyinde de verilmesini gerektiren bir diğer olgu bu konuda yapılan araştırmaların, rehberlik hizmetlerinin, ilköğretim öğrencileri, bu öğrencilerin velileri ve öğretmenleri tarafından da birer ihtiyaç olarak algılandıklarını göstermesidir (Erkan, 1997).

2.1.4.9. Duruma Alıştırma (Oryantasyon)

Rehberlik çalışmalarından bir diğer önemli çalışma duruma alıştırma hizmetleridir. Bu, okula yeni gelen öğrencilerin okul ortamına ve okul kurallarına alıştırılmaları işidir. Okula daha önceki yıllarda başlayan öğrenciler yeni başlayan öğrencilere göre daha rahat ve uyumludurlar. Çünkü sınıfları bellidir, okul kurallarını tanırırlar, yeniden arkadaş grubu kurmalarına gerek yoktur, bir önceki yıldan arkadaşlarını tanıyorlardır. Kendilerine ait bir arkadaş çevresi halen mevcuttur. Bütün bunlardan dolayı eski öğrencilerin kendilerine olan güvenleri daha fazladır ve rahat hareket ederler.

Yeni öğrenciler ise kendilerini yabancı bir ortam içinde bulurlar, davranışları ürkek, çekingen ve şaşkındır. Bu şaşkınlık; okulun, okul kurallarının, öğretmenlerin, arkadaşların yeni olmasından ve derslerin bir önceki okula göre farklı olmasından kaynaklanmaktadır.

Öğrencilerin yeni okulu, yeni durumu, yeni kişiler ve kuralları sistemli bir şekilde tanımalarına yardım için rehberlik programının giriştiği bu faaliyet grubuna “duruma alıştırma” denir (Tan, 1986:207).

2.1.4.10. Öğrenci Velileri ile Çalışma

İlköğretimde rehberlik programının özü veli ve öğretmen işbirliğini gerektirmektedir. Bu nedenle de velilerle ilişki kurulmak zorundadır. Rehberlik servisi çocuk hakkında elde ettiği bilgileri aileye aktarabilir. Böylece ailelerin çocuklarını daha iyi tanımalarına ve çocuklarını gerçekçi bir gözle görmelerine yardımcı olabilir. Ayrıca çocuk hakkındaki etraflı bilgiler aile vasıtasıyla edinilebilir.

2.1.5. Rehberliğin Fonksiyonları

Bir fonksiyon olarak rehberlik, öğrencilerin olabilecekleri en üst seviyede olmalarında onlara yardım eden, toplumun ve hayatın isteklerine cevap vermede, kişilere yardımcı olan bir hizmettir.

Zudick (1971)'e göre rehberliğin fonksiyonları şu başlıklar altında toplanabilir;

- a. Çocuğun rehberlik servisinde çalıştırılması,
- b. Özel ihtiyaçların erken teşhisi,
- c. Bireysel çalışma ve grup çalışması,
- d. Çocuğun çevresindeki yetişkinlerle çalışma,
- e. Mesleki gelişim.

2.1.5.1. Çocuğun Rehberlik Servisinde Çalıştırılması

İlköğretim rehberliğinde önemli etkinliklerden birisi de çocuğun çalışmalara katılmasıdır. Çocuğun çalışmalarda yer alması, öğrencileri anlama ve onlarla birlikte etkili bir planlama yapabilmek için son derece yararlıdır. Bu çalışmalara çocuk, bazı testleri cevaplandırarak ve test sonuçlarının kayıtlarını tutarak katılabilir. Rehberlik çalışmalarında çocuğun yer alması ve rehberlik ile ilgili bazı kararlara katılması alınacak kararların sağlıklı olması açısından önemlidir.

2.1.5.2. Özel İhtiyaçların Erken Teşhisi

Rehberliğin ikinci fonksiyonu, özel ihtiyaçları olan çocukların önceden tespit edilmesidir. Araştırma sonuçları, özel eğitime ihtiyaç duyan çocukların erken teşhis edilmesinin yapılacak yardım açısından önem taşıdığı yönündedir.

İlköğretim rehberliğinde, bireysel ve özel ihtiyaçlara sahip olan öğrencilerin erken teşhisindeki önem ısrarla vurgulanmalıdır.

2.1.5.3. Bireysel Çalışma ve Grup Çalışması

İlköğretim rehberliğindeki üçüncü fonksiyon, bireysel ve grup olarak profesyonellerce eğitilmiş bir kişi tarafından danışma yapılmasıdır. Bu çalışma öğrenciye duygularını keşfetmede, benliğini geliştirmede ve kendini daha açık olarak anlamada yardımcı olmayı

amaçlar. Psikolojik danışma, ayrıca öğrencinin, kuvvetli ve zayıf yönlerini tanımasına ve kararlarını kendisinin vermesine imkân tanıyan bir tekniktir. Yapılan araştırmalar bireysel ve grupla psikolojik danışmanın çocuklarda olumlu değişiklikler meydana getirdiğini ortaya koymaktadır.

2.1.5.4. Çocuğun Çevresindeki Yetişkinlerle Çalışması

Rehberliğin bir diğer fonksiyonu, yetişkinlerle (anne, baba, öğretmen, komşu vb.) yapılan çalışmaları kapsamaktadır. Özellikle öğretmenler ve anne-babalar, çocukların hayatındaki önemli yetişkinlerin başında gelir. Bu yetişkinler çocuğun hayatını olumlu veya olumsuz yönde etkilemektedir. Aynı zamanda çocuk, etrafındaki yetişkinlere bağımlı olduğu için, bu kişilerle birlikte çalışma yapmadan çocuğa yardım etmek imkânsızdır. Rehberlik çalışmaları eğer gerçekten çocuğa ulaşmak ve ona yardımcı olmak istiyorsa, çalışmalar yetişkinleri de kapsamalıdır.

2.1.5.5. Mesleki Gelişim

Öğrencilere iş dünyasını öğrenmelerinde yardımcı olmak, rehberliğin beşinci anahtar fonksiyonudur. Bu, birçok insanın değerini tam olarak anlamadığı bir rehberlik etkinliğidir, fakat mesleki gelişim konusunda yapılmış çalışmalar, ilköğretim düzeyinde yapılması gereken birçok iş olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. İlköğretim döneminde meslek bilincinin oluşması yönünde çalışmalar yapılmalıdır. Mesleki gelişim kuramcıları mesleki bilincin oluşmasında ilköğretim döneminin etkili olduğunu vurgulamaktadır.

Kuzgun (1991:17)'a göre ülkemizde ilköğretimlerde rehberlik gereksinmesi özel eğitimcilerimizin çabası ile gündeme getirilmiş olup Rehberlik Araştırma Merkezi'nin kuruluşu ile ilköğretim düzeyinde örgütlü rehberlik hizmetlerinin uygulanmasına başlanmıştır. Gerekçeleri şöyle özetlenebilir:

- Değerler, tutumlar ve alışkanlıklar gibi, kökü oldukça derinlerde olan ve davranışları belirleyen özellikler çok erken yaşlarda kazanılmakta olup, ileride değiştirilmesinde büyük güçlüklerle karşılaşmaktadır. “Ağaç yaşken eğilir” atasözü ile veciz bir şekilde ifade edilen bu gerçek kişilik

eğitiminin, eğitim sistemimizde de çok erken yaşlarda ele alınması gereğini ortaya koymaktadır.

- İlköğretim, öğrenciler arasında bireysel farklılıkların fazla görüldüğü bir eğitim dönemidir. Bu yaştaki çocuklar arasında tipik, ortalama öğrenciye göre düzenlenen öğretim programı izleyemeyecek kadar özürlü olanların ayrılmasında zorunluluk vardır. Ayrıca bir çocuğun, herhangi bir alanda üstün yeteneğinin erken teşhisi ona uygun gelişim ortamlarının vaktinde sağlanmasına imkân verecektir. Rehberliğin programlara ayırma işlevi ilköğretim düzeyinde, çeşitli nitelikler yönünden normal dağılımın uç noktalarında bulunan çocukların teşhisi ve uygun eğitim ortamlarına ayrılmasında kendini göstermektedir.
- Ülkemizde temel eğitime devam edemeden, ilköğretimden sonra çalışma hayatına atılma durumunda olan çocukların ilgi ve yeteneklerine uygun işlere yerleştirilmelerinde profesyonel bir yardım sağlanması gerekmektedir (Kuzgun, 1988:181).

Yeni okula başlama, ana-baba kaybı, boşanma, sevilen bir hayvanın ölümü, küçük kardeşin doğumu vb. bazı durumlarda küçük çocuğun büyüklerden daha çok yardım ve desteğe ihtiyacı bulunmaktadır (Kılıçcı, 1989: 123).

İlköğretimin birinci kademesinde rehber öğretmenliğin daha kolay olduğu söylenebilir. Bunun nedenlerinden biri, ilköğretimin birinci kademesinde eğitimin genellikle aynı öğretmen tarafından yapılmasıdır. Bu özellik birinci kademe öğretmenlerine, branş öğretmenlerine oranla, öğrencilerini daha iyi tanıma fırsatı vermektedir. İkinci bir neden ise, bu çağ çocuklarının, problemleri henüz derinleşmemiş düzeyde olması nedeniyle daha kolay çözümlenebilir olmalarıdır (Bakırcıoğlu, 1985:189).

İlköğretimin birinci dönemindeki çocuklarla ikinci kademesindeki çocukların bedensel, zihinsel, cinsel, duygusal ve toplumsal gelişim özellikleri bakımından gereksinimleri ve problemleri farklılık göstermektedir. İlköğretimin birinci ve ikinci

kademesindeki öğrenciler gelişim dönemleri gereği farklı bedensel, cinsel, zihinsel, duygusal ve toplumsal sorunlarla baş etmek durumunda kalırlar.

Rehberlik programında birinci kademe öğrencileri için daha çok, temel becerilerin (doğru konuşma, okuma ve yazma, özetleme, hesaplama gibi) kazandırılmasına ve kişilik gelişimini olumsuz yönde etkileyen sorunların çözümüne öncelik verilir. İkinci kademede, bu sorunların çözümüne ek olarak mesleğe yöneltme çalışmaları da yer almaktadır.

İlköğretim çocuklarının bilişsel gelişimlerinde danışmanın etkisi konusunda her ne kadar sınırlı sayıda çalışma varsa da, danışmanların ilköğretim çocuklarının öğrenme becerilerine katkılarının büyük olacağı inkâr edilemez. Danışma konusunda yapılan çalışmaların dışındaki çalışmalarda da, çocukların okul içi davranışlar ve kendilerini nasıl gördükleri konusundaki bilgilerden, öğrenmelerinin ve bilişsel gelişimlerinin etkilendiğini söyleyebiliriz (Gerler, 1985:1).

2.1.5.6. Konsültasyon

Konsültasyon, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri personelinin, okulun yönetici, uzman, öğretmenler ve diğer kişilik hizmetleri personeliyle işbirliği halinde çalışabilmelerini sağlama amacıyla, ortak ve yeterli bir anlayış geliştirme konusunda yapılan hizmetlerdir. Bu hizmetler rehberlik ve psikolojik danışma personelinin görev ve rollerinin, okulun diğer personeline iyi anlaşılmasını sağlama yolunda yapılabilecek tüm uygun girişimleri kapsamaktadır (Kılıçcı, 1989:130).

Psikolojik danışma ve rehberlikte konsültasyon hizmetlerinin amacı, okuldaki yönetici ve öğretmenlerin, daha yeterli ve ortak bir rehberlik anlayışına sahip olmasını ve böylelikle okuldaki çalışmalarda bu anlayışın esas alınmasını ve tüm olanakların bu anlayışa uygun bir biçimde kullanılmasını sağlamaktır. Buna göre konsültasyon hizmetleri doğrudan doğruya öğrencilere dönük olmayan, ancak öğrencilere verilen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin etkililiğini artırmaya yardım eden hizmetlerdir (Kepçeoğlu, 1975:110–111).

2.1.6. Rehberlik Hizmetlerinin Değerlendirilmesi

Bir okula yürütülen rehberlik hizmetlerinin, amacına ulaşp ulaşmadığı zaman zaman değerlendirilmelidir. Böyle bir değerlendirmenin sağlıklı bir biçimde yapılabilmesi için, rehberlik çalışmaları ile gerçekleştirilecek amaçların çok açık ve somut bir biçimde belirlenmiş olması gerekir (Kuzgun, 1992:203).

Rehberlik çalışmalarının ne derece amacına ulaştığının ve belirlenen amaçların yerine getirilip getirilmediğinin tespit edilmesi gereklidir. Bu hem yapılan çalışmaların değerlendirilmesi için hem de bundan sonra yapılacak olan çalışmalar için önem taşımaktadır.

Rehberlik hizmetleri ile ilgili olarak yapılacak programlarda çeşitli araştırma bulgularından da yararlanılması gerekir. Bu araştırmalardan bazıları şunlardır;

- a. Öğrencilerin önemli sorunlarını tanıma,
- b. Öğrencilerin başarılarıyla yeteneklerini karşılaştırma,
- c. Öğrencilerin özel yeteneklerini karşılaştırma,
- d. Mezunların yöneldiği belli başlı okul, iş ve meslek alanlarını inceleme,
- e. Çeşitli psikolojik ölçme araçları geliştirme,
- f. Öğrencilerin, öğretmenlerin, yöneticilerin, velilerin psikolojik danışma rehberlik hizmetlerinden beklentilerini ve rehberlik uzmanlarının, rehber öğretmenlerin görev anlayışlarını araştırma (Kılıçcı, 1989:131).

2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, araştırmaya ışık tutması ve verilerin karşılaştırılması açısından gerek yurt dışında gerekse yurt içinde yapılan araştırmalar özet olarak sunulmuştur.

2.2.1. Konuyla İlgili Olarak Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Öğrencilerin danışman rollerin nasıl algıladıklarını araştıran Grant (1954), öğrencilere eğitsel planlama, mesleki planlama, kişisel ve duygusal konularda kimlerden yardım

istedikleri sormuştur. Bulguların analizinde, öğrencilerin en çok eğitsel ve mesleki planlama konusunda danışmanlardan yardım isteğinde bulundukları ortaya çıkmıştır.

Okul danışmanlarının fonksiyonları ile rehberlik programının öğrencilere yaptığı temel yardımın ne olduğunu inceleyen Gibson (1962), araştırmalarında öğrencilerin % 95'nin rehberliğin sadece programlara öğrencilerin bir takım özelliklerinin geliştirilmesi için eklendiğini ama öğrencilerin % 27'nin kişisel sorunlarının çözümünde bunların yeterli olmadığını, % 56'sının okuldaki rehberlik programından haberi olmadığını bulmuştur.

Mayer (1967), yapmış olduğu çalışmada anaokulu ve 1.sınıf öğrencilerinin bile kendilerine danışma ihtiyacı olduğunu ve yapılan danışmadan yarar sağladıklarını tespit etmiştir.

Doğan'ın (1983) Levinton'dan (1977) aktardığına göre Levinton tarafından yapılan bir araştırmada, öğrencilerden okul rehberlik etkinliklerini kendi ihtiyaçları açısından önem sırsına göre dizmeleri istenmiş ve ilk dört sırayı mesleki rehberlik arkadaşlık ilişkileri, ebeveyn çocuk ilişkisi ve öğretmen-öğrenci ilişkilerindeki sorunları konu alan rehberlik çalışmalarının aldığı sıptanmıştır.

İlköğretimdeki öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarıyla ilgili yurt dışında yapılan araştırmalar incelendiğinde, rehberlik konusunun her eğitim kademesinde önem taşıdığı ve bununla ilgili olarak bilimsel çalışmaların yapıldığı görülmektedir.

2.2.2. Konuyla İlgili Olarak Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Aydın (1987) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, öğrencilerin psikolojik danışma ve uygulamalarına ilişkin algı ve beklentileri incelenmiştir. Bu araştırmanın bulgularına göre;

- Araştırmaya katılanların % 50'sinin okullarda bir rehberlik servisinin bulunduğundan haberleri olmaktadır. % 49.67'si böyle bir servisin varlığını bile bilmemektedir.
- Öğrencilerin rehberlik servisine başvuru ve servisin faaliyetlerine katılma oranları oldukça düşüktür.
- Öğrenciler tarafından rehberlik uzmanlarının en önemli görevleri "sorun çözme" ve "test uygulama" olarak algılanmaktadır. Böylece öğrencilere

rehberlik uzmanlarının, sorunların oluşmasını önlemeye yönelik görevlerinin tam olarak algılanmadığı görülmektedir.

- Düşük orandaki bir öğrenci grubu, rehberlik uzmanlarının "öğrencinin kendini tanımasına yardım etme" görevini dile getirmişlerdir.
- Öğrenciler uzmanların kendilerine değer vermelerini yakın olmalarını, gizlilik ilkelerine uymalarını ve uzmanlarla yalnız görüşebilecekleri bir danışma odasının sağlanmasını istemektedirler.

Rehberlik servislerinin; öğrencilerin problemlerini çözmesi ve başarısını etkilemesi konusu ile ilgili yaptığı araştırmalardan:

Ülkü tarafından yapılan deneysel bir araştırmada lise 1. sınıfta yürütülen grup rehberliğinin;

- Denek öğrencilerinin ölçülen ilgileri ve ilerde seçmeyi kararlaştırdıkları meslekler arasında bir uygunluk sağlamada etkili olmadığı ancak fen alanlarında kazanılacak başarı için, ilginin yanı sıra yeteneklerin de dikkate alınması gerektiği hususunda bir iç görüş geliştirmelerine yardımcı olduğu,
- Denek öğrencilerinin benlik algılarını olumlu yönde değişimlerinde etkili olduğu belirlenmiştir (Ülkü, 1978; 90).

Kuzgun (1981) tarafından yapılan bir deneysel araştırmada okullarda sunulan mesleki rehberlik hizmetlerinin öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun meslekleri tanımalarına ne derece katkıda bulunduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Kuzgun'un yaptığı bu araştırmada sunulan mesleki rehberlik hizmetinin, öğrencilerin sözlü düşünme yeteneği dışındaki mekanik hesaplama ve sosyal hizmet ilgilerini ve bunlara ilişkin meslekleri daha iyi tanımakta olduklarını, böylece mesleki rehberlik hizmetlerinin, özellikle bu alanlarda yeteneklerine uygun meslekleri daha iyi tanımlarında etkili olduğu belirlenmiştir.

Demircioğlu (1990) rehberlik servisi olan liseler ile rehberlik servisi olmayan liselerde öğrenim gören öğrencilerin genel problem ortalamalarının karşılaştırılmasını araştırma konusu yapmıştır. Araştırma bulguları rehberlik servisi olan liselerdeki öğrencilerin, rehberlik servisi olmayan liselerdeki öğrencilere göre problem ortalamalarının anlamlı derecede düşük olduğunu göstermektedir. Araştırma bulguları ayrıca rehberlik servisi bulunan okullardaki öğrencilerin kaygı seviyelerinin daha az, geleceğe bakış açısından da daha olumlu

olduğunu, bu öğrencilerin düşüncelerini ortaya koymada daha cesur davrandıklarını, problemlerini ortaya koymada atak ve samimi olduklarını belirlemiştir.

Özdemir (1991), "Bazı Değişkenler Açısından Öğrenci, Danışman ve Yöneticilerin, Psikolojik Danışman ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentilerine Etkisi" adlı araştırmasında, kız öğrencilerin erkeklere göre, yaşı küçük olanların yaşı büyük olanlara göre, kentte yaşayanların köyde yaşayanlar göre Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinden beklentilerinin önemli düzeyde yüksek olduğu bulmuştur.

Deniz (1993) , liselerdeki yönetici, sınıf öğretmeni ve ders öğretmenlerinin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerine ilişkin beklentilerini bazı değişkenlere göre incelemesini araştırmıştır. Araştırma sonucunda, yönetici, sınıf öğretmeni ve ders öğretmenlerinin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin çok fazla sayıda beklentilerin olduğu ortaya çıkmıştır.

Erkin (1991), “Veli ve Öğretmenlerin Algılarına Göre İlkokul Rehberlik Uzmanın Rolü ve İşlevi”ni araştırmıştır. Araştırmanın örneklem grubu ODTÜ Geliştirme Vakfı Özel İlkokulunda 146 veli 17 öğretmen oluşturmuştur. Yapılan analizler sonucunda ilkokul rehberlik hizmetlerinin gerekliliği ve önemi konusunda veli ve öğretmenlerin görüş birliğinde oldukları saptanmıştır.

Ülkemizde ilköğretimdeki öğrencilere yönelik olarak rehberlik ve psikolojik danışma faaliyetlerine ilişkin araştırma sayısının az olması; konunun çok yeni olduğu şeklinde yorumlanabilir. Ülkemizde yapılan araştırmalar daha çok orta öğretim öğretmen, yönetici ve rehberlik uzmanlarına yönelik araştırmalardır.

İncelenen araştırmalarda da görüldüğü üzere elde edilen bulgular öğrencilerin eğitim sürecinde bir takım problemlerle karşılaştıkları ve öğrencilerin okullarındaki rehberlik servislerinden problemlerinin çözümü açısından beklentilerinin olduğunu göstermektedir. Ayrıca öğrencilere yönelik yapılan her türlü rehberlik faaliyetlerinin onların problemlerinin çözümünde etkili olduğu ve onların başarılarının artması üzerinde olumlu etkiler yarattığı yönündedir.

BÖLÜM III

3.YÖNTEM

Bu bölümde; araştırma modeli, evren, örneklem, veri toplama aracı ve geliştirilmesi, verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesi üzerinde durulmuştur.

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırma betimsel tarama modelinde nicel bir araştırmadır. Bunun için hazırlanan 5’li likert türü ölçekle ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinden veri toplanmıştır. Bu yolla ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin rehberlik hizmetlerinden yararlanma düzeyleri; gereksinim duyma, önemi ve gerekliliği, kişisel, sosyal, okul yaşamı ile ilgili problemlerin çözümü, başarı açısından var olan durumuyla betimlemeye çalışılmıştır.

3.2. EVREN

Araştırmanın evreni 2006–2007 eğitim-öğretim yılında Malatya’da öğrenim gören ilköğretim okulları sekizinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. 2006–2007 eğitim-öğretim yılında sekizinci sınıf öğrencisi olan toplam 83 ilköğretim okulu bulunmaktadır. Sekizinci sınıfa devam eden toplam 6123 öğrenci bulunmaktadır.

3.3. ÖRNEKLEM

Araştırma örneklemini, Malatya ilinde yer alan İlköğretim 8. sınıfta öğrenim gören 566 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın evreninden örneklem alınırken aşağıda belirlenen özelliklerden hareket edilmiştir:

- Örnekleme alınacak okullar; merkezi okullar, kenar okullar ve taşra bölgesi şeklinde değerlendirilmiştir. Okulların belirlenmesinde Malatya İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nün verileri kullanılmıştır.
- Örnekleme belirlenen bölge ve okullardan öğrencilerin seçiminde basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

- Merkezi okullar olarak; Fırat İlköğretim Okulu ve Hasan Varol 1 İlköğretim Okulundan 124 öğrenciye,
- Kenar okullar olarak Mehmet Topsakal İlköğretim Okulu, Şeker İlköğretim Okulu ve Barbaros İlköğretim Okulundan 259 öğrenciye,
- Taşra okullar olarak Milli Egemenlik İlköğretim Okulu ve Battalgazi-Hatunsuyu İlköğretim Okulu öğrencilerinden 183 kişi olmak üzere; toplam 7 okulda 566 öğrenciye uygulama yapılmıştır.
- Okulların bu şekilde tasnif edilmesinde hem şehir merkezine yakınlık ve uzaklık durumlarına göre değerlendirme yapılmıştır hem de okulların başarı düzeyleri ile sosyo-kültürel düzeylerine göre değerlendirme yapılmıştır.
- 2006–2007 eğitim-öğretim yılında Malatya’da sekizinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin sayısı 6100 kişidir. Uygulamanın 566 öğrenciye uygulanması örneklemin evreni temsil ettiği anlamına gelmektedir.

Araştırma evreninden örneklem alınırken sıralanan ölçütlerin belirlenmesinin nedeni; toplanacak verilerin geçerlik ve güvenirlik düzeyini yüksek tutmaktır.

3.4. VERİ TOPLAMA ARACININ GELİŞTİRİLMESİ

“İlköğretim Okulları Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin, Okul Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanma Düzeyinin Belirlenmesi” araştırma problemi için; veri toplama aracı olarak anket geliştirilmiştir.

3.4.1. Denemelik Madde Yazımı

Bu ölçme aracının mantıksal geçerliliğini sağlamak için ilk aşamada ilgili literatür taranarak soru havuzu oluşturulmuş ve uzman kanısına başvurulmuştur. Verilen cevaplar ve alınan tepkilere göre ön deneme formu hazırlanmıştır. İlgili alan uzmanları ve okullarda rehberlik hizmetini veren psikolojik danışmanlar taslak niteliğinde hazırlanmış olan ölçme aracında yer alan ifadelerin hangi yeterlilik boyutunda yer almasının uygun olacağı, anlatım, açıklık veya anlaşılabilirlik ve içerik yönlerinden değerlendirerek görüşlerini araştırmacıya açıklamışlardır.

Elde edilen veriler ışığında ölçekte yer alması karar verilen maddeler dil ve ifade yönünden daha anlaşılır duruma getirilmiş ve aynı şeyi ölçme olasılığı olan maddeler birleştirilmiştir. Bu çalışmalar sonucunda 1. bölüm kişisel bilgi formu, 2. bölüm rehberlik hizmetlerine ilişkin ifadeler olmak üzere iki bölümden oluşan ölçek ön deneme için uygun hale getirilmiştir.

3. 4.2. Ölçeğin Yapısı

Geliştirilen ölçek, tutum ölçmekte yaygın olarak kullanılan likert tipi ölçektir. Balcı'nın (1997: 146), aktarımıyla Andersan'a göre (1988) likert tipi ölçeklerde iki durum vardır: İstenen ve istenmeyen durum. Likert ölçeğinde her iki durum da eşit olarak planlanmaktadır. Buna göre beşli ölçek oluşturulmuş ve şu şekilde şekillenmiştir:

kesinlikle katılıyorum
katılıyorum
kararsızım
katılmıyorum
kesinlikle katılmıyorum

3. 4.3. Ön Denemenin Yapılması

Oluşturulan 41 maddelik deneme formu yeniden gözden geçirilerek ön denemeye hazır hale getirilmiştir. Hazırlanan form ön deneme için Malatya Valiliğinden izin alınarak Malatya il merkezinde okuyan sekizinci sınıf öğrencilerinden 176 kişiye uygulanmıştır. Bunlardan 65 öğrenci 1. Hasan Varol İlköğretim Okulu, 65 öğrenci Şeker İlköğretim Okulu, 46 öğrenci Mehmet Topsakal İlköğretim Okulu öğrencilerinden oluşmaktadır.

3.4.4. Madde Analizi ve Güvenirlik Hesaplarının Yapılması

Faktör analizi, birden fazla değişkene bağlı bir değişkeni açıklamakta katkısı olan bağımsız değişkenlerin (faktörlerin) sayısını ve bu bağımlı değişkenlerin koordinatlarını (faktör yüklerini) belirlemede başvurulacak bir yöntemdir (Turgut ve Baykul, 1992; 173). Faktör analizi yapılırken KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) ve Barlett Test Değerlerine (Barlett of Sphericity) bakılmıştır. KMO, faktör analizinin uygunluğu

konusunda fikir vermektedir. KMO değeri 1'e yaklaştıkça yapılan faktör analizi daha anlamlı hale gelmektedir. Barlett testine göre de 'korelasyon matrisi birim matrise eşittir' hipotezi test edilmektedir (UYTES, Aktaran Gürol).

Aracın işlerliği için uzman görüşünden sonra 176 kişiye ön uygulama yapılmıştır. İlköğretim 8. sınıf öğrencilere uygulanan 41 maddelik deneme formuna ilişkin veriler üzerinde öncelikle faktör analizi yapılmıştır. Veriler SPSS 10.0 paket programında analiz edilerek değerlendirilmiştir.

Buna göre öncelikle veriler üzerinde döndürülmemiş temel bileşenler analizi (principal component analysis) yapılmıştır. Araç tek faktörlü olduğundan 1. faktör altında toplanan .30 değerinden büyük maddeler işleme alınmıştır. Yapılan analiz sonucunda 1. faktör altında yer almayan 7 madde testten çıkarılmıştır. Bu maddeler 20-35-19-28-33-25-30'nolu maddelerdir. İlk analizde KMO değeri ,792 ve Barlett test değeri 2311,143 olarak bulunmuştur. İlk analizde açıklanan toplam varyans 43.859'dur.

İlk analizde 1. faktör altında yer almayan 7 madde çıkarıldıktan sonra tekrar Döndürülmemiş Temel Bileşenler tekniği ile yapılan analiz sonucunda KMO değeri ,896 ve Barlett test değeri 1936,1901 olarak bulunmuştur. Açıklanan toplam varyans 41.637'dir. Ölçekte yer alan maddelerin faktör yük değerleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Faktör Analizi Sonucunda Ölçekte Yer Almasına Karar Verilen Maddeler ve Faktör Yük Değerleri

Madde No	Madde	Yük değeri
15	Sorunlarımı okul psikolojik danışmanı ile paylaştıktan sonra kendimi daha iyi hissedirim	,735
18	Rehberlik servisinin planlı ders çalışmamda önemli bir katkısı olduğu kanaatindeyim	,634
17	Okulumuzdaki rehberlik servisi kapatılsa ve çalışmalarına son verilse önemli bir eksiklik olduğunu düşünürüm	,617
13	Okul rehberlik servisinin bana öncülük edip, ufkumu açarak bana yol gösterdiğini düşünürüm	,611
24	Okul psikolojik danışmanına ihtiyacım olduğunda ondan rahatlıkla yardım alabilirim	,611
26	Derslerdeki başarıyı nasıl artırabileceğim konusunda okul rehberlik servisinden yararlanırım	,595
41	Okulumuzda rehberlik servisine ait duvar panosunun olmasını gerekli görürüm	,550
12	Rehberlik servisinin okuldaki çalışmalarını yakından takip ederim	,550
5	Okulumuzda rehberlik servisinin olmasını bir gereklilik olarak görürüm	,540
9	Rehberlik servisi bulunmayan okullarda da rehberlik servisinin olması gerektiğine inanırım	,501
6	Her okulda rehberlik servisinin bulunması gerekliliğine inanırım	,495
23	Kendi iç yaşamımla (korku, kaygı, güven, sevgi vb.) ilgili bir sıkıntımda rehberlik servisinden yardım isterim	,492
1	Gereksinim duyduğumda okul rehberlik servisine çekinmeden giderim	,490
31	Okulumuzda rehberlik ders saatinin olması gerektiğini düşünürüm	,473
32	Rehberlik dersinde işlenen konuların faydalı olmadığını düşünürüm	,469
36	Velilerimizin, bizi anlayışla karşılamalarında rehberlik çalışmalarının önemli bir katkısı olduğu kanaatindeyim	,464
11	Okul Psikolojik danışmanını kendime yakın hissedirim	,454
07	Rehberlik hizmetleri ile ilgili bize uygulanan test, anket vb. ölçme araçlarının; gereksiz olduğuna inanırım	,454
37	Okulumuzda birden fazla rehber öğretmen olması gerektiğini düşünürüm	,432
16	Arkadaşlarımla olumlu ilişkiler geliştirmemde rehberlik servisinin önemli katkısı olduğu kanaatindeyim	,428
40	Özel ve gizli bilgilerimizin rehberlik servisi tarafından korunduğu kanısındayım	,428
10	Psikolojik danışmana ihtiyacım olduğunda rehberlik servisine gitmekten çekinirim	,427
2	Başkalarının zorlaması olmadan rehberlik servisine giderim	,423
38	Kız-erkek arkadaşlığı ile ilgili sorunlarım olduğunda rehberlik servisine gitmekten çekinirim	,421
22	Okul rehberlik servisinin velilerle sık sık toplantı yapması gerektiğine inanırım	,421
3	Öğretmenlerimizin yönlendirmesiyle de rehberlik servisine giderim.	,421
14	Okul rehberlik servisinin problemlerimle ilgilenmediğini düşünürüm	,413
4	Rehberlik servisinin tertip ve düzenini önemserim	,406
27	Okul rehberlik servisinin diğer öğretmenlerle iyi bir diyalogunun olduğunu düşünürüm	,372
39	Özel ve gizli bir problemim olduğunda rehberlik servisi ile paylaşmaktan çekinirim	,398
29	Öğretmenlerimle ilgili bir sorun yaşadığımda okul rehberlik servisine başvururum	,378
34	Diğer arkadaşlarımla rehberlik servisiyle diyalogda olmalarını isterim	,412
21	Hangi liseye gideceğim konusunda okul rehberlik servisinden yararlanmayı istemiyorum	,372
8	Rehberlik çalışmalarının; okulun olanaklarını daha iyi tanımama ve okula uyum sağlamama yararı olduğuna inanırım	,388

Ölçeğin güvenirlik analizi için 7 madde çıkarıldıktan sonra kalan toplam 34 madde üzerinden yapılan Cronbach's Alpha analizinde alpha güvenirlik katsayısı ,900 olarak bulunmuştur. Güvenirlik bağlamında ikinci aşamada ölçekte yer alan maddelerin madde ayırt edicilikleri hesaplanmıştır. Her bir maddenin ayırt edicilik gücünü hesaplamak için %27'lik üst grup alt grup metodu ile bağımsız gruplar t testi analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucu Tablo 2'de verilmiştir. Tablo 2'de de görüldüğü gibi tüm maddeler .05 hata payı düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo 2: Ölçekte Yer Alan Maddelerin Ayırtıcılık Güçleri

Madde No	t	p	Madde No	t	p
1	-6,413	,000	18	-9,503	,000
	-6,413	,000		-9,503	,000
2	-5,219	,000	21	-4,010	,000
	-5,219	,000		-4,010	,000
3	-4,354	,000	22	-5,568	,000
	-4,354	,000		-5,568	,000
4	-5,621	,000	23	-6,227	,000
	-5,621	,000		-6,227	,000
5	-6,737	,000	24	-7,206	,000
	-6,737	,000		-7,206	,000
6	-4,331	,000	26	-8,150	,000
	-4,331	,000		-8,150	,000
7	-5,298	,000	27	-3,134	,002
	-5,298	,000		-3,134	,002
8	-4,765	,000	29	-4,561	,000
	-4,765	,000		-4,561	,000
9	-4,718	,000	31	-6,791	,000
	-4,718	,000		-6,791	,000
10	-4,636	,000	32	-7,396	,000
	-4,636	,000		-7,396	,000
11	-6,130	,000	34	-5,453	,000
	-6,130	,000		-5,453	,000
12	-7,407	,000	36	-6,022	,000
	-7,407	,000		-6,022	,000
13	-9,435	,000	37	-5,542	,000
	-9,435	,000		-5,542	,000
14	-4,565	,000	38	-6,093	,000
	-4,565	,000		-6,093	,000
15	-12,398	,000	039	-6,126	,000
	-12,398	,000		-6,126	,000
16	-6,151	,000	40	-4,362	,000
	-6,151	,000		-4,362	,000
17	-7,756	,000	41	-5,371	,000
	-7,756	,000		-5,371	,000

Tablo 2’ de görüldüğü gibi tüm maddeler $p<.05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu, ölçekte de yer alan maddelerin olumlu ve olumsuz görüşle ayırabilecek ölçüde olduğunu göstermektedir. Ölçek bu haliyle uygulanmaya konmasına karar verilmiştir.

3.5. VERİLERİN TOPLANMASI

Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığından araştırma izni alınarak Malatya 2006–2007 eğitim öğretim yılında öğrenim gören sekizinci sınıf öğrencilerine anket uygulanmıştır. Örnekleme alınan öğrenci sayısı okulların dağılımına göre şu şekildedir:

<u>OKULLAR</u>	<u>ÖRNEKLEME ALINAN ÖĞRENCİ SAYISI</u>
Merkez- Mehmet Topsakal İ.Ö.O.	119
Merkez- Milli Egemenlik İ.Ö.O.	93
Merkez- Şeker İ.Ö.O.	63
Merkez- Barbaros İ.Ö.O.	77
Merkez- Hasan Varol-1 İ.Ö.O.	62
Merkez- Fırat İ.Ö.O.	62
Battalgazi-Hatunsuyu İ.Ö.O.	90
Toplam	566

Örnekleme alınan bu okullar üç farklı düzey şeklinde düşünülmüştür. Bu okullardan Fırat İlköğretim Okulu ve Hasan Varol-1 İlköğretim Okulu en merkezi ve sosyokültürel düzeyleri bakımından gelişmiş merkezi okullar olarak düşünülüp birinci düzey olarak değerlendirilmişlerdir. Mehmet Topsakal İlköğretim Okulu, Şeker İlköğretim Okulu ve Barbaros İlköğretim Okulu kenar bölgeler olup, ikinci düzey okullar olarak değerlendirilmiştir. Milli Egemenlik İlköğretim Okulu ve Battalgazi-Hatunsuyu İlköğretim Okulu taşra bölgesi olup üçüncü düzey olarak değerlendirilmiştir.

3. 6. VERİLERİN ANALİZİ

Anketlerle elde edilen ham veriler, SPSS 10.0 paket programında analiz edilmek için bilgisayara yüklenmiştir. Verilerin analizinde aşağıdaki istatistiksel işlemler kullanılmıştır.

Öğrencilerin kişisel bilgileri (okul, cinsiyet, gelir durumu, babanın ve annenin öğrenim durumu) için, frekans ve yüzde teknikleri kullanılmıştır.

Rehberlik hizmetlerinden yararlanma konusunda öğrencilerin görüşlerini belirlemeye yönelik likert tipi maddelerin çözümü için ise aritmetik ortalama ve standart sapma teknikleri kullanılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin okul, cinsiyet, gelir durumu, babanın ve annenin öğrenim durumu değişkenlerine göre, görüşleri arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek üzere “Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova)” uygulanmıştır. Saptanan farkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için de “Scheffe Testi” uygulanmıştır. Kritik değerlerin önemli sayıldığı durumlarda ise “Least Significance Test (LSD)” uygulanmıştır (Büyüköztürk, 2002; Karasar, 1999). Anketteki parametrik olmayan maddelere ilişkin görüşlerin dağılımı için ise, Kruskal-Wallis Test (KWH) ve Mann Whitney U (MWU) testi uygulanmıştır.

Verilerin analizinde olumlu maddeler;

- 5 = kesinlikle katılıyorum
- 4 = katılıyorum
- 3 = kararsızım
- 2 = katılmıyorum
- 1 = kesinlikle katılmıyorum

Olumsuz maddeler ise;

- 1 = kesinlikle katılıyorum
- 2 = katılıyorum
- 3 = kararsızım
- 4 = katılmıyorum
- 5 = kesinlikle katılmıyorum

şeklinde değerlendirilmiştir.

Verilerin çözümlenmesi ve yorumlanmasında 5'li ölçek aralıkları 0.80 ($5-1=4$ ve $4/5=0.80$) arasında eşit aralıklar olarak aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

1. Hiç katılmıyorum	1,00 – 1,80
2. Katılmıyorum	1,81 – 2,60
3. Kararsızım	2,61 – 3,40
4. Katılıyorum	3,41 – 4,20
5. Tamamen katılıyorum	4,21 – 5,00

BÖLÜM IV

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırma kapsamına giren ilköğretim okulları sekizinci sınıf öğrencilerinin rehberlik hizmetlerinden yararlanma düzeyine ilişkin elde edilen veriler analiz edilerek yorumlanmıştır. Bütün deneklerin kişisel bilgilerine ilişkin bulgular frekans ve yüzde dağılımı ortak tablolar halinde düzenlenmiş ve yorumlanmıştır. Deneklerin kişisel bilgilerine ilişkin veriler frekans ve yüzde dağılımları analiz edilirken aritmetik ortalama ($\bar{X}$)’dan yararlanılmıştır.

Öğrencilerin kişisel özellikleri açısından yapılan karşılaştırmalarda bağımsız gruplar **t testi** ve **varyans analizi** işlemleri yapılmıştır. İki değişkenin olduğu durumlarda **t testi**, üç ve daha fazla değişkenin olması halinde bir ya da daha çok değişkene-faktöre ilişkin ortalama puanların birbirinden anlamlı bir şekilde farklılaşıp-farklılaşmadığını karşılaştırmada tek yönlü **varyans analizi (Anova)** işlemleri yapılmıştır. Ancak **varyans analizi** ve **t testi** için önce **Levene testi** uygulanmış ve varyansların homojenliği test edilmiştir. **Levene Testi** sonucunda homojen olan maddelerden farkın hangi gruplar arasında olduğunu öğrenmek için önce **Scheffe** testine bakılmıştır. **Scheffe** testinde anlamlı olmayan maddeler için **LSD** testine bakılmıştır. **Levene Testi**’nde $p < .05$ bulunduğu takdirde; (varyansların homojen olmadığı durumlarda) varyans analizi yerine parametrik olmayan testlerden **Kruskal Wallis-H Testi**, t testlerinin yerine de **Mann Whitney-U Testi**’ne başvurulmuştur.

Bu bölümde son olarak araştırmaya katılan bütün öğrenciler yardıma gereksinim duyduğunda rehberlik hizmetlerinden yararlanma, rehberlik hizmetlerinin önemi ve gerekliliğine inanma, kişisel problemlerin çözümü, sosyal problemlerin çözümü, verimli ders çalışma ve başarılı olma değişkenlerine göre rehberlik hizmetlerinden yararlanma açısından tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmıştır. **Levene testi**’nde $p < .05$ bulunduğu durumlarda **Kruskal Wallis-H Testi** ve **Mann Whitney-U Testi**’ne başvurulmuştur. Yapılan analizler tablolar halinde düzenlenmiş ve yorumlanmıştır.

4.1. ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN KİŞİSEL BİLGİLERİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLARI

Araştırmaya katılan öğrencilerin okul, cinsiyet, gelir durumu, babanın öğrenim durumu ve annenin öğrenim durumu değişkenlerine ilişkin bulgular tablolar halinde yer almaktadır.

Tablo 3: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kişisel Bilgileri

DEĞİŞKENLER		f	%
Okul	Merkezi Okullar	124	22,0
	Kenar Okullar	259	45,7
	Taşra Okulları	183	32,3
Cinsiyet	Kız	290	51,2
	Erkek	276	48,8
Gelir Durumu	A)100-399 YTL	170	30,0
	B) 400-699 YTL	164	29,0
	C) 700-999 YTL	107	18,9
	D)1000- + YTL	125	22,1
Babanın Öğrenim Durumu	İlköğretim	331	58,5
	Lise	153	27,0
	Üniversite	82	14,5
Annenin Öğrenim Durumu	Okur-Yazar	152	26,9
	İlköğretim	311	54,9
	Lise-Üniversite	103	18,2
Toplam		566	100

Tablo 3 incelendiğinde, araştırmaya dahil edilen okullar üç düzey halinde ele alınmıştır. Bu okulların dağılımı öğrencilerin başarısı, öğrencilerin geldiği sosyo-ekonomik yapı, okulların fiziksel özellikleri gibi temel etmenler esas alınmıştır. Merkezi okullar %22,0, kenar okullar %45,7, taşra okulları %32,3'ünü oluşturmaktadır.

Cinsiyet dağılımına bakıldığında araştırmaya katılan öğrencilerin %51,2'sinin kız, %48,8'nin ise erkek olduğu görülmektedir. Cinsiyet türü değişkenine göre öğrencilerin birbirine yakın dağılım gösterdiği görülmektedir.

Gelir dağılımına bakıldığında ise, öğrencilerin %30,0'nun 100-399 YTL, %29,0'nun 400-699 YTL, %18,09'nun 700-999 YTL ve %22,1'nin ise 1000 YTL ve üzeri gelire sahip oldukları görülmektedir.

Babanın öğrenim durumu değişkenine göre %58,5 olarak büyük çoğunluğunun babasının ilköğretim okulu mezunu olduğu görülmektedir. Yine babanın öğrenim durumu değişkeninde %27,0 lise, %14,5'nin üniversite mezunu olduğu saptanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun babalarının ilköğretim okulu mezunu olduğu, üniversite mezunu olanların sayısının daha az olduğu görülmüştür.

Annenin öğrenim durumu değişkenine göre ise; %26,9'unun okuryazar olduğu, %54,9'unun ilköğretim mezunu olarak büyük bir çoğunluğunu oluşturduğu, %18,2'lik kısmının lise-üniversite mezunu olduğu görülmektedir.

4. 2. REHBERLİK HİZMETLERİNDEN YARARLANMAYA YÖNELİK ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLARI

4.2.1. Gereksinim Duyduğunda Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmaya İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin yardıma gereksinim duyduğunda rehberlik hizmetlerinden yararlanmaya yönelik görüşleri Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: Yardıma Gereksinim Duyduğunda Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmaya İlişkin Öğrenci Görüşleri

Madde	Görüşler	$\bar{X}$	SS
1	Gereksinim duyduğumda okul rehberlik servisine çekinmeden giderim	3,70	1,15
2	Başkalarının zorlaması olmadan rehberlik servisine giderim	3,70	1,29
3	Öğretmenlerimizin yönlendirmesiyle de rehberlik servisine giderim	3,77	1,17
10	Psikolojik danışmana ihtiyacım olduğunda rehberlik servisine gitmekten çekinirim	3,02	1,38
22	Okul psikolojik danışmanına ihtiyacım olduğunda ondan rahatlıkla yardım alabilirim	3,54	1,21

Tablo 4 incelendiğinde; “Gereksinim duyduğumda okul rehberlik servisine çekinmeden giderim” diyenler ($\bar{X}=3,70$), “başkalarının zorlaması olmadan rehberlik servisine giderim” ($\bar{X}=3,70$), “öğretmenlerin yönlendirmesiyle rehberlik servisine giderim” ($\bar{X}=3,77$), “okul psikolojik danışmanına ihtiyacım olduğunda ondan rahatlıkla yardım

alabilirim" ($\bar{X}=3,54$) ile "katılıyorum" düzeyinde benimsedikleri görülmüştür. Bu da öğrencilerin ihtiyaç duyduklarında çekinmeden rehberlik servisinden yararlandıkları şeklinde yorumlanabilir. Öğrencilerin, ihtiyaçları olduğunda ister kendi istekleriyle isterse başkalarının yönlendirmesiyle olsun rahatlıkla rehberlik servisinden yardım aldıkları görülmektedir. "Psikolojik danışmana ihtiyacım olduğunda rehberlik servisine gitmekten çekinirim" maddesini ($\bar{X}=3,02$) "kararsızım" düzeyinde benimsedikleri anlaşılmaktadır. Bu bulgu rehberlik servisine gitme konusunda çekincelerinin olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4'te yer alan 1. madde için: "Gereksinim duyduğumda okul rehberlik servisine çekinmeden giderim" görüşüne yönelik öğrenci görüşleri arasında okul değişkenine göre anlamlı fark vardır [(F=9,326; p=0,000), (EK-2; Tablo 11)]. Bu madde parametrik olmadığından [(Levene F =10,121; p=0,000), (KWH=15,485; p=0,000)] farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için MWU testi yapılmıştır. Analiz sonucunda farkın, taşra okullar ile merkezi okullar arasında olduğu belirlenmiştir. Buna göre ilgili görüşü taşra okullar (MWU=166,25), merkezi okullara göre (MWU=135,92) daha fazla benimsemişlerdir. Bu durum, taşra okullardaki öğrencilerin ihtiyaç duyduklarında merkezi okullardan daha fazla yararlandıkları anlamına gelmektedir.

Tablo 4'te yer alan 2. maddede; "Başkalarının zorlaması olmadan rehberlik servisine giderim" görüşüne yönelik öğrenci görüşleri arasında okul değişkenine göre anlamlı fark vardır [(F=7,219; p=0,001), (EK-2; Tablo 11)]. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için Scheffe testine bakılmıştır. Farkın kenar okullar ve taşra okulları arasında olduğu görülmektedir. Buna göre ilgili görüşü; taşra okullar ($\bar{X}=3,97$), kenar okullara ($\bar{X}=3,51$) göre daha fazla benimsemişlerdir. Bu durum, taşra okullardaki öğrencilerin kenar okul öğrencilerine göre kendi istekleriyle rehberlik servisine daha fazla gittikleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4'te yer alan 10. maddede; "Psikolojik danışmana ihtiyacım olduğunda rehberlik servisine gitmekten çekinirim" görüşüne yönelik öğrenci görüşleri arasında okul değişkenine göre anlamlı fark vardır [(F=6,057; p=0,002). (EK-2; Tablo 11)]. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için Scheffe testine bakılmıştır. Farkın kenar okullar ve merkezi okullar arasında olduğu görülmektedir. Buna göre ilgili görüşü; merkezi okullar ($\bar{X}=3,39$), kenar okullara ($\bar{X}=2,87$) göre daha fazla benimsemişlerdir. Bu da merkez

okullardaki öğrencilerin kenar okullara göre rehberlik servisine gitmede daha fazla çekindikleri anlamına gelmektedir.

Tablo 4'te yer alan 22. madde için: “Okul psikolojik danışmanına ihtiyacım olduğunda ondan rahatlıkla yardım alabilirim” görüşüne yönelik öğrenci görüşleri arasında okul değişkenine göre anlamlı fark vardır [(F=11,075; p=0,000) (EK-2; Tablo 11)]. Bu madde parametrik olmadığından [(Levene F =5,030; p=0,007], (KWH=22,243; p=0,000)], farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için MWU testi yapılmıştır. Analiz sonucunda farkın, taşra okullar ile merkezi okullar arasında olduğu belirlenmiştir. Buna göre ilgili görüşü taşra okullar (MWU=170,70), merkezi okullara göre (MWU=129,36) daha fazla benimsemişlerdir. Bu durum, taşra okullarındaki öğrenciler merkezi okullardaki öğrencilere göre okul psikolojik danışmanına ihtiyacı olduğunda daha rahat yardım alabildikleri anlamına gelmektedir.

Tablo 4'te yer alan maddelere yönelik öğrenci görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark yoktur. 1.madde için: [(t=1,139; p=0,255). (EK-3; Tablo 12)]. 2.madde için: [(t=0,922; p=0,357). (EK-3; Tablo 12)]. Analiz sonucunda okul rehberlik hizmetlerine gereksinim duyduğunda rehberlik servisinden yararlanma konusunda öğrenci görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre bir fark olmadığı anlamına gelmektedir.

Tablo 4'te yer alan 1. madde için: “Gereksinim duyduğumda okul rehberlik servisine çekinmeden giderim” görüşüne yönelik öğrenci görüşleri arasında gelir değişkenine göre anlamlı fark vardır [(F=3,035; p=0,029). (EK-4; Tablo 13)]. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için Scheffe testine bakılmıştır. Farkın 1. grup ile 4. grup arasında olduğu görülmektedir. Buna göre ilgili görüşü 1.gelir grubundakiler ($\bar{X}$ =3,90), 4.gelir grubundakilere ($\bar{X}$ =3,52) göre daha fazla benimsemişlerdir. Bu da 1. gelir grubunda yer alan öğrencilerin 4. gelir grubundakilere göre, ihtiyaçları olduğunda rehberlik servisinden daha fazla yararlandıkları anlamına gelmektedir.

Tablo 4'te yer alan 10. madde için: “Psikolojik danışmana ihtiyacım olduğunda rehberlik servisine gitmekten çekinirim” yönelik öğrenci görüşleri arasında babanın öğrenim durumu değişkenine göre fark vardır [(F=9,971; p=0,000). (EK-5; Tablo 14)]. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için Scheffe testine bakılmıştır. Farkın; babası ilköğretim okulu mezunu ile üniversite mezunu grupları arasında olduğu görülmektedir. Buna

göre ilgili görüşü babası ilköğretim okulu mezunu olan öğrenciler ($\bar{X}=2,87$), babası üniversite mezunu olanlara ($\bar{X}=3,62$) göre daha az benimsemişlerdir. Bu da babası üniversite mezunu olan öğrencilerin babası ilköğretim mezunu olanlara göre rehberlik servisine gitmekten daha fazla çekindikleri anlamına gelmektedir.

Tablo 4'te yer alan 10. madde için: “Psikolojik danışmana ihtiyacım olduğunda rehberlik servisine gitmekten çekinirim” yönelik öğrenci görüşleri arasında annenin öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı fark vardır [(F=5,727; p=0,003). (EK-6; Tablo 15)]. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için Scheffe testine bakılmıştır. Farkın annesi okur-yazar olanlar ile lise-üniversite mezunu olan grupları arasında olduğu görülmektedir. Buna göre ilgili görüşü annesi okur-yazar olan öğrenciler ($\bar{X}=2,95$), annesi lise-üniversite mezunu olanlara ($\bar{X}=3,43$) göre daha az benimsemişlerdir. Bu da annesi lise-üniversite mezunu olan öğrencilerin, annesi okur-yazar olanlara göre psikolojik danışmana ihtiyacı olduğunda rehberlik servisine daha fazla gittikleri anlamına gelmektedir.

Tablo 4'te yer alan 22. madde için: “Okul psikolojik danışmanına ihtiyacım olduğunda ondan rahatlıkla yardım alabilirim” yönelik öğrenci görüşleri arasında annenin öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı fark vardır [(F=3,204; p=0,041). (EK-6; Tablo 15)]. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için Scheffe testine bakılmıştır. Farkın annesi okur-yazar ile lise-üniversite mezunu olan öğrenci grupları arasında olduğu görülmektedir. Buna göre ilgili görüşü annesi okur-yazar olanlar ($\bar{X}=3,66$), ilköğretim mezunu olanlara ($\bar{X}=3,28$) göre daha fazla benimsemişlerdir. Bu da annesi lise-üniversite mezunu olan öğrencilerin, annesi okur-yazar olanlara göre ihtiyacı olduğunda okul psikolojik danışmanından daha rahat bir şekilde yardım alabildikleri anlamına gelmektedir.

4. 2. 2. Rehberlik Hizmetlerinin Önemi ve Gerekliliğine Olan İnançtan Dolayı Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmaya İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin rehberlik hizmetlerinin önemi ve gerekliliğine inanmadan dolayı rehberlik hizmetlerinden yararlanmaya yönelik görüşleri Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5: Rehberlik Hizmetlerinin Önemi ve Gerekliliğine Olan İnançtan Dolayı Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmaya İlişkin Öğrenci Görüşleri

Madde	Görüşler	$\bar{X}$	SS
5	Okulumuzda rehberlik servisinin olmasını bir gereklilik olarak görürüm	4,41	0,89
6	Her okulda rehberlik servisinin bulunması gerekliliğine inanırım	4,37	0,97
17	Okulumuzdaki rehberlik servisi kapatılsa ve çalışmalarına son verilse önemli bir eksiklik olduğunu düşünürüm	3,92	1,22
26	Okulumuzda rehberlik ders saatinin olması gerektiğini düşünürüm	4,18	1,13
27	Rehberlik dersinde işlenen konuların faydalı olmadığını düşünürüm	3,42	1,54
28	Diğer arkadaşlarımda rehberlik servisiyle diyalogda olmalarını isterim	3,96	1,15
29	Velilerimizin, bizi anlayışla karşılamalarında rehberlik çalışmalarının önemli bir katkısı olduğu kanaatindeyim	3,60	1,29
30	Okulumuzda birden fazla rehber öğretmenin olması gerektiğini düşünürüm	3,58	1,31

Tablo 5 incelendiğinde “Okulumuzda rehberlik servisinin olmasını bir gereklilik olarak görürüm” ($\bar{X}=4,41$), “Her okulda rehberlik servisinin bulunması gerekliliğine inanırım” ($\bar{X}=4,37$) “tamamen katılıyorum” düzeyinde benimsedikleri görülmektedir. Bu bulgu, öğrencilerin rehberlik servisinin önemine inandıkları ve rehberliğin mutlak surette gerekli olduğu görüşünü vurgulamaktadır. “Okulumuzdaki rehberlik servisi kapatılsa ve çalışmalarına son verilse önemli bir eksiklik olduğunu düşünürüm” ($\bar{X}=3,92$), “Okulumuzda rehberlik ders saatinin olması gerektiğini düşünürüm” ($\bar{X}=4,18$), “Rehberlik dersinde işlenen konuların faydalı olmadığını düşünürüm” ($\bar{X}=3,42$), “Diğer arkadaşlarımda rehberlik servisiyle diyalogda olmalarını isterim” ($\bar{X}=3,96$), “Velilerimizin bizi anlayışla karşılamalarında rehberlik çalışmalarının önemli bir katkısı olduğu kanaatindeyim” ($\bar{X}=3,60$), “Okulumuzda birden fazla rehber öğretmenin olması gerektiğini düşünürüm” ($\bar{X}=3,58$) “katılıyorum” düzeyinde benimsedikleri görülmektedir. Bu da öğrencilerin rehberlik hizmetlerinin önemi ve gerekliliğine inandıkları şeklinde yorumlanabilir.

Bu görüşler göstermektedir ki öğrenciler rehberlik hizmetlerini önemsemektedirler. Öğrencilerin rehberlik hizmetlerine bakış açılarının çok olumlu yönde olması hizmetlerin etkin ve verimli derecede verilip verilmediğini düşündürmektedir. Asıl olan bu beklentilere cevap verebilmektir.

Tablo 5’te yer alan 17. maddede; “Okulumuzdaki rehberlik servisi kapatılsa ve çalışmalarına son verilse önemli bir eksiklik olduğunu düşünürüm” yönelik öğrenci görüşleri arasında okul değişkenine göre anlamlı fark vardır [(F=3,227; p=0,040). (EK-2; Tablo 11)].

Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için LSD testine bakılmıştır. Farkın kenar okullar ve taşra okullar arasında olduğu görülmektedir. Buna göre ilgili görüşü taşra okullar ($\bar{X}=4,10$), kenar okullara ($\bar{X}=3,86$) göre daha fazla benimsemişlerdir. Bu da kenar okuldaki öğrencilerin taşra okullara göre rehberlik servisinin çalışmalarını sürdürmesini daha fazla istedikleri anlamına gelmektedir.

Tablo 5’te yer alan 26. maddede “Okulumuzda rehberlik ders saatinin olması gerektiğini düşünürüm” yönelik öğrenci görüşleri arasında okul değişkenine göre anlamlı fark vardır [(F=4,034; p=0,018). (EK-2; Tablo 11)]. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için Scheffe testine bakılmıştır. Farkın merkez okullar ve taşra okulları arasında olduğu görülmektedir. Buna göre ilgili görüşü taşra okullar ($\bar{X}=4,35$), merkez okullara ($\bar{X}=3,60$) göre daha fazla benimsemişlerdir. Bu da taşra okullarındaki öğrencilerin merkez okullara göre rehberlik dersinin olmasını daha fazla istedikleri anlamına gelmektedir.

Tablo 5’te yer alan 28. maddede “Diğer arkadaşlarımdan rehberlik servisiyle diyalogda olmalarını isterim” yönelik öğrenci görüşleri arasında okul değişkenine göre anlamlı fark vardır [(F=4,370; p=0,013). (EK-2; Tablo 11)]. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için Scheffe testine bakılmıştır. Farkın merkez okullar ve taşra okulları arasında olduğu görülmektedir. Buna göre ilgili görüşü taşra okullar ($\bar{X}=4,15$), merkez okullara ($\bar{X}=3,45$) göre daha fazla benimsemişlerdir. Bu da taşra okullarındaki öğrencilerin merkez okullara göre, arkadaşlarının rehberlik servisi ile diyaloglarının olmasını daha fazla istedikleri anlamına gelmektedir.

Tablo 5’te yer alan 29. madde için: “Velilerimizin, bizi anlayışla karşılamalarında rehberlik çalışmalarının önemli bir katkısı olduğu kanaatindeyim” yönelik öğrenci görüşleri arasında okul değişkenine göre anlamlı fark vardır [(F=15,500; p=0,000) (EK-2; Tablo11)]. Bu madde parametrik olmadığından [(Levene F =7,366; p=0,001], (KWH=29,694; p=0,000)], farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için MWU testi yapılmıştır. Analiz sonucunda ilgili fark, taşra okullar ile merkezi okullar arasında olduğu belirlenmiştir. Buna göre ilgili görüşü taşra okullar (MWU=169,93), merkezi okullara göre (MWU=130,49) daha fazla benimsemişlerdir. Bu durum, taşra okullarındaki öğrenciler merkezi okullardaki öğrencilere göre velilerinin kendilerini anlayışla karşılamalarında rehberlik servisinin daha fazla katkısı olduğunu düşündükleri anlamına gelmektedir.

Tablo 5'te yer alan 5. madde için: “Okulumuzda rehberlik servisinin olmasını bir gereklilik olarak görürüm” yönelik öğrenci görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark vardır [(t=3,567; p=0,000) (EK-3; Tablo 12)]. Bu madde parametrik olmadığından [(Levene F =14,639; p=0,000], farkın hangi gruplar arasında olduğu anlamak için MWU testi yapılmıştır (MWU=34426,000; p=0,001). Kız öğrenciler ($\bar{X}$ =4,54), erkek öğrencilere ($\bar{X}$ =4,28) göre daha fazla benimsemişlerdir. Bu durum, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre okul rehberlik servisini daha gerekli gördükleri anlamına gelmektedir.

Tablo 5'te yer alan 17. madde için: “Okulumuzdaki rehberlik servisi kapatılsa ve çalışmalarına son verilse önemli bir eksiklik olduğunu düşünürüm” yönelik öğrenci görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark vardır [(t=2,843; p=0,005) (EK-3; Tablo 12)]. Bu madde parametrik olmadığından [(Levene F =13,890; p=0,000], farkın hangi gruplar arasında olduğu anlamak için MWU testi yapılmıştır (MWU=35354,000; p=0,011). Kız öğrenciler ($\bar{X}$ =4,06), erkek öğrencilere ($\bar{X}$ =3,77) göre daha fazla benimsemişlerdir. Bu durum kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre okul rehberlik servisinin çalışmalarının sürekliliğini daha fazla istedikleri anlamına gelmektedir.

Tablo 5'te yer alan 26. maddeye yönelik öğrenci görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark vardır [(t=2,682; p=0,008). (EK-3; Tablo 12)]. Buna göre, “Okulumuzda rehberlik ders saatinin olması gerektiğini düşünürüm” görüşünü; kız öğrenciler ($\bar{X}$ =4,30), erkeklere göre ($\bar{X}$ =4,05) daha fazla benimsemişlerdir. Bu bulgu, rehberlik derslerine kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha sıcak baktıkları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 5'te yer alan 27. maddeye yönelik öğrenci görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark vardır [(t=2,454; p=0,014). (EK-3; Tablo 12)]. Buna göre, “Rehberlik dersinde işlenen konuların faydalı olmadığını düşünürüm” görüşünü, kız öğrenciler ($\bar{X}$ =3,57), erkeklere göre ($\bar{X}$ =3,25) daha fazla benimsemişlerdir. Bu bulgu, rehberlik derslerinde işlenen konuların kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha az memnun oldukları şeklinde yorumlanabilir. Aslında bu bulgu başka maddelerde de desteklenmişti. Öğrenciler genel olarak rehberliğin gerekliliğine ve önemine inanmaktadırlar. Ancak bazı çalışmaları gereksiz veya yetersiz görmektedirler.

Tablo 5'te yer alan 28. madde için: “Diğer arkadaşlarımla rehberlik servisiyle diyalogda olmalarını isterim” yönelik öğrenci görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark vardır [(t=2,521; p=0,012) (EK-3; Tablo 12)]. Bu madde parametrik olmadığından [(Levene F =6,564; p=0,011], farkın hangi gruplar arasında olduğu anlamak için MWU testi yapılmıştır (MWU=35380,000; p=0,01). Kız öğrenciler ($\bar{X}$ =4,08), erkek öğrencilere ($\bar{X}$ =3,84), göre daha fazla benimsemişlerdir. Bu durum kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre arkadaşlarının rehberlik servisinden yararlanmalarını daha fazla istedikleri anlamına gelmektedir.

Tablo 5'te yer alan 29. maddeye yönelik öğrenci görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark vardır [(t=2,139; p=0,033). (EK-3; Tablo 12)]. Buna göre, “Velilerimizin bizi anlayışla karşılamalarında rehberlik çalışmalarının önemli bir katkısının olduğu kanaatindeyim” görüşünü, kız öğrenciler ($\bar{X}$ =3,71), erkeklere göre ($\bar{X}$ =3,48) daha fazla benimsemişlerdir. Bu bulgu, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre velileri ile daha iyi diyalog kurdukları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 5'te yer alan 30. maddeye yönelik öğrenci görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark vardır [(t=2,096; p=0,037). (EK-3; Tablo 12)]. Buna göre, “Okulumuzda birden fazla rehber öğretmen olması gerektiğini düşünürüm” görüşünü; kız öğrenciler ($\bar{X}$ =3,69), erkeklere göre ($\bar{X}$ =3,46) daha fazla benimsemişlerdir. Bu bulgu, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre birden fazla rehber öğretmen istediklerini göstermektedir. Okullarımızda çoğunlukla erkek rehber öğretmenler çalıştığından bayan rehber öğretmenlere de ihtiyaç duyulduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 5'te yer alan 17. madde için: “Okulumuzdaki rehberlik servisi kapatılsa ve çalışmalarına son verilse önemli bir eksiklik olduğunu düşünürüm” yönelik öğrenci görüşleri arasında gelir değişkenine göre anlamlı fark vardır [(t=4,921; p=0,002) (EK-4; Tablo 13)]. Bu madde parametrik olmadığından [(Levene F =3,068; p=0,028], (KWH=15,360; p=0,002).], farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için MWU testi yapılmıştır. Analiz sonucunda ilgili fark 2.gelir grubunda olanlarla 4.gelir grubundakiler arasında olduğu belirlenmiştir. 2.gelir grubundakiler (MWU=160,26), 4.gelir grubundakilere göre (MWU=124,98) daha fazla benimsemişlerdir. Bu durum, 2.gelir grubunda yer alan

öğrencilerin 4.gelir grubunda yer alan öğrencilere göre rehberlik çalışmalarını daha fazla önemsedikleri anlamına gelmektedir.

Tablo 5’te yer alan 28. madde için: “Diğer arkadaşlarımla rehberlik servisiyle diyalogda olmalarını isterim ” yönelik öğrenci görüşleri arasında babanın öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı fark vardır [$F=3,098$; $p=0,046$]. (EK-5; Tablo 14)]. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için LSD testine bakılmıştır. Farkın babası ilköğretim okulu mezunu ile üniversite mezunu grupları arasında olduğu görülmektedir. Buna göre ilgili görüşü babası ilköğretim okulu mezunu olanlar ($\bar{X}=4,01$), üniversite mezunu olanlara ($\bar{X}=3,67$) göre daha fazla benimsemişlerdir. Bu da babası ilköğretim mezunu olan öğrencilerin babası üniversite mezunu olanlara göre arkadaşlarının rehberlik servisi ile daha fazla diyalogda olmalarını istedikleri anlamına gelmektedir.

Tablo 5’te yer alan 29. madde için: “Velilerimizin, bizi anlayışla karşılamalarında rehberlik çalışmalarının önemli bir katkısı olduğu kanaatindeyim” yönelik öğrenci görüşleri arasında babanın öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı fark vardır [$F=4,564$; $p=0,011$]. (EK-5; Tablo 14)]. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için Scheffe testine bakılmıştır. Farkın babası ilköğretim okulu mezunu ile üniversite mezunu grupları arasında olduğu görülmektedir. Buna göre ilgili görüşü babası ilköğretim okulu mezunu olanlar ($\bar{X}=3,73$), üniversite mezunu olanlara ($\bar{X}=3,32$) göre daha fazla benimsemişlerdir. Bu da babası ilköğretim mezunu olan öğrencilerin babası üniversite mezunu olanlara göre velilerinin kendilerini anlamalarında rehberlik servisinin katkısının daha fazla olduğunu düşündükleri anlamına gelmektedir.

Tablo 5’te yer alan 6. madde için: “Her okulda rehberlik servisinin bulunması gerekliliğine inanırım” yönelik öğrenci görüşleri arasında annenin öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı fark vardır [$F=4,992$; $p=0,007$] (EK-6; Tablo 15)]. Bu madde parametrik olmadığından [(Levene $F=7,394$; $p=0,001$], (KWH= $9,787$; $p=0,007$)], farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için MWU testi yapılmıştır. Analiz sonucunda ilgili fark, annesi okur-yazar olan öğrencilerle annesi lise-üniversite mezunu olan gruplar arasında olduğu belirlenmiştir. Annesi okur-yazar olan öğrenciler (MWU= $147,97$), annesi lise-üniversite mezunu olan öğrencilere göre (MWU= $142,80$) daha fazla benimsemişlerdir. Bu

durum, annesi okur-yazar olan öğrencilerin annesi lise-üniversite mezunu olan öğrencilere göre her okulda rehberlik servisinin olmasını daha fazla önemsedikleri anlamına gelmektedir.

4. 2. 3. Kişisel Problemlerin Çözümünde Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmaya İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin kişisel problemlerinin çözümünde rehberlik hizmetlerinden yararlanmaya yönelik görüşleri Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6: Kişisel Problemlerinin Çözümünde Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmaya İlişkin Öğrenci Görüşleri

Madde	Görüşler	$\bar{X}$	SS
11	Okul psikolojik danışmanını kendime yakın hissedirim	3,31	1,29
13	Okul rehberlik servisinin bana öncülük edip, ufkumu açarak bana yol gösterdiğini düşünürüm	3,84	1,19
14	Okul rehberlik servisinin problemlerimle ilgilenmediğini düşünürüm	3,06	1,46
15	Sorunlarımı okul psikolojik danışmanı ile paylaştıktan sonra kendimi daha iyi hissedirim	3,73	1,19
21	Kendi iç yaşamımla (korku, kaygı, güven, sevgi vb.) ilgili bir sıkıntım olduğunda rehberlik servisinden yardım isterim	3,27	1,33
32	Özel ve gizli bir problemim olduğunda rehberlik servisi ile paylaşmaktan çekinirim	2,70	1,37
33	Özel ve gizli bilgilerimizin rehberlik servisi tarafından korunduğu kanısındayım	3,78	1,24

Tablo 6 incelendiğinde öğrencilerin, rehberlik hizmetlerinin öğrencilerin ufkunu açmada yollar gösterdiği ($\bar{X}=3,84$), sorunlarını okul psikolojik danışmanı ile paylaşımda ($\bar{X}=3,73$), özel bilgilerin rehberlik servisi tarafından korunduğu ($\bar{X}=3,78$) “katılıyorum” düzeyinde yeterli görmüşlerdir. Okul psikolojik danışmanını kendine yakın hissetme ($\bar{X}=3,31$), rehberlik servisinin problemlerle ilgilenmediği ($\bar{X}=3,06$), iç yaşamıyla ilgili sıkıntıları olduğunda rehberlik servisinden yardım isteme ($\bar{X}=3,27$), özel ve gizli problemlerini rehberlik servisiyle paylaşmaktan çekinme ($\bar{X}=2,70$) “kararsızım” düzeyinde görüş bildirmişlerdir. Bu durum kişisel problemlerin çözümü konusunda önemli olduğu fakat yararlanmada çekincelerinin olduğu anlamına gelmektedir. Bu konuda okullardaki psikolojik danışmanlara büyük sorumluluklar düşmektedir. Öğrencilerin özel ve gizli bilgilerinin rehberlik servisi tarafından korunduğu güvencesi öğrencilere verilmelidir. Okuldaki uygulamalarda daha hassas davranılmalıdır.

Tablo 6’da yer alan 11. maddede “Okul psikolojik danışmanını kendime yakın hissedirim” yönelik öğrenci görüşleri arasında okul değişkenine göre anlamlı fark vardır [$F=4,751$; $p=0,009$]. (EK-2; Tablo 11)]. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için Scheffe testine bakılmıştır. Farkın kenar okullar ve taşra okulları arasında olduğu görülmektedir. Buna göre ilgili görüşü taşra okullar ($\bar{X}=3,52$), kenar okullara ($\bar{X}=3,15$) göre daha fazla benimsemişlerdir. Bu da taşra okullardaki öğrencilerin kenar okullara göre psikolojik danışmanı kendilerine daha yakın hissettikleri anlamına gelmektedir.

Tablo 6’da yer alan 13. madde için: “Okul rehberlik servisinin bana öncülük edip, ufkumu açarak bana yol gösterdiğini düşünürüm” yönelik öğrenci görüşleri arasında okul değişkenine göre anlamlı fark vardır [$F=14,630$; $p=0,000$] (EK-2; Tablo 11)]. Bu madde parametrik olmadığından [(Levene $F=9,983$; $p=0,000$], (KWH= $28,156$; $p=0,000$)], farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için MWU testi yapılmıştır. Analiz sonucunda ilgili fark, taşra okullar ile merkezi okullar arasında olduğu belirlenmiştir. Buna göre ilgili görüşü taşra okullar (MWU= $170,99$), merkezi okullara göre (MWU= $128,93$) daha fazla benimsemişlerdir. Bu durum, taşra okullarındaki öğrenciler rehberlik servisinin kendilerini geliştirmelerine katkıda bulunduğunu merkezi okullardaki öğrencilere göre daha fazla inandıkları anlamına gelmektedir.

Tablo 6’da yer alan 14. maddede “Okul rehberlik servisinin problemlerimle ilgilenmediğini düşünürüm” yönelik öğrenci görüşleri arasında okul değişkenine göre anlamlı fark vardır [$F=4,569$; $p=0,011$]. (EK-2; Tablo 11)]. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için Scheffe testine bakılmıştır. Farkın kenar okullar ve merkez okullar arasında olduğu görülmektedir. Buna göre ilgili görüşü merkez okullar ($\bar{X}=3,40$), kenar okullara ($\bar{X}=2,94$) göre daha fazla benimsemişlerdir. Bu da merkez okullardaki öğrencilerin kenar okullara göre, okul rehberlik servisinin problemleri ile ilgilenmediğini düşündükleri anlamına gelmektedir.

Tablo 6’da yer alan 15. madde için: “Sorunlarımı okul psikolojik danışmanı ile paylaştıktan sonra kendimi daha iyi hissedirim” yönelik öğrenci görüşleri arasında okul değişkenine göre anlamlı fark vardır [$F=16,441$; $p=0,000$] (EK-2; Tablo 11)]. Bu madde parametrik olmadığından [(Levene $F=9,624$; $p=0,000$], (KWH= $31,678$; $p=0,000$)], farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için MWU testi yapılmıştır. Analiz sonucunda ilgili

fark, taşra okullar ile merkezi okullar arasında olduğu belirlenmiştir. Buna göre ilgili görüşü; taşra okullar (MWU=176,33), merkezi okullara göre (MWU=121,04) daha fazla benimsemişlerdir. Bu durum, taşra okullarındaki öğrenciler merkezi okullardaki öğrencilere göre sorunlarını okul psikolojik danışmanı ile daha fazla paylaştıkları anlamına gelmektedir.

Tablo 6’da yer alan 33. maddede “Özel ve gizli bilgilerimizin rehberlik servisi tarafından korunduğu kanısındayım” yönelik öğrenci görüşleri arasında okul değişkenine göre anlamlı fark vardır [$F=3,529$; $p=0,030$]. (EK-2; Tablo 11)]. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için LSD testine bakılmıştır. Farkın taşra okullar ve kenar okullar arasında olduğu görülmektedir. Buna göre ilgili görüşü taşra okullar ($\bar{X}=3,97$), kenar okullara ($\bar{X}=3,71$) göre daha fazla benimsemişlerdir. Bu da taşra okullardaki öğrencilerin kenar okullara göre gizli bilgileri koruma konusunda rehberlik servisine olan güveni daha fazla olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 6’da yer alan 33. maddeye yönelik öğrenci görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark vardır [$t=2,388$; $p=0,017$]. (EK-3; Tablo 12)]. Buna göre, “Özel ve gizli bilgilerimizin rehberlik servisi tarafından korunduğu kanısındayım” görüşünü, kız öğrenciler ($\bar{X}=3,90$), erkeklere göre ($\bar{X}=3,65$) daha fazla benimsemişlerdir. Bu bulgu, kız öğrencilerin rehberlik servisine olan güvenleri erkek öğrencilere göre daha fazla şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 6’da yer alan 11. madde için: “Okul psikolojik danışmanını kendime yakın hissedirim” yönelik öğrenci görüşleri arasında gelir değişkenine göre anlamlı fark vardır [$(F=2,874$; $p=0,036)$]. (EK-4; Tablo 13)]. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için LSD testine bakılmıştır. Farkın 1. gelir grubu ile 2. gelir grubu arasında olduğu görülmektedir. Buna göre ilgili görüşü 1. gelir grubundakiler ($\bar{X}=3,54$), 2. gelir grubundakilere ($\bar{X}=3,26$) göre daha fazla benimsemişlerdir. Bu da 1. gelir grubunda yer alan öğrencilerin 2. gelir grubundaki öğrencilere göre okul psikolojik danışmanını kendilerine daha yakın hissettikleri anlamına gelmektedir.

Tablo 6’da yer alan 13. madde için: “Okul rehberlik servisinin bana öncülük edip, ufkumu açarak bana yol gösterdiğini düşünürüm” yönelik öğrenci görüşleri arasında gelir değişkenine göre anlamlı fark vardır [$F=3,143$; $p=0,025$]. (EK-4; Tablo 13)]. Bu farkın hangi

gruplar arasında olduğunu anlamak için Scheffe testine bakılmıştır. Farkın 1. gelir grubu ile 4. gelir grubu arasında olduğu görülmektedir. Buna göre ilgili görüşü 1. gelir grubundakiler ($\bar{X}=4,04$), 4. gelir grubundakilere ($\bar{X}=3,64$) göre daha fazla benimsemişlerdir. Bu da 1. gelir grubunda yer alan öğrencilerin 4. gelir grubundaki öğrencilere göre okul rehberlik servisinin kendilerini geliştirmelerinde daha fazla katkıda bulundukları anlamına gelmektedir.

Tablo 6’da yer alan 15. madde için: “Sorunlarımı okul psikolojik danışmanı ile paylaştıktan sonra kendimi daha iyi hissedirim” yönelik öğrenci görüşleri arasında gelir değişkenine göre anlamlı fark vardır [$F=5,816$; $p=0,011$]. (EK-4; Tablo 13)]. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için Scheffe testine bakılmıştır. Farkın 1. gelir grubu ile 4. gelir grubu arasında olduğu görülmektedir. Buna göre ilgili görüşü 1. gelir grubundakiler ($\bar{X}=3,88$), 4. gelir grubundakilere ($\bar{X}=3,38$) göre daha fazla benimsemişlerdir. Bu da 1. gelir grubunda yer alan öğrencilerin 4. gelir grubundaki öğrencilere göre sorunlarını psikolojik danışman ile paylaştıktan sonra kendilerini daha rahat hissettikleri anlamına gelmektedir.

Tablo 6’da yer alan 21. madde için: “Kendi iç yaşamımla (korku, kaygı, güven, sevgi vb.) ilgili bir sıkıntım olduğunda rehberlik servisinden yardım isterim” yönelik öğrenci görüşleri arasında gelir değişkenine göre anlamlı fark vardır [$F=4,622$; $p=0,003$]. (EK-4; Tablo 13)]. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için Scheffe testine bakılmıştır. Farkın 1. gelir grubu ile 4. gelir grubu arasında olduğu görülmektedir. Buna göre ilgili görüşü 1. gelir grubundakiler ($\bar{X}=3,41$), 4. gelir grubundakilere ($\bar{X}=2,92$) göre daha fazla benimsemişlerdir. Bu da 1. gelir grubunda yer alan öğrencilerin 4. gelir grubundaki öğrencilere göre iç yaşamları ile ilgili bir sorun yaşadıklarında rehberlik servisinden daha fazla yardım istedikleri anlamına gelmektedir.

Tablo 6’da yer alan 13. madde için: “Okul rehberlik servisinin bana öncülük edip, ufkumu açarak bana yol gösterdiğini düşünürüm” yönelik öğrenci görüşleri arasında babanın öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı fark vardır [$F=5,032$; $p=0,007$] (EK-5; Tablo 14)]. Bu madde parametrik test koşullarını karşılamadığından [(Levene $F=3,079$; $p=0,047$), (KWH=10,635; $p=0,005$)], farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için MWU testi yapılmıştır. Analiz sonucunda ilgili fark, babası ilköğretim okulu mezunu olan öğrencilerle babası lise mezunu olan gruplar arasında olduğu belirlenmiştir. Babası ilköğretim mezunu olan öğrenciler (MWU=253,04), babası lise mezunu olan öğrencilere göre (MWU=219,70)

daha fazla benimsemişlerdir. Bu durum, bası ilköğretim okulu mezunu olan öğrenciler babası lise mezunu olan öğrencilere göre kendilerini geliştirmede okul rehberlik servisinin daha fazla etkisi olduğunu düşündükleri anlamına gelmektedir.

Tablo 6’da yer alan 21. madde için: “Kendi iç yaşamımla (korku, kaygı, güven, sevgi vb.) ilgili bir sıkıntımda olduğunda rehberlik servisinden yardım isterim” yönelik öğrenci görüşleri arasında babanın öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı fark vardır [(F=5,544; p=0,004). (EK-5; Tablo 14)]. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için Scheffe testine bakılmıştır. Farkın babası ilköğretim okulu mezunu ile üniversite mezunu grupları arasında olduğu görülmektedir. Buna göre ilgili görüşü babası ilköğretim okulu mezunu olanlar ($\bar{X}=3,40$), üniversite mezunu olanlara ($\bar{X}=2,87$) göre daha fazla benimsemişlerdir. Bu da babası ilköğretim mezunu olan öğrencilerin babası üniversite mezunu olanlara göre iç yaşamıyla ilgili problem yaşadığında rehberlik servisinden yardım istemeyi daha fazla düşündükleri anlamına gelmektedir.

Tablo 6’da yer alan 15. madde için: “Sorunlarımı okul psikolojik danışmanı ile paylaştıktan sonra kendimi daha iyi hissedirim” yönelik öğrenci görüşleri arasında annenin öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı fark vardır [(F=5,072; p=0,007). (EK-6; Tablo 15)]. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için Scheffe testine bakılmıştır. Farkın annesi okur-yazar ile lise-üniversite mezunu grupları arasında olduğu görülmektedir. Buna göre ilgili görüşü annesi okur-yazar olanlar ($\bar{X}=3,95$), lise-üniversite mezunu olanlara ($\bar{X}=3,48$) göre daha fazla benimsemişlerdir. Bu da annesi lise-üniversite mezunu olan öğrenciler annesi okur-yazar olanlara göre psikolojik danışmana ihtiyacı olduğunda sorunlarını rehber öğretmenle daha fazla paylaştıkları anlamına gelmektedir.

Tablo 6’da yer alan 21. madde için: “Kendi iç yaşamımla (korku, kaygı, güven, sevgi vb.) ilgili bir sıkıntımda olduğunda rehberlik servisinden yardım isterim” yönelik öğrenci görüşleri arasında annenin öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı fark vardır [(F=4,818; p=0,008). (EK-6; Tablo 15)]. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için Scheffe testine bakılmıştır. Farkın annesi okur-yazar ile lise-üniversite mezunu grupları arasında olduğu görülmektedir. Buna göre ilgili görüşü annesi okur-yazar olanlar ($\bar{X}=3,34$), ilköğretim mezunu olanlara ($\bar{X}=2,90$) göre daha fazla benimsemişlerdir. Bu da annesi lise-üniversite mezunu olan öğrenciler annesi okur-yazar olanlara göre kendi iç yaşamı ile ilgili

problem yaşadığında rehberlik servisinden yardım istemeyi daha fazla düşündükleri anlamına gelmektedir.

4. 2. 4. Sosyal Problemlerin Çözümünde Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmaya İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal problemlerim çözümünde rehberlik hizmetlerinden yararlanmaya yönelik görüşleri Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7: Sosyal Problemlerinin Çözümünde Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmaya İlişkin Öğrenci Görüşleri

Madde	Görüşler	$\bar{X}$	SS
16	Arkadaşlarımla olumlu ilişkiler geliştirmemde rehberlik servisinin önemli katkısı olduğu kanaatindeyim	3,38	1,28
20	Okul rehberlik servisinin velilerle sık sık toplantı yapması gerektiğine inanırım	3,65	1,30
24	Okul rehberlik servisinin diğer öğretmenlerle iyi bir diyalogunun olduğunu düşünürüm	3,99	1,13
25	Öğretmenlerimle ilgili bir sorun yaşadığımda okul rehberlik servisine başvururum	3,26	1,32
31	Kız-erkek arkadaşlığı ile ilgili sorunlarım olduğunda rehberlik servisine gitmekten çekinirim	2,81	1,43

Rehberlik hizmetlerinin problem alanlarından birisi de sosyal problemlerinin çözümüne yönelik yardımlar sunmaktır (Kepçeoğlu, 1982:37). Bu konu ciddi sosyal sorunların yaşandığı ülkemizde daha da önemlidir. Buna yönelik Tablo 7 incelendiğinde okul rehberlik servisinin velilerle sık sık toplantı yapması gerektiği ($\bar{X}=3,65$), okul rehberlik servisinin öğretmenlerle iyi bir diyalog kurduğu ($\bar{X}=3,99$) “katılıyorum” düzeyinde benimsedikleri görülmektedir. Bu durum rehberlik hizmetlerini sunan kimselerin başkalarıyla iyi bir diyalog kurdukları şeklinde yorumlanabilir. Aynı zamanda bu hizmeti verenlerin sosyal problemlerin çözümünde katkıda bulunduklarını göstermektedir. Arkadaşlarıyla olumlu ilişkiler geliştirmede rehberlik servisinin katkısının olduğu ($\bar{X}=3,38$), öğretmenlerle ilgili sorun yaşandığında rehberlik servisinden yardım isteme ($\bar{X}=3,26$), kız erkek arkadaşlığı konusunda sorunlar olduğunda rehberlik servisine gitmekten çekinme ($\bar{X}=2,81$) konularında “kararsız” kaldıkları görülmektedir. Öğrencilerin sosyal problemlerin çözümü konusunda önemli beklentileri olduğu ancak yardım istemede “kararsız” kalmaları okuldaki uygulamalardan yada hizmeti sunanların kişisel becerilerinden kaynaklanmış olabilir. Bu

çekincelerin giderilmesinde okuldaki çalışmaların daha titizlik içerisinde sürdürülmesi gerektiğinin önemine işaret etmektedir.

Tablo 7’de yer alan 16. madde için: “Arkadaşlarımla olumlu ilişkiler geliştirmemde rehberlik servisinin önemli katkısı olduğu kanaatindeyim yönelik öğrenci görüşleri arasında okul değişkenine göre anlamlı fark vardır [(F=8,275; p=0,000) (EK-2; Tablo 11)]. Bu madde parametrik koşulları taşımadığından [(Levene F =3,325; p=0,037], (KWH=17,434; p=0,000)], farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için MWU testi yapılmıştır. Analiz sonucunda ilgili fark taşra okullar ile merkezi okullar arasında olduğu belirlenmiştir. Buna göre ilgili görüşü taşra okullar (MWU=167,73), merkezi okullara göre (MWU=133,74) daha fazla benimsemişlerdir. Bu durum, taşra okullarındaki öğrenciler merkezi okullardaki öğrencilere göre arkadaşları ile olumlu ilişkiler geliştirmesinde rehberlik servisinin daha fazla katkısı olduğunu düşündükleri anlamına gelmektedir.

Tablo 7’de yer alan 25. maddede “Öğretmenlerimle ilgili bir sorun yaşadığımda okul rehberlik servisine başvururum” yönelik öğrenci görüşleri arasında okul değişkenine göre anlamlı fark vardır [(F=3,911; p=0,021). (EK-2; Tablo 11)]. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için Scheffe testine bakılmıştır. Farkın merkez okullar ve taşra okulları arasında olduğu görülmektedir. Buna göre ilgili görüşü merkez okullar ($\bar{X}$ =4,00), taşra okullara ($\bar{X}$ =3,45) göre daha fazla benimsemişlerdir. Bu da merkez okullardaki öğrencilerin kenar okullara göre öğretmenleri ile sorun yaşadıklarında rehberlik servisinden daha fazla yardım istedikleri anlamına gelmektedir.

Tablo 7’de yer alan 31. maddede “Kız-erkek arkadaşlığı ile ilgili sorunlarım olduğunda rehberlik servisine gitmekten çekinirim” yönelik öğrenci görüşleri arasında okul değişkenine göre anlamlı fark vardır [(F=3,827; p=0,022). (EK-2; Tablo 11)]. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için Scheffe testine bakılmıştır. Farkın merkez okullar ve kenar okulları arasında olduğu görülmektedir. Buna göre ilgili görüşü merkez okullar ($\bar{X}$ =2,73), taşra okullara ($\bar{X}$ =2,68) göre daha fazla benimsemişlerdir. Bu da merkez okullardaki öğrencilerin kenar okullara göre kız-erkek arkadaşlığı ile ilgili sorun yaşadıklarında rehberlik servisinden daha fazla yardım istedikleri anlamına gelmektedir.

Tablo 7’de yer alan maddelere yönelik öğrenci görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark yoktur. 16.madde için: [(t=0,306; p=0,760). (EK-3; Tablo 12)]. 20.madde

için: $[(t=1,324; p=0,186)]$. (EK-3; Tablo 12)]. Analiz sonucunda; arkadaşlık ilişkileri, kız-erkek arkadaşlığı, öğretmenlerle diyalog gibi sosyal problemlerin çözümünde rehberlik hizmetlerinden yararlanmaya yönelik öğrenci görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark olmadığı görülmektedir. Bu da kız ve erkek öğrencilerin aynı düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 7’de yer alan maddelere yönelik öğrenci görüşleri arasında babanın öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı fark yoktur. 25.madde için: $[(F=2,126; p=0,120)]$. (EK-5; Tablo 14)]. 31.madde için: $[(F=0,305; p=0,738)]$. (EK-5; Tablo 14)]. Analiz sonucunda; arkadaşlık ilişkileri, kız-erkek arkadaşlığı, öğretmenlerle diyalog gibi sosyal problemlerin çözümünde rehberlik hizmetlerinden yararlanmaya yönelik öğrenci görüşleri arasında babanın öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı fark olmadığı görülmektedir. Bu da; babası ilköğretim, lise veya üniversite mezunu olan öğrencilerin sosyal problemlerin çözümünde rehberlik hizmetlerinden yararlanma konusunda aynı düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 7’de yer alan maddelere yönelik öğrenci görüşleri arasında annenin öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı fark yoktur. 25.madde için: $[(F=1,814; p=0,164)]$. (EK-6; Tablo 15)]. 31.madde için: $[(F=1,050; p=0,351)]$. (EK-6; Tablo 15)]. Analiz sonucunda; arkadaşlık ilişkileri, kız-erkek arkadaşlığı, öğretmenlerle diyalog gibi sosyal problemlerin çözümünde rehberlik hizmetlerinden yararlanmaya yönelik öğrenci görüşleri arasında annenin öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı fark olmadığı görülmektedir. Bu da; annesi okuryazar, ilköğretim ve lise-üniversite mezunu olan öğrencilerin sosyal problemlerin çözümünde rehberlik hizmetlerinden yararlanma konusunda aynı düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

4.2.5. Okul ve Okul Yaşamı ile İlgili Problemlerin Çözümünde Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmaya İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin okul ve okul yaşamı ile ilgili problemlerinin çözümünde rehberlik hizmetlerinden yararlanmaya yönelik genelde “katılıyorum” düzeyinde görüş bildirmiş olup sonuçlar Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8: Okul ve Okul Yaşamı ile İlgili Problemlerinin Çözümünde Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmaya İlişkin Öğrenci Görüşleri

Madde	Görüşler	$\bar{X}$	SS
4	Rehberlik servisinin tertip ve düzenini önemserim	4,17	1,06
8	Rehberlik çalışmalarının; okulun olanaklarını daha iyi tanımama ve okula uyum sağlamama yararı olduğuna inanırım	3,74	1,24
9	Rehberlik servisi bulunmayan okullarda da rehberlik servisinin olması gerektiğine inanırım	4,26	1,02
12	Rehberlik servisinin okuldaki çalışmalarını yakından takip ederim	3,30	1,17
19	Hangi liseye gideceğim konusunda okul rehberlik servisinden yararlanmayı istemiyorum	3,11	1,50
34	Okulumuzda rehberlik servisine ait duvar panosunun olmasını gerekli görürüm	4,09	1,17

Rehberlik hizmetlerinin gerekli ve önemli olduğu araştırmanın sonucunda görülmektedir. Yine bu alt problemi destekleyici nitelikte olan Tablo 8’deki, Rehberlik servisi bulunmayan okullarda da rehberlik servisi olmalıdır ($\bar{X}=4,26$) “tamamen katılıyorum” düzeyinde görülmektedir. Bu da göstermektedir ki öğrenciler her okulda rehberlik servisinin bulunması gerektiğini en üst düzeyde bir katılımla desteklemektedirler. Rehberlik servisinin tertip ve düzenine önemseme ($\bar{X}=4,17$), rehberlik çalışmalarının oryantasyon hizmeti vererek uyum sağlamada önemli yararı olduğuna inanma ($\bar{X}=3,74$), okulda rehberlik servisine ait duvar panosunun olması gerektiği ($\bar{X}=4,09$) “katılıyorum” düzeyinde yeterli görmüşlerdir. Bu bulgular okulun fiziksel olanaklarını tanımada, okul kurallarını öğrenmede, öğrencilerin okula daha çabuk uyum sağlamasında rehberlik hizmetlerinin önemli derecede katkısı olduğu sonucunu çıkarmaktadır. Aynı şekilde öğrenciler bu yardımı alabilecekleri fiziksel ortamı da önemsemektedirler. Rehberlik çalışmalarıyla ilgili yazılan yazılar, afişler ve önemli uyarılar öğrenciler tarafından gerekli görülmüştür. Rehberlik servisinin çalışmalarını yakından takip etme ($\bar{X}=3,30$), gideceği üst öğrenim kurumu hakkında rehberlik servisinden yardım isteme ($\bar{X}=3,11$) konularında “kararsız” kaldıkları görülmüştür. Bu konu rehberlik hizmetlerinde sağlıklı yönlendirmenin yapılıp-yapılmadığını düşündürmektedir. Aynı zamanda gideceği üst öğrenim kurumu ile ilgili başka (aile, arkadaş, çevre etkisi v.b.) etmenlerin de etkili olabileceği yorumunu beraberinde getirmektedir. Rehberlik çalışmalarını yakından takip etmede kararsız kalması öğrenciye yük olabilecek gereksiz bilgilerin bazen verildiği yorumunu getirmektedir.

Tablo 8’de yer alan 12. maddede; “Rehberlik servisinin okuldaki çalışmalarını yakından takip ederim” yönelik öğrenci görüşleri arasında okul değişkenine göre anlamlı fark vardır [(F=4,499; p=0,012). (EK-2; Tablo 11)]. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için Scheffe testine bakılmıştır. Farkın kenar okullar ve taşra okullar arasında olduğu görülmektedir. Buna göre ilgili görüşü taşra okullar ($\bar{X}=3,51$), kenar okullara ($\bar{X}=3,20$) göre daha fazla benimsemişlerdir. Bu da taşra okuldaki öğrencilerin kenar okullara göre rehberlik servisinin çalışmalarını daha yakından takip ettikleri anlamına gelmektedir.

Tablo 8’de yer alan 34. madde için: “Okulumuzda rehberlik servisine ait duvar panosunun olmasını gerekli görürüm” yönelik öğrenci görüşleri arasında okul değişkenine göre anlamlı fark vardır [(F=6,242; p=0,002) (EK-2; Tablo 11)]. Bu madde parametrik koşulları taşımadığından [(Levene F =5,565; p=0,004], (KWH=12,521; p=0,002)], farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için MWU testi yapılmıştır. Analiz sonucunda ilgili farkın, taşra okullar ile merkezi okullar arasında olduğu belirlenmiştir. Buna göre ilgili görüşü taşra okullar (MWU=167,18), merkezi okullara göre (MWU=134,55) daha fazla benimsemişlerdir. Bu durum, taşra okullarındaki öğrenciler merkezi okullardaki öğrencilere göre okul rehberlik servisinin ilanlarına daha fazla ilgi duydukları anlamına gelmektedir.

Tablo 8’de yer alan maddelere yönelik öğrenci görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark yoktur. 19.madde için: [(t=1,475; p=0,141). (EK-3; Tablo 12)]. 12.madde için: [(t=-0,582; p=0,561). (EK-3; Tablo 12)]. 8.madde için: [(t=-1,574; p=0,116). (EK-3; Tablo 12)]. 12.madde için: [(t=-0,582; p=0,561). (EK-3; Tablo 12)]. Analiz sonucunda; okula uyum sağlamada, rehberlik servisinin çalışmalarını takip etmede, gideceği lise gibi okul ve okul yaşamı ile ilgili problemlerin çözümünde rehberlik hizmetlerinden yararlanmaya yönelik öğrenci görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark olmadığı görülmektedir. Bu da kız ve erkek öğrencilerin aynı düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 8’de yer alan 8. madde için: “Rehberlik çalışmalarının; okulun olanaklarını daha iyi tanımama ve okula uyum sağlamama yararı olduğuna inanırım” yönelik öğrenci görüşleri arasında gelir değişkenine göre anlamlı fark vardır [(F=3,374; p=0,018). (EK-4; Tablo 13)]. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için Scheffe testine bakılmıştır. Farkın 2.grup ile 3. grup arasında olduğu görülmektedir. Buna göre ilgili görüşü 2.gelir grubundakiler ($\bar{X}=3,95$), 3.gelir grubundakilere ($\bar{X}=3,48$) göre daha fazla benimsemişlerdir.

Bu da 2.gelir grubunda yer alan öğrencilerin 4. gelir grubundaki öğrencilere göre okula uyum sağlamada rehberliğin daha fazla etkisinin olduğunu düşündükleri anlamına gelmektedir.

Tablo 8’de yer alan 8. madde için: “Rehberlik çalışmalarının; okulun olanaklarını daha iyi tanımama ve okula uyum sağlamama yararı olduğuna inanırım” yönelik öğrenci görüşleri arasında babanın öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı fark vardır [(F=6,145; p=0,002). (EK-5; Tablo 14)]. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için Scheffe testine bakılmıştır. Farkın ilköğretim okulu mezunu ile üniversite mezunu grupları arasında olduğu görülmektedir. Buna göre ilgili görüşü babası ilköğretim okulu mezunu olanlar ($\bar{X}=3,84$), üniversite mezunu olanlara ($\bar{X}=3,31$) göre daha fazla benimsemişlerdir. Bu da okulu tanımada babası ilköğretim mezunu olanlar babası üniversite mezunu olan öğrencilere göre, okulu tanımada rehberlik servisinden daha fazla yararlandıkları anlamına gelmektedir.

Tablo 8’de yer alan 19. madde için: “Hangi liseye gideceğim konusunda okul rehberlik servisinden yararlanmayı istemiyorum” yönelik öğrenci görüşleri arasında babanın öğrenim durumuna göre anlamlı fark vardır [(F=3,086; p=0,046). (EK-5; Tablo 14)]. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için Scheffe testine bakılmıştır. Farkın babası ilköğretim okulu mezunu ile üniversite mezunu grupları arasında olduğu görülmektedir. Buna göre ilgili görüşü babası ilköğretim okulu mezunu olanlar ($\bar{X}=3,01$), üniversite mezunu olanlara ($\bar{X}=3,47$) göre daha az benimsemişlerdir. Bu da babası üniversite mezunu olanlar babası ilköğretim mezunu olanlara göre gideceği üst öğrenim kurumu ile ilgili rehberlik servisinden daha az yardım istemeyi düşündükleri anlamına gelmektedir.

Tablo 8’de yer alan 8. madde için: “Rehberlik çalışmalarının; okulun olanaklarını daha iyi tanımama ve okula uyum sağlamama yararı olduğuna inanırım” yönelik öğrenci görüşleri arasında annenin öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı fark vardır [(F=9,257; p=0,000) (EK-6; Tablo 15)]. Bu madde parametrik koşulları karşılamadığından [(Levene F =9,720; p=0,000], (KWH=18,092; p=0,000)], farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için MWU testi yapılmıştır. Analiz sonucunda ilgili farkın; annesi okur-yazar olan öğrencilerle annesi lise-üniversite mezunu olan gruplar arasında olduğu belirlenmiştir. Annesi okur-yazar olan öğrenciler (MWU=142,51), annesi lise-üniversite mezunu olan öğrencilere göre (MWU=106,59) daha fazla benimsemişlerdir. Bu durum, annesi okur-yazar olan öğrencilerin

annesi lise-üniversite mezunu olan öğrencilere göre okulu tanımada ve okula uyum sağlamada rehberlik servisinin katkısının olduğuna daha sıcak baktıkları anlamına gelmektedir.

Tablo 8’de yer alan 19. madde için: “Hangi liseye gideceğim konusunda okul rehberlik servisinden yararlanmayı istemiyorum” yönelik öğrenci görüşleri arasında annenin öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı fark vardır [(F=6,923; p=0,001). (EK-6; Tablo 15)]. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için Scheffe testine bakılmıştır. Farkın annesi okur-yazar ile ilköğretim mezunu grupları arasında olduğu görülmektedir. Buna göre ilgili görüşü annesi okur-yazar olanlar ($\bar{X}=2,73$), ilköğretim mezunu olanlara ($\bar{X}=3,42$) göre daha az benimsemişlerdir. Bu da annesi ilköğretim mezunu olan öğrencilerin annesi okur-yazar olanlara göre gideceği lise konusunda rehberlik servisinden yararlanmayı daha fazla düşündükleri anlamına gelmektedir.

4.2.6. Verimli Ders Çalışma ve Başarılı Olma ile İlgili Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmaya İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin verimli ders çalışma ve başarılı olma ile ilgili rehberlik hizmetlerinden yararlanmaya yönelik görüşleri genelde “katılıyorum” düzeyinde olup sonuçlar Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9: Verimli Ders Çalışma ve Başarılı Olma ile İlgili Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmaya İlişkin Öğrenci Görüşleri

Madde	Görüşler	$\bar{X}$	SS
7	Rehberlik hizmetleri ile ilgili bize uygulanan test, anket vb. ölçme araçlarının; gereksiz olduğuna inanırım	3,94	1,28
18	Rehberlik servisinin planlı ders çalışmamda önemli bir katkısı olduğu kanaatindeyim	3,71	1,24
23	Derslerdeki başarıyı nasıl artırabileceğim konusunda okul rehberlik servisinden yararlanırım	3,73	1,25

Öğrenciler rehberlik hizmetleri ile ilgili uygulanan test, anket v.b. ölçme araçlarının gereksiz olduğuna inanma ($\bar{X}=3,94$) “kararsızım” düzeyinde görüş bildirmişlerdir. Bu bulgular rehberlik ile ilgili bazen gereksiz anketlerin uygulandığı anlamına gelebilir. Okullarda özellikle sınıf rehber öğretmenleri tarafından uygulanan bu bireyi tanıma tekniklerinin sonuçları öğrencilerle paylaşılmadığı için öğrenci gereksiz görebilir veya neden

uygulandığını bilmeyebilir. Rehberliğin temel anlayışlarından birisi bireyi tanıma tekniklerinde elde edilen bilgilerin öğrenci ile paylaşılmasıdır. Bu anlamda sınıf rehber öğretmenlerine bireyi tanıma tekniklerinin bir araç olduğu, bireye kendisini ona tanıttmanın asıl amaç olduğu konusunda konsültasyon (müşavirlik) hizmeti verilmelidir.

Aynı zamanda öğrencilerin rehberlik hizmetlerinin önemine inanmaları ve gerekli görmelerine rağmen testler konusunda “kararsız” kalmaları duyuşsal özelliklerin anket veya testlerle ölçülmeyeceği anlamında da yorumlanabilir. Planlı ders çalışmada rehberlik servisinin önemli katkısının olduğu ($\bar{X}=3,71$), ders başarısını artırmada rehberlik servisinden yararlanma ($\bar{X}=3,73$) konularında “kararsız” kalmışlardır. Bu bulgu verimli ders çalışma ile ilgili öğrencilere bilgi verildiği ancak öğrencilerin istenilen düzeyde verim alamadıkları anlamına gelebilir. Çünkü bu konu okullarımızda sıkça işlenen bir konu olmasına rağmen öğrencilerin “kararsız” kalmaları anlamlıdır. Bu konularda yapılan çalışmalar bilgi vermenin ötesinde uygulamaya dönük olmalı yorumunu beraberinde getirmektedir. Yine aynı şekilde başarısızlık nedenleri konusu araştırılmalıdır ve başarının önündeki nedenler iyi belirlenip çözümüne yönelik önlemler düşünülmelidir.

Tablo 9’da yer alan 23. madde için: “Derslerdeki başarıyı nasıl artırabileceğim konusunda okul rehberlik servisinden yararlanırım” yönelik öğrenci görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark vardır [($t=2,800$; $p=0,005$) (EK-3; Tablo 12)]. Bu madde parametrik koşulları karşılamadığından [(Levene $F=4,671$; $p=0,031$], farkın hangi gruplar arasında olduğu anlamak için MWU testi yapılmıştır (MWU=34592,000; $p=0,004$). Kız öğrenciler ($\bar{X}=3,88$), erkek öğrencilere ($\bar{X}=3,58$) göre daha fazla benimsemişlerdir. Bu durum kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre derslerdeki başarılarını artırmada rehberlik servisinden daha fazla yararlandıkları anlamına gelmektedir.

Tablo 9’da yer alan 18. madde için: “Rehberlik servisinin planlı ders çalışmamda önemli bir katkısı olduğu kanaatindeyim” yönelik öğrenci görüşleri arasında gelir değişkenine göre anlamlı fark vardır [($F=5,865$; $p=0,001$) (EK-4; Tablo 13)]. Bu madde parametrik olmadığından [(Levene $F=3,951$; $p=0,008$], (KWH=15,592; $p=0,001$).], farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için MWU testi yapılmıştır. Analiz sonucunda ilgili farkın, 1.gelir grubunda olanlarla 4.gelir grubundakiler arasında olduğu belirlenmiştir. 1.gelir grubundakiler (MWU=162,86), 4.gelir grubundakilere göre (MWU=127,78) daha fazla benimsemişlerdir.

Bu durum, 1.gelir grubunda yer alan öğrencilerin 4.gelir grubunda yer alan öğrencilere göre planlı ders çalışma konusunda rehberlik hizmetlerini daha fazla önemsedikleri anlamına gelmektedir.

Tablo 9’da yer alan 23. madde için: “Derslerdeki başarıyı nasıl artırabileceğim konusunda okul rehberlik servisinden yararlanırım” yönelik öğrenci görüşleri arasında gelir değişkenine göre anlamlı fark vardır [(F=3,933; p=0,009) (EK-4; Tablo 13)]. Bu madde parametrik olmadığından [(Levene F =3,371; p=0,018], (KWH=10,515; p=0,015).], farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için MWU testi yapılmıştır. Analiz sonucunda ilgili farkın, 2.gelir grubunda olanlarla 4.gelir grubundakiler arasında olduğu belirlenmiştir. 2.gelir grubundakiler (MWU=157,43), 4.gelir grubundakilere göre (MWU=128,70) daha fazla benimsemişlerdir. Bu durum, 2.gelir grubunda yer alan öğrencilerin 4.gelir grubunda yer alan öğrencilere göre ders başarılarını artırmada rehberlik servisinden daha fazla yararlandıkları anlamına gelmektedir.

Tablo 9’da yer alan 23. madde için: “Derslerdeki başarıyı nasıl artırabileceğim konusunda okul rehberlik servisinden yararlanırım” yönelik öğrenci görüşleri arasında babanın öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı fark vardır [(F=6,305; p=0,002) (EK-5; Tablo 14)]. Bu madde parametrik koşulları sağlamadığından [(Levene F =4,242; p=0,015], (KWH=10,956; p=0,04)], farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için MWU testi yapılmıştır. Analiz sonucunda ilgili farkın; babası ilköğretim okulu mezunu olan öğrencilerle babası üniversite mezunu olan gruplar arasında olduğu belirlenmiştir. Babası ilköğretim mezunu olan öğrenciler (MWU=211,43), babası üniversite mezunu olan öğrencilere göre (MWU=189,12) daha fazla benimsemişlerdir. Bu durum, babası ilköğretim okulu mezunu olan öğrencilerin babası lise mezunu olan öğrencilere göre derslerindeki başarıyı artırmada rehberlik servisinden daha fazla yararlandıkları anlamına gelmektedir.

Tablo 9’da yer alan maddelere yönelik öğrenci görüşleri arasında annenin öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı fark yoktur. 7.madde için: [(F=2,889; p=0,056). (EK-6; Tablo 15)]. 18.madde için: [(F=-1,103; p=0,333). (EK-6; Tablo 15)]. 23.madde için: [(F=2,112; p=0,122). (EK-6; Tablo 15)]. 23.madde için: [(F=2,112; p=0,122). (EK-6; Tablo 15)]. Analiz sonucunda; planlı ders çalışmada, eğitsel başarıyı artırmada rehberlik hizmetlerinden yararlanmaya yönelik öğrenci görüşleri arasında annenin öğrenim durumu

değişkenine göre anlamlı fark olmadığı görülmektedir. Bu da annesi okuryazar, ilköğretim mezunu ve lise-üniversite mezunu olan öğrenciler arasında ders başarısını artırmada rehberlik hizmetlerinden yararlanma konusunda bir fark olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

BÖLÜM V

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen bulgulara dayalı sonuçlar ve bu sonuçlara dayalı öneriler yer almaktadır.

5.1. SONUÇLAR

5.1.1. Gereksinim Duyduğunda Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmaya İlişkin Öğrenci Görüşlerine Dayalı Sonuçlar

“Gereksinim duyduğumda okul rehberlik servisine çekinmeden giderim” ($\bar{X}=3,70$), “başkalarının zorlaması olmadan rehberlik servisine giderim” ($\bar{X}=3,70$), “öğretmenlerin yönlendirmesiyle rehberlik servisine giderim” ($\bar{X}=3,77$), “okul psikolojik danışmanına ihtiyacım olduğunda ondan rahatlıkla yardım alabilirim” ($\bar{X}=3,54$) ile “katılıyorum” düzeyinde benimsemişlerdir. “Psikolojik danışmana ihtiyacım olduğunda rehberlik servisine gitmekten çekinirim” ($\bar{X}=3,02$) “kararsız” kaldıkları görülmüştür. Araştırma bulguları bu boyutta olumlu sonuçlar ortaya koymaktadır. Ancak psikolojik ihtiyaca gereksinim duyduğumda rehberlik servisine gitmekten çekinirim görüşünde öğrencilerin kararsız kalması rehberlik hizmetlerine ilişkin öğrencilerin olumsuz bir algılamasının olduğunu düşündürmektedir.

5.1.2. Rehberlik Hizmetlerinin Önemi ve Gerekliliğine Olan İnançtan Dolayı Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmaya İlişkin Öğrenci Görüşlerine Dayalı Sonuçlar

“Okulumuzda rehberlik servisinin olmasını bir gereklilik olarak görürüm” ($\bar{X}=4,41$), “Her okulda rehberlik servisinin bulunması gerekliliğine inanırım” ($\bar{X}=4,37$), “tamamen katılıyorum” düzeyinde benimsemişlerdir. “Okulumuzdaki rehberlik servisi kapatılsa ve çalışmalarına son verilse önemli bir eksiklik olduğunu düşünürüm” ($\bar{X}=3,92$), “Okulumuzda rehberlik ders saatinin olması gerektiğini düşünürüm” ($\bar{X}=4,18$), “Rehberlik dersinde işlenen konuların faydalı olmadığını düşünürüm” ($\bar{X}=3,42$), “Diğer arkadaşlarımdan rehberlik servisiyle diyalogda olmalarını isterim” ($\bar{X}=3,96$), “Velilerimizin bizi anlayışla karşılamalarında rehberlik çalışmalarının önemli bir katkısı olduğu kanaatindeyim”

($\bar{X}=3,60$), “Okulumuzda birden fazla rehber öğretmenin olması gerektiğini düşünürüm” ($\bar{X}=3,58$) “katılıyorum” düzeyinde benimsemişlerdir. Bu boyutta tüm maddelerde katılıyorum düzeyinde görüş ortaya çıkmış olması öğrencilerin bu merkezlerin önemli olduğunu düşündüklerini göstermektedir. Bu hizmetlerin en azından doğru bir şekilde yürütüldüğü göstermektedir. Bir şeyin gerekli olduğuna inanmak onun yararlı olduğunu bilinmesi açısından da sonuçlar anlamlıdır.

5.1.3. Kişisel Problemlerin Çözümünde Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmaya İlişkin Öğrenci Görüşlerine Dayalı Sonuçlar

Rehberlik hizmetlerinin öğrencilerin ufkunu açmada yollar gösterdiği ($\bar{X}=3,84$), sorunlarını okul psikolojik danışmanı ile paylaşımda ($\bar{X}=3,73$), özel bilgilerin rehberlik servisi tarafından korunduğu ($\bar{X}=3,78$) “katılıyorum” düzeyinde benimsemişlerdir. Okul psikolojik danışmanını kendine yakın hissetme ($\bar{X}=3,31$), rehberlik servisinin problemlerle ilgilenmediği ($\bar{X}=3,06$), iç yaşamıyla ilgili sıkıntıları olduğunda rehberlik servisinden yardım isteme ($\bar{X}=3,27$), özel ve gizli problemlerini rehberlik servisiyle paylaşmaktan çekinme ($\bar{X}=2,70$) “kararsız” kaldıkları görülmüştür. Son iki maddede öğrencilerin kararsızlıkları düşünülmesi gereken bir durumdur. Rehberlik hizmetlerinin kişisel boyuttaki özel problemlerin paylaşılmaması işleyiş açısından kaynaklanabileceğini düşündürmektedir.

5.1.4. Sosyal Problemlerin Çözümünde Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmaya İlişkin Öğrenci Görüşlerine Dayalı Sonuçlar

Okul rehberlik servisinin velilerle sık sık toplantı yapması gerektiği ($\bar{X}=3,65$), okul rehberlik servisinin öğretmenlerle iyi bir diyalog kurduğu ($\bar{X}=3,99$) “katılıyorum” düzeyinde benimsedikleri görülmüştür. Arkadaşlarıyla olumlu ilişkiler geliştirmede rehberlik servisinin katkısının olduğu ($\bar{X}=3,38$), öğretmenlerle ilgili sorun yaşandığında rehberlik servisinden yardım isteme ($\bar{X}=3,26$), kız erkek arkadaşlığı konusunda sorunlar olduğunda rehberlik servisine gitmekten çekinme ($\bar{X}=2,81$) konularında “kararsız” kaldıkları görülmüştür.

5.1.5. Okul ve Okul Yaşamı ile İlgili Problemlerin Çözümünde Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmaya İlişkin Öğrenci Görüşlerine Dayalı Sonuçlar

Rehberlik servisi bulunmayan okullarda da rehberlik servisi olmalıdır ($\bar{X}=4,26$) “tamamen katılıyorum” düzeyinde benimsenmiştir. Rehberlik servisinin tertip ve düzenine önemseme ($\bar{X}=4,17$), rehberlik çalışmalarının oryantasyon hizmeti vererek uyum sağlamada önemli yararı olduğuna inanma ($\bar{X}=3,74$), okulda rehberlik servisine ait duvar panosunun olması gerektiği ($\bar{X}=4,09$) “katılıyorum” düzeyinde yeterli görmüşlerdir. Rehberlik servisinin çalışmalarını yakından takip etme ($\bar{X}=3,30$), gideceği üst öğrenim kurumu hakkında rehberlik servisinden yardım isteme ($\bar{X}=3,11$) konularında “kararsız” kaldıkları görülmüştür.

5.1.6. Verimli Ders Çalışma ve Başarılı Olma ile İlgili Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmaya İlişkin Öğrenci Görüşlerine Dayalı Sonuçlar

Öğrenciler rehberlik hizmetleri ile ilgili uygulanan test, anket v.b. ölçme araçlarının gereksiz olduğuna inanma ($\bar{X}=3,94$) “kararsızım” düzeyinde görüş bildirmişlerdir. Planlı ders çalışmada rehberlik servisinin önemli katkısının olduğu ($\bar{X}=3,71$), ders başarısını artırmada rehberlik servisinden yararlanma ($\bar{X}=3,73$) konularında “kararsız” kalmışlardır.

5. 2. ÖNERİLER

1. Öğrenciler genel anlamda rehberlik hizmetlerinin gerekli ve önemli olduklarına inanmaktadırlar. Ancak yararlanma konusunda bazı çekincelerinin olması okullarda bu hizmeti yürüten başta psikolojik danışmalara ve okulun tüm personeline önemli görevler düşmektedir. Hizmetler sürdürülürken daha hassas davranılmalıdır. Bireysel çalışmalarda gizlilik ve gönüllülük ilkelerine mutlaka uyulmalıdır.

2. Öğrencilerin çalışmalardan yararlanma düzeylerini artırmak için öğrencilerin samimi davranmaları için güven verilmelidir.

3. Öğretmenler rehberlik hizmetleri ve anlayışı konusunda bilgilendirilmelidir.

4. Bazı çalışmaların öğrenciler tarafından gereksiz görülmemesi için her çalışmanın anlamı ve amacı öğrencilerle paylaşılmalıdır. Yine okullarımızda en çok yapılan hizmetlerden biri olan bireyi tanıma hizmetleri öğretmenler tarafından bir yük olarak görülmemelidir. Bireyi tanıma tekniklerinden elde edilen bilgiler öğrencilerle paylaşılmalıdır. Rehberlik hizmetlerinde kullanılan bireyi tanıma tekniklerinin sadece bir araç olduğu asıl amacın bireyin kendini tanıması olduğu anlayışı verilmelidir.

5. Öğrencilerin rehberlik hizmetlerinden daha verimli bir şekilde yararlanmaları için rehberlik hizmetlerinin gerekliliği ve önemi konusunda öğrenciler bilgilendirilmelidir. Bu hizmetlerden yararlanmaları için teşvik edilmelidirler.

6. Okullarda rehberlik ders saatleri olmalıdır. Rehberlik ders saatleri akademik ders saatleri gibi algılanmamalıdır. Rehberlik dersleri rehberlik hizmetlerinin yapılacağı zaman dilimi olarak düşünülmelidir. Rehberlik derslerinde sınıf öğretmenleri öğretici olma rolünden çıkmaları, sadece rehber olmalıdırlar.

7. Her okulda rehberlik servisi olmalıdır. Bu hizmetlerin amacına uygun bir şekilde verilmesi için uygun ortamlar mutlaka sağlanmalıdır.

8. Rehberliğin yönetimden ayrı bir hizmet alanı olduğu ve çağdaş eğitimin tamamlayıcı bir parçası olduğu bilinciyle hareket edilmelidir.

9. Rehberlik için yanlış anlayışların oluşmasına fırsat vermemek için bu hizmetin merkezinde yer alan uzmanlara önemli sorumluluklar düşmektedir.

KAYNAKLAR

- Aydın, G.A. (1987). Öğrencilerin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Uygulamalarına İlişkin Algı ve Beklentileri, **Eğitim ve Bilim Dergisi**. Sayı:65, 61-69
- Bakırcıoğlu, R. (1988). **Rehberlik ve Psikolojik Danışma**. Ankara: Remzi Kitabevi.
- Bakırcıoğlu, R. (1982). **Rehberlik ve Psikolojik Danışma, İlköğretim, Ortaöğretim ve Yükseköğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma**. Ankara: Bakırcıoğlu Yayınları.
- Balcı, A. (2001). **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler**. (5.Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). **Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı**. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Can, G. (2004). **Psikolojik Danışma ve Rehberlik**. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Demircioğlu, C. (1970). Rehberlik Servisi Olan Liseler İle Rehberlik Servisi Olmayan Lise Öğrencilerinin Genel Problem Ortalamalarının Karşılaştırılması. **Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışma Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi**.
- Deniz, Z. (1993). Liselerdeki Yönetici, Sınıf Öğretmeni ve Ders Öğretmenlerinin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Beklentilerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi **İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi**.
- Doğan, S. (1983). Lise Son Sınıf Öğrencilerini Kimlere Ne Derece Açılıyorlar. **Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**.
- Enç, M. (1980). **Ruhbilim Terimleri Sözlüğü**. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Ertürk, S. (1984). **Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara. Yelkentepe Yayınları.

- Erkan, S. (1997). İlköğretim Öğrencileri Rehberlik İhtiyacının Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma. **Eğitim Yönetimi Dergisi**, 3, 3
- Erkan, S. (1999). **İlköğretimde Rehberlik**. Ed. Kuzgun Y. Ankara: Nobel Yayınları.
- Erkin, Y. (1991) Ortadoğu Teknik Üniversitesi Hazırlık Öğrencilerinin Öğrenci Kişilik Hizmetlerinden Beklentileri. **İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**.
- Ersever, O.G. (1992). İlköğretimde Açık Okul Sistemi İle Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anlayışı. **Haccetepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı:8, 8.
- Gerler, E.R. (1985). **Elementary School Counseling Research and the Classroom Learning Environment Elementary School Guidance**, V:2, 21.
- Hawkins, S. (1967) **The Content of Elementary Counseling Interviews Elementary School Guidance and Counseling**, V:2, 13.
- Gürol, A. (2002). Okul Öncesi Eğitim Öğretmenleri İle Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Eğitimde Dramaya İlişkin Kendilerini Yeterli Bulma Düzeylerinin Belirlenmesi. **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi**.
- Karasar, N. (1999). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 9.Basım.
- Kepçeoğlu, M. (1992). **Psikolojik Danışma ve Rehberlik**. Ankara: Kadioğlu Matbaa.
- Kepçeoğlu, M. (1986). **Psikolojik Danışma Ve Rehberlik**. Ankara: Gül Yayınları.
- Kepçeoğlu, M. (1975). **Rehberlik Anlayışını Oluşturan İlkeler Ve Kavramalar**. Ankara: M.E.B.
- Kepçeoğlu, M. (1975). Okul Danışmanlarının Mesleki Problemleri, Ankara: **Haccetepe Sosyal Beşeri Bilimler Dergisi**. 8 ,1-2.

- Kocaoluk, F. Ve Ş. (1990). **İlkokul Programı ve Beş Sınıfın Yıllık Planı**, İstanbul: Kocaoluk Yayınevi.
- Kılıç, M. (1997). **Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bibliyografyası (1949–1998)** Cilt:1 Malatya: İnönü Üniversitesi Vakfı Yayınları.
- Kılıçcı, Y. (1989). **Okullarda Ruh Sağlığı**. Ankara: Şafak Ofset-Tipo Matbaacılık.
- Kuzgun, Y. (1988). **Rehberlik ve Psikolojik Danışma**. Ankara: ÖSYM Eğitim Yayınları.
- Kuzgun, Y. (1992). **Rehberlik ve Psikolojik Danışma**. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Kuzgun, Y. (1992). İlköğretimde Rehberlik **H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı:8, 17.
- Kuzgun, Y. (1981). Okul Danışman Rol Algıları ve Rol Beklentileri İzmir: **1. Ulusal Psikolojik Kongresi**.
- Milli Eğitim Bakanlığı, **Tebliğler Dergisi**. (Mayıs 2001). Sayı:2524.
- Milli Eğitim Bakanlığı, 19 Ocak 1988 tarih ve 406 sayılı Baskı.
- Mahler, C. A. (1971). Group Counseling, Personel and Guidance Joournal. V: 49, April.
- Mayring, P. (2000). Nitel Sosyal Araştırmaya Giriş. Çevirenler: Adnan Gümüş, M.Sezai Durgun. Adana: Baki Kitabevi
- Orhan, S. (2004). Zihinsel Engelli Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Demografik Ve Psiko-Sosyal Özelliklerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Elazığ: **Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi**.
- Özdemir, İ.E. (1991). Bazı Değişkenlerin Liselerdeki Öğrenci, Öğretmen, Danışman ve Yöneticilerin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentilerine Etkisi Ankara: **Haccetepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Doktora Tezi.

Özgüven, İ.E. (1999). **Çağdaş Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik**. Ankara: PDREM Yayınları.

Özgüven, İ.E. (1994). **Psikolojik Testler**. Ankara: PDREM Yayınları.

Özoğlu, S.Ç. (1982). **Eğitimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma**. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Yayınları No:3.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi. (1999). Cilt II, Sayı 57, 33.

Patterson, C.H. (1971). **Theories of Counseling and Psychotherapy** .New York: Harper Row Pub.

Solar, M. (1999). **Eğitimde Rehberlik Uygulamaları**. Bayburt: RAM.

Tan, H. (1986). **Psikolojik Danışma ve Rehberlik Teori ve Uygulama**. İstanbul: M.E. B.

Tan, H. (1995). **Psikolojik Danışma ve Rehberlik**. İstanbul: M.E. B.

Tuzcuoğlu, N. (1995). İlkokullarda Rehberlik Servisinden Beklentiler ve Rehberlik Servisinin Öğrenciler Üzerindeki Etkisi. **Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi**.

Ülkü, S. (1978). Okullarda Rehberlik Yönelme Kavramı Çerçevesinde Sınıflandırılabilir mi? Sorununa Yönelik İlişkin Görüşler Ankara: **A.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi**. Sayı:8 , 13.

Ven H. W. (1968).**Status and Elementary School Guidance Personal and Guidance Journal**,V:46 February.

Yeşilyaprak, B. (2004). **Eğitimde Rehberlik Hizmetleri**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Yıldırım, A.,Şimşek, H. (2003). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Seçkin Yayıncılık. 3.Baskı.

Yılmaz, H. (1986). **Psikolojik Yardım İlişkileri: Danışma ve Psikoterapi**. İstanbul: M.E. B.

Zudick, L. (1971). **Implementing Guidance in the Elementary School**. Itasca, Illionis:
F.E. Peacock Publishers, Inc.

http:// www.yediocak.com (Erişim tarihi:10.11.2006)

http:// www.aktuelpdr.com (Erişim tarihi 10.12.2006)

http:// www.rehberlikservisi.com (Erişim tarihi 15.12.2006)

http:// www.rehberbey.com.tr (Erişim tarihi 09.09.2006)

EK-1

Tablo 10: Öğrencilerin Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmaya İlişkin Genel Görüşleri

Madde	Görüşler	$\bar{X}$	SS
1	Gereksinim duyduğumda okul rehberlik servisine çekinmeden giderim	3,70	1,15
2	Başkalarının zorlaması olmadan rehberlik servisine giderim	3,70	1,29
3	Öğretmenlerimizin yönlendirmesiyle de rehberlik servisine giderim	3,77	1,17
4	Rehberlik servisinin tertip ve düzenini önemserim	4,17	1,06
5	Okulumuzda rehberlik servisinin olmasını bir gereklilik olarak görürüm	4,41	0,89
6	Her okulda rehberlik servisinin bulunması gerekliliğine inanırım	4,37	0,97
7	Rehberlik hizmetleri ile ilgili bize uygulanan test, anket vb. ölçme araçlarının; gereksiz olduğuna inanırım	3,94	1,28
8	Rehberlik çalışmalarının; okulun olanaklarını daha iyi tanımama ve okula uyum sağlamama yararı olduğuna inanırım	3,74	1,24
9	Rehberlik servisi bulunmayan okullarda da rehberlik servisinin olması gerektiğine inanırım	4,26	1,02
10	Psikolojik danışmana ihtiyacım olduğunda rehberlik servisine gitmekten çekinirim	3,02	1,38
11	Okul psikolojik danışmanını kendime yakın hissederim	3,31	1,29
12	Rehberlik servisinin okuldaki çalışmalarını yakından takip ederim	3,30	1,17
13	Okul rehberlik servisinin bana öncülük edip, ufkumu açarak bana yol gösterdiğini düşünürüm	3,84	1,19
14	Okul rehberlik servisinin problemlerimle ilgilenmediğini düşünürüm	3,06	1,46
15	Sorunlarımı okul psikolojik danışmanı ile paylaştıktan sonra kendimi daha iyi hissederim	3,73	1,19
16	Arkadaşlarımla olumlu ilişkiler geliştirmemde rehberlik servisinin önemli katkısı olduğu kanaatindeyim	3,38	1,28
17	Okulumuzdaki rehberlik servisi kapatılsa ve çalışmalarına son verilse önemli bir eksiklik olduğunu düşünürüm	3,92	1,22
18	Rehberlik servisinin planlı ders çalışmamda önemli bir katkısı olduğu kanaatindeyim	3,71	1,24
19	Hangi liseye gideceğim konusunda okul rehberlik servisinden yararlanmayı istemiyorum	3,11	1,50
20	Okul rehberlik servisinin velilerle sık sık toplantı yapması gerektiğine inanırım	3,65	1,30
21	Kendi iç yaşamımla (korku, kaygı, güven, sevgi vb.) ilgili bir sıkıntımda rehberlik servisinden yardım isterim	3,27	1,33
22	Okul psikolojik danışmanına ihtiyacım olduğunda ondan rahatlıkla yardım alabilirim	3,54	1,21
23	Derslerdeki başarıyı nasıl artırabileceğim konusunda okul rehberlik servisinden yararlanırım	3,73	1,25
24	Okul rehberlik servisinin diğer öğretmenlerle iyi bir diyalogunun olduğunu düşünürüm	3,99	1,13
25	Öğretmenlerimle ilgili bir sorun yaşadığımda okul rehberlik servisine başvururum	3,26	1,32
26	Okulumuzda rehberlik ders saatinin olması gerektiğini düşünürüm	4,18	1,13
27	Rehberlik dersinde işlenen konuların faydalı olmadığını düşünürüm	3,42	1,54
28	Diğer arkadaşlarımla rehberlik servisiyle diyalogda olmalarını isterim	3,96	1,15
29	Velilerimizin, bizi anlayışla karşılamalarında rehberlik çalışmalarının önemli bir katkısı olduğu kanaatindeyim	3,60	1,29
30	Okulumuzda birden fazla rehber öğretmen olması gerektiğini düşünürüm	3,58	1,31
31	Kız-erkek arkadaşlığı ile ilgili sorunlarım olduğunda rehberlik servisine gitmekten çekinirim	2,81	1,43
32	Özel ve gizli bir problemim olduğunda rehberlik servisi ile paylaşmaktan çekinirim	2,70	1,37
33	Özel ve gizli bilgilerimizin rehberlik servisi tarafından korunduğu kanısındayım	3,78	1,24
34	Okulumuzda rehberlik servisine ait duvar panosunun olmasını gerekli görürüm	4,09	1,17

EK-2

Tablo 11: Okul Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Öğrencilerin F Testi Sonuçları

Madde No	Merkezi Okul (n=124)		Kenar Okul (n=259)		Taşra Okul (n=283)		Varyans Analizi		Homojenlik		Anlamlı Değişkenler (Scheffe)
							F	p	Levene	p	
	$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss					
1	3,52	1,29	3,58	1,16	3,99	0,98	9,326	0,000	10,121*	0,000	-
2	3,70	1,27	3,51	1,28	3,97	1,25	7,219*	0,001	1,274	0,280	2-3
3	4,00	1,00	3,66	1,19	3,76	1,23	3,480	0,031	5,853*	0,003	-
4	4,19	1,08	4,09	1,08	4,27	1,00	1,668	0,190	0,403	0,668	-
5	4,45	0,79	4,34	0,93	4,50	0,86	1,942	0,144	2,536	0,080	-
6	4,43	0,89	4,32	1,02	4,40	0,95	0,663	0,516	1,376	0,253	-
7	3,99	1,28	3,90	1,32	3,98	1,23	0,334	0,716	2,024	0,133	-
8	3,48	1,25	3,73	1,27	3,93	1,15	4,963	0,007	3,972*	0,019	-
9	4,26	0,94	4,18	1,10	4,38	0,95	2,040	0,131	1,498	0,224	-
10	3,39	1,38	2,87	1,38	3,00	1,34	6,057*	0,002	0,852	0,427	3-1
11	3,35	1,20	3,15	1,35	3,52	1,21	4,751*	0,009	1,463	0,233	2-3
12	3,19	1,10	3,20	1,17	3,51	1,17	4,499*	0,012	0,456	0,634	2-3
13	3,67	1,19	3,65	1,27	4,22	0,97	14,630	0,000	9,983*	0,000	-
14	3,40	1,43	2,94	1,43	2,99	1,51	4,569*	0,011	0,640	0,528	2-1
15	3,37	1,18	3,64	1,25	4,10	0,97	16,441	0,000	9,624*	0,000	-
16	3,27	1,15	3,21	1,34	3,69	1,21	8,275	0,000	3,325*	0,037	-
17	3,58	1,23	3,86	1,23	4,10	1,18	3,227*	0,040	0,389	0,678	2-3(LSD)
18	3,20	1,23	3,58	1,30	3,97	1,09	6,379	0,002	9,225*	0,000	-
19	3,70	1,50	3,08	1,47	3,07	1,53	0,323	0,724	0,399	0,671	-
20	2,85	1,25	3,58	1,37	3,71	1,23	0,718	0,488	2,030	0,132	-
21	3,33	1,26	3,19	1,39	3,66	1,18	15,639	0,000	3,996*	0,019	-
22	3,68	1,16	3,39	1,26	3,87	1,09	11,075	0,000	5,030*	0,007	-
23	4,06	1,27	3,52	1,31	4,07	1,07	10,901	0,000	9,318*	0,000	-
24	3,03	1,06	3,80	1,21	4,19	1,00	7,230	0,001	5,026*	0,007	-
25	4,00	1,40	3,23	1,31	3,45	1,25	3,911*	0,021	0,525	0,592	3-1
26	3,60	1,15	4,14	1,16	4,35	1,04	4,034*	0,018	1,439	0,238	3-1
27	3,80	1,40	3,34	1,51	3,39	1,64	1,191	0,305	6,045*	0,003	-
28	3,45	1,10	3,90	1,16	4,15	1,13	4,370*	0,013	0,287	0,751	3-1
29	3,62	1,29	3,37	1,34	4,02	1,11	15,500	0,000	7,366*	0,001	-
30	3,10	1,29	3,58	1,34	3,54	1,27	0,142	0,868	0,869	0,420	-
31	2,73	1,38	2,68	1,44	2,78	1,42	3,827*	0,022	0,915	0,401	2-1
32	3,63	1,37	2,63	1,36	2,79	1,40	0,790	0,454	0,213	0,808	2-3(LSD)
33	3,79	1,28	3,71	1,24	3,97	1,18	3,529*	0,030	1,813	0,164	2-3
34	3,79	1,27	4,10	1,13	4,26	1,10	6,242	0,002	5,565*	0,004	-

Tablo 11: (Devam) **Araştırmaya Katılan Öğrenci** Görüşlerinin Okul Değişkenine Göre Dağılımında Parametrik Olmayan Maddelere İlişkin Sonuçlar

Madde No	Kruskal Wallis H Test		Mann Whitney U Test		Fark olan gruplar
	KWH	P	MWU	p	
1	15,485*	0,000	9104,00	0,000	3-1
3	6,222*	0,045	-	-	-
8	10,440*	0,005	8938,500	0,056	-
13	28,156*	0,000	8237,000	0,000	3-1
15	31,678*	0,000	7259,000	0,000	3-1
16	17,434*	0,000	8833,500	0,001	3-1
18	11,521*	0,003	19839,000	0,086	-
21	29,252*	0,000	19195,500	0,066	-
22	22,243*	0,000	8290,500	0,000	3-1
23	20,642*	0,000	17965,000	0,065	-
24	12,761*	0,002	19329,000	0,006	3-1
27	1,975	0,372	-	-	-
29	29,694*	0,000	8430,500	0,000	3-1
34	12,521*	0,002	8934,500	0,001	3-1

EK-3

Tablo 12: Cinsiyet Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Öğrencilerin t Testi Sonuçları

Anket Maddeleri		Kız (n=290)		Erkek (n=276)		t	p	Homojenlik	
		$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss			Levene	P
1	Gereksinim duyduğumda okul rehberlik servisine çekinmeden giderim	3,75	1,18	3,64	1,13	1,139	0,255	1,243	0,265
2	Başkalarının zorlaması olmadan rehberlik servisine giderim	3,75	1,28	3,65	1,29	0,922	0,357	0,002	0,963
3	Öğretmenlerimizin yönlendirmesiyle de rehberlik servisine giderim	3,81	1,16	3,73	1,19	0,797	0,426	0,264	0,607
4	Rehberlik servisinin tertip ve düzenini önemserim	4,25	1,00	4,09	1,11	1,856	0,064	3,764	0,053
5	Okulumuzda rehberlik servisinin olmasını bir gereklilik olarak görürüm	4,54	0,76	4,28	0,98	3,567	0,000	14,639*	0,000
6	Her okulda rehberlik servisinin bulunması gerekliliğine inanırım	4,40	1,00	4,34	0,95	0,812	0,417	0,107	0,744
7	Rehberlik hizmetleri ile ilgili bize uygulanan test, anket vb. ölçme araçlarının; gereksiz olduğuna inanırım	3,87	1,32	4,02	1,25	-1,351	0,177	3,172	0,075
8	Rehberlik çalışmalarının; okulun olanaklarını daha iyi tanımama ve okula uyum sağlamama yararı olduğuna inanırım	3,66	1,24	3,83	1,24	-1,574	0,116	0,041	0,841
9	Rehberlik servisi bulunmayan okullarda da rehberlik servisinin olması gerektiğine inanırım	4,32	0,99	4,19	1,05	1,536	0,125	1,000	0,318
10	Psikolojik danışmana ihtiyacım olduğunda rehberlik servisine gitmekten çekinirim	3,01	1,43	3,04	1,33	-0,254	0,800	3,277	0,071
11	Okul psikolojik danışmanını kendime yakın hissedirim	3,28	1,32	3,34	1,25	-0,568	0,570	1,956	0,163
12	Rehberlik servisinin okuldaki çalışmalarını yakından takip ederim	3,27	1,11	3,33	1,22	-0,582	0,561	4,020*	0,045
13	Okul rehberlik servisinin bana öncülük edip, ufkumu açarak bana yol gösterdiğini düşünürüm	3,89	1,19	3,79	1,19	0,995	0,320	0,244	0,622
14	Okul rehberlik servisinin problemlerimle ilgilenmediğini düşünürüm	3,13	1,44	2,97	1,49	1,299	0,195	0,829	0,363
15	Sorunlarımı okul psikolojik danışmanı ile paylaştıktan sonra kendimi daha iyi hissedirim	3,78	1,18	3,67	1,19	1,021	0,308	0,303	0,582
16	Arkadaşlarımla olumlu ilişkiler geliştirmemde rehberlik servisinin önemli katkısı olduğu kanaatindeyim	3,36	1,24	3,39	1,31	-0,306	0,760	0,929	0,335
17	Okulumuzdaki rehberlik servisi kapatılsa ve çalışmalarına son verilse önemli bir eksiklik olduğunu düşünürüm	4,06	1,13	3,77	1,30	2,843	0,005	13,890*	0,000
18	Rehberlik servisinin planlı ders çalışmamda önemli bir katkısı olduğu kanaatindeyim	3,80	1,23	3,61	1,24	1,844	0,066	0,228	0,633
19	Hangi liseye gideceğim konusunda okul rehberlik servisinden yararlanmayı istemiyorum	3,20	1,54	3,01	1,45	1,475	0,141	4,930*	0,027
20	Okul rehberlik servisinin velilerle sık sık toplantı yapması gerektiğine inanırım	3,72	1,26	3,57	1,35	1,324	0,186	3,339	0,068
21	Kendi iç yaşamımla (korku, kaygı, güven, sevgi vb.) ilgili bir sıkıntımda olduğunda rehberlik servisinden yardım isterim	3,72	1,33	3,22	1,33	0,892	0,373	0,021	0,884
22	Okul psikolojik danışmanına ihtiyacım olduğunda ondan rahatlıkla yardım alabilirim	3,55	1,20	3,52	1,23	0,261	0,794	0,596	0,441

23	Derslerdeki başarıyı nasıl artırabileceğim konusunda okul rehberlik servisinde yararlanırım	3,88	1,20	3,58	1,28	2,800	0,005	4,421*	0,036
24	Okul rehberlik servisinin diğer öğretmenlerle iyi bir diyalogunun olduğunu düşünürüm	4,03	1,08	3,93	1,17	1,053	0,293	4,671*	0,031
25	Öğretmenlerimle ilgili bir sorun yaşadığımda okul rehberlik servisine başvururum	3,24	1,34	3,28	1,30	-0,402	0,688	0,620	0,431
26	Okulumuzda rehberlik ders saatinin olması gerektiğini düşünürüm	4,30	1,08	4,05	1,16	2,682*	0,008	1,601	0,206
27	Rehberlik dersinde işlenen konuların faydalı olmadığını düşünürüm	3,57	1,51	3,25	1,54	2,454*	0,014	0,404	0,525
28	Diğer arkadaşlarımla rehberlik servisiyle diyalogda olmalarını isterim	4,08	1,09	3,84	1,19	2,521	0,012	6,564*	0,011
29	Velilerimizin, bizi anlayışla karşılamalarında rehberlik çalışmalarının önemli bir katkısı olduğu kanaatindeyim	3,71	1,28	3,48	1,30	2,139*	0,033	0,028	0,867
30	Okulumuzda birden fazla rehber öğretmenin olması gerektiğini düşünürüm	3,69	1,28	3,46	1,32	2,096*	0,037	1,170	0,280
31	Kız-erkek arkadaşlığı ile ilgili sorunlarım olduğunda rehberlik servisine gitmekten çekinirim	2,73	1,44	2,88	1,42	-1,213	0,226	1,336	0,248
32	Özel ve gizli bir problemim olduğunda rehberlik servisi ile paylaşmaktan çekinirim	2,63	1,40	2,78	1,35	-1,313	0,190	2,271	0,132
33	Özel ve gizli bilgilerimizin rehberlik servisi tarafından korunduğu kanısındayım	3,90	1,21	3,65	1,26	2,388*	0,017	3,653	0,056
34	Okulumuzda rehberlik servisine ait duvar panosunun olmasını gerekli görürüm	4,16	1,11	4,01	1,21	1,472	0,142	0,219	0,640

*P<.05

Tablo 12: (Devam) **Araştırmaya Katılan Öğrenci** Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımında Parametrik Olmayan Maddelere İlişkin Sonuçlar

Madde No	Mann Whitney U Test		Fark olan gruplar
	MWU	p	
5	34426,000*	0,001	MR ₁ = 302,79 MR ₂ = 263,23
12	38691,000	0,480	-
17	35354,000*	0,011	MR ₁ = 299,59 MR ₂ = 266,59
19	37110,000	0,125	-
23	34592,000*	0,004	MR ₁ = 302,22 MR ₂ = 263,83
24	38521,000	0,414	-
28	35380,00*	0,01	MR ₁ = 299,50 MR ₂ = 266,69

EK-4

Tablo 13: Gelir Durumu Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Öğrencilerin F Testi Sonuçları

Madde No	A) 100-399 (n=170)		B) 400-699 (n=164)		C) 700-999 (n=107)		D) 1000-+ (n=125)		Varyans Analizi		Homojenlik		Anlamlı Değişkenler (Scheffé)
	$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	Ss	F	p	Levene	p	
1	3,90	1,06	3,69	1,14	3,60	1,16	3,52	1,23	3,035*	0,029	1,913	0,126	1-4
2	3,71	1,29	3,77	1,32	3,61	1,27	3,68	1,24	0,349	0,790	0,169	0,917	-
3	3,74	1,19	3,76	1,21	3,82	1,05	3,78	1,18	0,134	0,940	1,541	0,203	-
4	4,17	1,05	4,21	1,04	4,07	1,16	4,20	0,99	0,413	0,744	0,283	0,838	-
5	4,36	0,97	4,49	0,83	4,53	0,71	4,29	0,94	2,105	0,099	2,694*	0,045	-
6	4,32	1,00	4,39	0,96	4,49	0,80	4,29	1,07	0,952	0,415	2,076	0,102	-
7	4,02	1,19	3,82	1,38	3,91	1,28	4,00	1,25	0,775	0,508	2,212	0,086	-
8	3,75	1,26	3,95	1,17	3,48	1,24	3,66	1,25	3,374*	0,018	1,885	0,131	2-3
9	4,24	1,06	4,30	1,09	4,21	0,98	4,25	0,91	0,183	0,908	1,355	0,256	-
10	2,78	1,36	3,10	1,32	3,10	1,45	3,17	1,39	2,588	0,052	1,102	0,348	-
11	3,54	1,24	3,26	1,25	3,15	1,25	3,19	1,38	2,874*	0,036	1,521	0,208	1-2 (LSD)
12	3,31	1,12	3,35	1,18	3,20	1,17	3,27	1,19	0,384	0,765	0,483	0,694	-
13	4,04	1,19	3,85	1,13	3,72	1,21	3,64	1,20	3,143*	0,025	0,397	0,755	1-4
14	2,91	1,47	3,20	1,47	3,14	1,36	2,99	1,51	1,286	0,278	1,019	0,384	-
15	3,88	1,12	3,89	1,17	3,64	1,12	3,38	1,25	5,816*	0,001	1,728	0,160	1-4
16	3,60	1,27	3,43	1,22	3,12	1,26	3,20	1,31	4,177	0,056	0,648	0,584	-
17	3,92	1,21	4,10	1,18	4,02	1,11	3,57	1,30	4,921	0,002	3,068*	0,028	-
18	3,88	1,11	3,72	1,21	3,85	1,24	3,32	1,34	5,865	0,001	3,951*	0,008	-
19	2,97	1,51	3,07	1,41	3,22	1,51	3,22	1,57	0,929	0,426	1,788	0,148	-
20	3,67	1,27	3,65	1,31	3,57	1,33	3,65	1,30	0,120	0,948	0,246	0,864	-
21	3,41	1,32	3,43	1,22	3,18	1,36	2,92	1,39	4,622*	0,003	1,536	0,204	1-4
22	3,65	1,17	3,57	1,19	3,34	1,25	3,48	1,22	1,575	0,194	0,411	0,745	-
23	3,83	1,16	3,87	1,19	3,73	1,06	3,40	1,34	3,933	0,009	3,371*	0,018	-
24	4,05	1,10	3,98	1,08	3,90	1,34	3,96	1,22	0,388	0,761	1,055	0,368	-
25	3,25	1,28	3,42	1,26	3,25	1,22	3,04	1,44	1,958	0,119	1,215	0,304	-
26	4,29	1,06	4,20	1,14	4,17	1,44	3,97	1,21	1,985	0,115	1,367	0,252	-
27	3,37	1,57	3,38	1,60	3,57	1,21	3,37	1,37	0,504	0,679	4,463*	0,004	-
28	3,96	1,18	4,10	1,10	3,82	1,37	3,88	1,10	1,650	0,177	0,596	0,618	-
29	3,85	1,19	3,60	1,28	3,42	1,10	3,39	1,38	3,989	0,058	2,027	0,109	-
30	3,50	1,30	3,59	1,35	3,65	1,38	3,59	1,33	0,339	0,797	0,945	0,419	-
31	2,73	1,38	2,83	1,44	2,88	1,33	2,79	1,45	0,281	0,839	0,456	0,713	-
32	2,74	1,36	2,68	1,36	2,57	1,45	2,79	1,38	0,517	0,670	0,220	0,883	-
33	3,87	1,17	3,78	1,25	3,78	1,38	3,64	1,29	0,836	0,474	0,493	0,687	-
34	4,08	1,18	4,24	1,06	4,05	1,29	3,91	1,23	1,965	0,118	1,911	0,127	-

Tablo 13: (Devam) **Araştırmaya Katılan Öğrenci** Görüşlerinin Gelir Durumu Değişkenine Göre Dağılımında Parametrik Olmayan Maddelere İlişkin Sonuçlar

Madde No	Kruskal Wallis H Test		Mann Whitney U Test		Fark olan gruplar
	KWH	P	MWU	p	
5	6,122	0,106	-	-	-
17	15,360*	0,002	7747,500	0,000	2-4
18	15,592*	0,001	8998,000	0,000	1-4
23	10,515*	0,015	8212,000	0,003	2-4
27	2,11	0,54	-	-	-

EK- 5

Tablo 14: Babanın Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Öğrencilerin F Testi Sonuçları

Madde No	İlköğretim (n=331)		Lise (n=153)		Üniversite (n=82)		Varyans Analizi		Homojenlik		Anlamlı Değişkenler (Scheffe)
							F	p	Levene	p	
	$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss					
1	3,79	1,07	3,64	1,20	3,45	1,30	3,042	0,049	5,736*	0,003	-
2	3,69	1,31	3,63	1,29	3,84	1,16	0,699	0,497	1,688	0,186	-
3	3,75	1,20	3,78	1,14	3,84	1,08	0,223	0,800	1,410	0,245	-
4	4,15	1,04	4,25	1,06	4,12	1,08	0,668	0,513	0,361	0,697	-
5	4,41	0,89	4,44	0,84	4,37	0,93	0,214	0,808	0,368	0,692	-
6	4,32	1,01	4,43	0,93	4,42	0,88	0,844	0,431	1,105	0,332	-
7	3,91	1,27	3,86	1,34	4,19	1,18	1,918	0,148	0,976	0,377	-
8	3,84	1,21	3,73	1,21	3,31	1,30	6,145*	0,002	1,083	0,339	3-1
9	4,27	1,02	4,25	1,09	4,20	0,89	0,145	0,865	0,650	0,523	-
10	2,87	1,37	3,03	1,32	3,62	1,34	9,971*	0,000	0,773	0,462	3-1
11	3,35	1,30	3,24	1,23	3,25	1,30	0,531	0,589	1,212	0,298	-
12	3,35	1,14	3,22	1,19	3,17	1,17	1,220	0,296	0,295	0,745	-
13	3,97	1,14	3,67	1,24	3,60	1,22	5,032	0,007	3,079*	0,047	-
14	2,98	1,45	3,14	1,42	3,18	1,57	0,973	0,379	1,508	0,222	
15	3,88	1,16	3,56	1,16	3,41	1,21	7,442*	0,001	0,766	0,465	3-1
16	3,48	1,28	3,23	1,27	3,23	1,22	2,572	0,077	0,171	0,843	-
17	3,99	1,19	3,78	1,28	3,87	1,20	1,602	0,202	2,202	0,112	-
18	3,84	1,17	3,49	1,25	3,54	1,37	4,954	0,007	4,677*	0,010	-
19	3,01	1,50	3,09	1,44	3,47	1,53	3,086*	0,046	0,745	0,475	3-1
20	3,67	1,29	3,50	1,34	3,78	1,22	1,369	0,255	1,450	0,235	-
21	3,40	1,30	3,18	1,30	2,87	1,40	5,544*	0,004	0,842	0,431	3-1
22	3,62	1,18	3,39	1,21	3,42	1,27	2,393	0,092	0,851	0,427	-
23	3,86	1,10	3,67	1,25	3,32	1,38	6,305	0,002	4,242*	0,015	-
24	4,02	1,30	3,92	1,14	3,93	1,16	0,463	0,630	0,339	0,713	-
25	3,35	1,09	3,15	1,27	3,07	1,44	2,126	0,120	0,957	0,385	-
26	4,22	1,58	4,13	1,19	4,07	1,14	0,758	0,469	0,567	0,567	-
27	3,36	1,13	3,37	1,50	3,67	1,37	1,333	0,265	4,460*	0,012	-
28	4,01	1,27	4,00	1,17	3,67	1,11	3,098*	0,046	0,351	0,704	3-1 (LSD)
29	3,73	1,29	3,45	1,31	3,32	1,28	4,564*	0,011	0,399	0,671	3-1
30	3,46	1,30	3,69	1,26	3,79	1,17	2,956	0,053	3,469*	0,032	-
31	2,79	1,43	2,76	1,49	2,91	1,31	0,305	0,738	4,146*	0,016	-
32	2,67	1,37	2,66	1,38	2,90	1,35	0,993	0,371	0,434	0,648	-
33	3,77	1,23	3,76	1,27	3,82	1,14	0,081	0,922	1,950	0,143	-
34	4,13	1,17	4,01	1,16	4,03	1,15	0,588	0,556	0,028	0,973	-

Tablo 14: (Devam) **Araştırmaya Katılan Öğrenci** Görüşlerinin Babanın Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Dağılımında Parametrik Olmayan Maddelere İlişkin Sonuçlar

Madde No	Kruskal Wallis H Test		Mann Whitney U Test		Fark olan gruplar
	KWH	P	MWU	p	
1	0,117	0,943	-	-	-
13	10,635	0,015	-	-	-
18	9,274*	0,010	21279,000	0,003	1-2
23	10,956*	0,004	10609,500	0,001	1-3
27	2,026	0,363	-	-	-
30	5,061	0,080	-	-	-
31	0,78	0,677	-	-	-

EK-6

Tablo 15: Annenin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Öğrencilerin F Testi Sonuçları

Madde No	Okuryazar (n=152)		İlköğretim (n=311)		Lise- Üniversite (n=103)		Varyans Analizi		Homojenlik		Anlamlı Değişkenler (Scheffe)
							F	p	Levene	p	
	$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	Ss					
1	3,86	1,03	3,70	1,15	3,46	1,27	3,835	0,022	3,735*	0,024	-
2	3,76	1,27	3,65	1,32	3,76	1,20	0,458	0,633	1,438	0,238	-
3	3,78	1,13	3,73	1,21	3,87	1,09	0,624	0,536	1,525	0,218	-
4	4,00	1,15	4,23	1,00	4,26	1,04	2,792	0,062	1,815	0,164	-
5	4,39	0,90	4,40	0,89	4,49	0,81	0,418	0,658	0,621	0,538	-
6	4,28	1,00	4,32	1,03	4,64	0,63	4,992	0,007	7,394*	0,001	-
7	4,04	1,20	3,82	1,36	4,13	1,11	2,889	0,056	6,943*	0,001	-
8	4,09	1,04	3,64	1,29	3,51	1,22	9,257	0,000	9,720*	0,000	-
9	4,19	1,11	4,23	1,05	4,44	0,73	2,185	0,113	4,225*	0,015	-
10	2,95	1,39	2,92	1,35	3,43	1,36	5,727*	0,003	0,063	0,939	1-3
11	3,31	1,27	3,32	1,31	3,26	1,23	0,102	0,903	0,696	0,499	-
12	3,32	1,14	3,33	1,18	3,13	1,13	1,208	0,299	0,353	0,703	-
13	4,02	1,08	3,75	1,23	3,81	1,20	2,611	0,074	3,593*	0,028	-
14	2,98	1,48	2,99	1,45	3,35	1,44	2,709	0,067	0,166	0,847	-
15	3,95	1,08	3,70	1,20	3,48	1,21	5,072*	0,007	2,512	0,082	1-3
16	3,46	1,22	3,41	1,30	3,14	1,25	2,161	0,116	0,708	0,493	-
17	3,95	1,27	3,91	1,19	3,88	1,22	0,106	0,900	0,172	0,842	-
18	3,81	1,11	3,63	1,30	3,74	1,20	1,103	0,333	6,465*	0,002	-
19	2,75	1,42	3,17	1,50	3,42	1,51	6,923*	0,001	0,840	0,432	1-2
20	3,50	1,29	3,64	1,33	3,85	1,18	2,201	0,112	4,050*	0,018	-
21	3,34	1,32	3,35	1,32	2,90	1,32	4,818*	0,008	0,213	0,808	1-3
22	3,66	1,17	3,55	1,19	3,28	1,28	3,204*	0,041	1,012	0,364	1-3
23	3,84	1,21	3,74	1,24	3,52	1,31	2,112	0,122	0,981	0,376	-
24	4,03	1,08	3,94	1,15	4,03	1,11	0,447	0,640	0,616	0,540	-
25	3,33	1,25	3,29	1,30	3,03	1,44	1,814	0,164	0,931	0,395	-
26	4,26	1,07	4,09	1,20	4,29	0,93	1,907	0,149	5,076*	0,007	-
27	3,36	1,61	3,38	1,53	3,59	1,41	0,846	0,430	4,380*	0,013	-
28	4,01	1,17	3,98	1,15	3,80	1,09	1,202	0,301	0,090	0,914	-
29	3,65	1,32	3,60	1,29	3,48	1,25	0,526	0,591	0,494	0,611	-
30	3,44	1,31	3,58	1,31	3,75	1,26	1,736	0,177	0,416	0,660	-
31	2,90	1,49	2,72	1,40	2,90	1,41	1,050	0,351	0,388	0,679	-
32	2,74	1,38	2,69	1,36	2,66	1,39	0,097	0,907	0,194	0,824	-
33	3,78	1,30	3,78	1,20	3,74	1,26	0,042	0,959	1,235	0,292	-
34	4,03	1,22	4,10	1,17	4,11	1,05	0,238	0,789	0,344	0,709	-

Tablo 15: (Devam) **Araştırmaya Katılan Öğrenci** Görüşlerinin Annenin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Dağılımında Parametrik Olmayan Maddelere İlişkin Sonuçlar

Madde No	Kruskal Wallis H Test		Mann Whitney U Test		Fark olan gruplar
	KWH	P	MWU	p	
1	5,677	0,059	-	-	-
6	9,787*	0,007	6304,000	0,002	1-3
7	3,781	0,151	-	-	-
8	18,092*	0,000	5622,500	0,000	1-3
9	1,913	0,384	-	-	-
13	4,639	0,098	-	-	-
18	1,018	0,601	-	-	-
20	4,498	0,106	-	-	-
26	1,805	0,406	-	-	-
27	1,06	0,58	-	-	-

EK-7

Öğrenci Anketi

Sevgili Öğrenci Arkadaşım!

Bu anket; 1. bölüm kişisel bilgi formu, 2. bölüm rehberlik hizmetlerine ilişkin ifadeler olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

Bu bir sınav değildir. Yanıtlarınız **gizli** kalacak ve sadece bu araştırmanın amaçları için kullanılacaktır. Doğru ve içten yanıt vermeniz araştırmanın amacına ulaşmasında yardımcı olacaktır. Bu bilinçte olduğunuza inanarak katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Cahit POLAT

Yrd. Doç. Dr. Erdoğan TEZCİ

F.Ü.Yüksek Lisans Öğrencisi

Tez Danışmanı

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

OKULUNUZ :

CİNSİYETİNİZ: K () E ()

AİLENİZİN AYLIK GELİRİ:

- A) 100 - 399 YTL B) 400 - 699 YTL
C) 700- 999 YTL D) 1.000 YTL VE ÜSTÜ

ÖĞRENİM DURUMU / YAŞI / MESLEĞİ

BABANIZIN /...../...../

ANNENİZİN /...../...../

YAŞAMLARININ BÜYÜK BÖLÜMÜNÜ GEÇİRDİKLERİ YER:

BABANIZIN :

ANNENİZİN:

KÖY	()	KÖY	()
KASABA	()	KASABA	()
İLÇE	()	İLÇE	()
ŞEHİR	()	ŞEHİR	()

OKULUNUZDA REHBERLİK DERS SAATİ VAR MI?

EVET () HAYIR ()

YÖNERGE: Aşağıda; Okul Rehberlik Hizmetlerine ilişkin bir dizi ifade sıralanmıştır. Sizden istenen, bu soruları dikkatlice okuyup katılım derecenizi ilgili soru karşısında ayrılmış olan kısma X işareti koyup işaretlemenizdir.

		Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1	Gereksinim duyduğumda okul rehberlik servisine çekinmeden giderim					
2	Başkalarının zorlaması olmadan rehberlik servisine giderim					
3	Öğretmenlerimizin yönlendirmesiyle de rehberlik servisine giderim					
4	Rehberlik servisinin tertip ve düzenini önemserim					
5	Okulumuzda rehberlik servisinin olmasını bir gereklilik olarak görürüm					
6	Her okulda rehberlik servisinin bulunması gerekliliğine inanırım					
7	Rehberlik hizmetleri ile ilgili bize uygulanan test, anket vb. ölçme araçlarının; gereksiz olduğuna inanırım					
8	Rehberlik çalışmalarının; okulun olanaklarını daha iyi tanımama ve okula uyum sağlamama yararı olduğuna inanırım					
9	Rehberlik servisi bulunmayan okullarda da rehberlik servisinin olması gerektiğine inanırım					
10	Psikolojik danışmana ihtiyacım olduğunda rehberlik servisine gitmekten çekinirim					
11	Okul psikolojik danışmanını kendime yakın hissedirim					
12	Rehberlik servisinin okuldaki çalışmalarını yakından takip ederim					
13	Okul rehberlik servisinin bana öncülük edip, ufkumu açarak bana yol gösterdiğini düşünürüm					
14	Okul rehberlik servisinin problemlerimle ilgilenmediğini düşünürüm					
15	Sorunlarımı okul psikolojik danışmanı ile paylaştıktan sonra kendimi daha iyi hissedirim					
16	Arkadaşlarımla olumlu ilişkiler geliştirmemde rehberlik servisinin önemli katkısı olduğu kanaatindeyim					
17	Okulumuzdaki rehberlik servisi kapatılsa ve çalışmalarına son verilse önemli bir eksiklik olduğunu düşünürüm					
18	Rehberlik servisinin planlı ders çalışmamda önemli bir katkısı olduğu kanaatindeyim					
19	Hangi liseye gideceğim konusunda okul rehberlik servisinden yararlanmayı istemiyorum					
20	Okul rehberlik servisinin velilerle sık sık toplantı yapması gerektiğine inanırım					
21	Kendi iç yaşamımla (korku, kaygı, güven, sevgi vb.) ilgili bir sıkıntım olduğunda rehberlik servisinden yardım isterim					
22	Okul psikolojik danışmanına ihtiyacım olduğunda ondan rahatlıkla yardım alabilirim					
23	Derslerdeki başarıyı nasıl artırabileceğim konusunda okul rehberlik servisinden yararlanırım					
24	Okul rehberlik servisinin diğer öğretmenlerle iyi bir diyalogunun olduğunu düşünürüm					
25	Öğretmenlerimle ilgili bir sorun yaşadığımda okul rehberlik servisine başvururum					
26	Okulumuzda rehberlik ders saatinin olması gerektiğini düşünürüm					
27	Rehberlik dersinde işlenen konuların faydalı olmadığını düşünürüm					
28	Diğer arkadaşlarımla rehberlik servisiyle diyalogda olmalarını isterim					
29	Velilerimizin, bizi anlayışla karşılamalarında rehberlik çalışmalarının önemli bir katkısı olduğu kanaatindeyim					
30	Okulumuzda birden fazla rehber öğretmenin olması gerektiğini düşünürüm					
31	Kız-erkek arkadaşlığı ile ilgili sorunlarım olduğunda rehberlik servisine gitmekten çekinirim					
32	Özel ve gizli bir problemim olduğunda rehberlik servisi ile paylaşmaktan çekinirim					
33	Özel ve gizli bilgilerimizin rehberlik servisi tarafından korunduğu kanısındayım					
34	Okulumuzda rehberlik servisine ait duvar panosunun olmasını gerekli görürüm					

ÖZGEÇMİŞ

Cahit Polat, 1976 yılında Malatya’da doğdu. İlk, Orta ve Lise öğrenimini Malatya’da tamamladı. 1995–1999 yılları arasında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim dalında yüksek öğrenimini tamamlayarak 1998–1999 öğretim yılında mezun oldu. Aynı yıl Malatya’da Rehber Öğretmen olarak göreve başladı. 1999’dan itibaren Malatya’nın değişik okullarında psikolojik danışman olarak çalıştı. 2003 yılında Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim dalı’nda yüksek lisans öğrenimine başlayarak, 2007 yılında “İlköğretim Okulları Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanma Düzeyinin Belirlenmesi” isimli tez çalışması ile yüksek lisans öğrenimini tamamlamıştır. Halen Malatya’da Mehmet Topsakal İlköğretim Okulunda Psikolojik Danışman olarak görev yapmaktadır.